REDOUT OVERBURGH

op Lochor, op de Cust Ceram tegen over Hila, hoogh 36 voeten;
Breed yder syde 55 voeten en 2 duym, à 12 voeten
de Roede.

REDOUT WANTROUW

op't Eyland Manipa, hoogh 24 v. 1 duym; Breed
37½ v. 2 duym. abed een steene Borstwour
uyt de gracht opgehaelt, hoogh boven
water 05 v. 2 duym, de boven-
kruyn van de Borstwour
tot 3 voet.

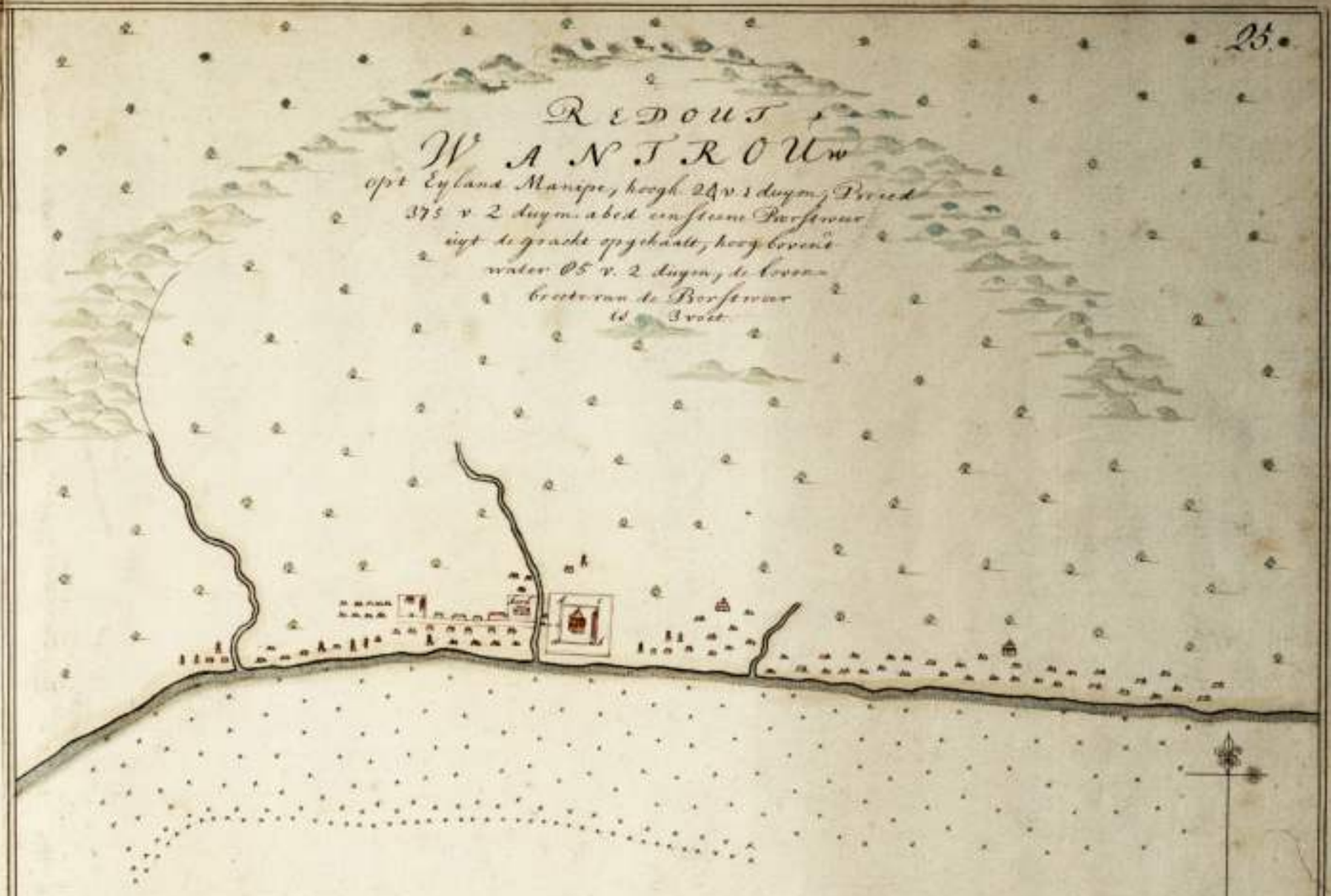

DE DRIEKANTIGE REDOUT VLISSINGE

Leggende op Een der drie Gebroeders genaamt Monsabello in Amboina.
Deese Redout is hoogh 21 voeten en 6 duym; Breed yder syde
40 voeten, à 12 v. de Roede. De bergh daar de
Redout opleghe, is ongevaar 3 Roeden
hoogh.

REDOUT OOSTBURGH

op het Eyland Bouro: hoogh 3 Roeden; Breed 40 ½ v. 2 duym.
Voor de poorte van de Redout is een steene Bordes van
4 Treppen hoogh, daar binnen een schiepoort, aan
de rechter hand een steene trap tot de eerste
verdeyping, daar de schietgaten 4 voet
hoogh en 2½ v. breed syn, de
muuren dik 5½ voeten

1354

II-25 I, II, III, IV (NA 4.VEL-1354).

[1] Redout Overburgh op Loehoe, op de cust Ceram tegen over Hila; hoogh 36 voeten; breed yder sijde 55 voeten en 2 duym, a 12 voeten de roede [2] Redout Wantrouw op 't eyland Manipe; hoogh 24 v. 1 duym; breed 375 v. 2 duym; abcd een steene borstweer uyt de gracht opgehaalt, hoog boven 't water 85 v. 2 duym, de bovenbreete van de borstweer is 3 voet [3] Driekantige redout Vlissinge leggende op een der Drie Gebroeders genaamt Monsatello in Amboina. Dese redout is hoogh 21 voeten en 6 duym; breed yder sijde 48 voeten, a 12 v. de roede. De bergh daar de redout opleght, is ongeveer 5 roeden hoogh [4] Redout Oostburgh op het eyland Bouro: hoogh 3 roeden; breed 445 v. 2 duym. Voor de poort van de redout is een steene bordes van 4 trappen hoogh, daar binnen een schotpoort; Aan de rechterhand een steene trap tot de eerste verdieping, daar de schietgaten 4 voet hoogh en 2¾ breed sijn, de muuren dik 5½ voeten.

[1] The redoubt of Overburgh at Loehoe, on the Ceram coast opposite Hila; 36 feet in hight, 55 feet and 2 inches in width at each side, at 12 feet in a roede [2] The redoubt of Wantrouw on the island of Manipe; high 24 feet 1 inch; wide 375 feet 2 inches. abcd a stone parapet wall raised from the moat, at a hight of 85 feet 2 inches, with a witdth of 3 feet at the top [3] The triangular redoubt of Vlissinge on the one of the Drie Gebroeders named Monsatello in Amboina. This redoubt is 21 feet and 6 inches in hight; wide at each side 48 feet, at 12 feet in a roede. The mound on which the redoubt lies, is about 5 roeden in hight [4] The redoubt of Oostburgh on the island of Bouro: high 3 roeden; wide 445 feet 2 inches. In front of the gate of the redoubt is a stone terrace of 4 steps in hight, inside a protected gate; On the right-hand side a stone stairway to the first floor, where the loopholes are 4 feet high and 2¾ wide, the walls 5½ feet thick.

[3] Schaalstok van 120 rhoeden, maate van al 't geene hier afgebeelt staat = [ca. 1 : 4.260].
[3] Scale-bar of 120 rhoeden, maate van al 't geene hier afgebeelt staat = [approx. 1 : 4,260].

4 kaarten: ingekleurd; 52,5 x 73,5 cm.
4 maps: coloured; 52.5 x 73.5 cm.

Nummer: [rechtsboven]: 25.
Number: [top right]: 25.

Oriëntatie: [1] het noorden is rechts [2-3] het noorden is boven [4] het noorden is onder.
Orientation: [1] north is right [2-3] north is up [4] north is below.

Blad II-25 (inhoudsopgave 1806: 'No. 25. Platte gronden der Redouten Overburg, Wantrouw, Vlissingen en Oostburg.') toont vier situatiekaartjes van de compagniesfortjes Overburg bij Loehoe op West-Ceram (linksboven, met oriëntatie op het noordwesten), Wantrouw op Manipa (rechtsboven), Vlissingen op het eilandje Monsatello of Noesa Ela (linksonder) en Oostburg op Boeroe (rechtsonder, met oriëntatie op het zuid-zuidoosten), naar de toestand omstreeks 1670.

Loehoe was het voornaamste dorp aan de oostkust van het schiereiland Hoalmoal of Klein-Ceram, waar aanvankelijk een opperkoopman als hoofd was aangesteld en tot 1652 gedurende enkele jaren ook de stadhouder van de sultan van Ternate zetelde. In 1628 had de VOC in Loehoe reeds een houten loge. Kort daarna kwam er een nieuw kantoor en een stenen wachthuis, dat in 1644 vervangen werd door een stevige redoute. In 1647 werd er nog een buitenwerk met twee bastions aan toegevoegd, waarmee dit fort Overburg na Kasteel Victoria de belangrijkste versterking in de Zuid-Molukken werd. Het verbod op de productie van kruidnagelen, dat hier al in 1630 was ingesteld, werd nadien door de plaatselijke bevolking voortdurend ontdoken en leidde tot steeds weer oplaaiend verzet tegen het compagniesgezag. Dit werd in 1653 definitief bedwongen door hard militair optreden op last van gouverneur De Vlaming van Oudshoorn. De bevolking van Loehoe werd gedwongen te verhuizen, waarna compagniestroepen het dorp verwoestten en vervolgens ook de rest van het schiereiland Hoamoal werd ontvolkt.

Op het eilandje Manipa tussen Ceram en Boeroe, waar eveneens al langer een verbod op de kruidnagelteelt gold en de bevolking dientengevolge sterk was verarmd, lag bij het dorp Kelang de redoute Wantrouw. Tijdens afwezigheid van het opperhoofd Johan Comans overvielen opstandige eilandbewoners in 1656 de compagniessterkte en vermoordden de gehele bezetting, waarna de redoute in brand werd gestoken. De wraak van de Compagnie was vreselijk. De Vlaming van Oudshoorn liet alle dorpen van het eiland verwoesten en een groot deel van de bevolking uitmoorden. Anderen verhongerden doordat de compagniestroepen naast de kruidnagelaanplant ook alle sagopalmen, vruchtbomen en voedselvoorraden vernielden. In 1657 werd iets noordelijker een nieuw fortje gebouwd, dat op deze kaart is afgebeeld. De bezetting omvatte een sergeant met twintig soldaten.

De drie eilandjes voor de noordwestpunt van Hitoe stonden in de compagniestijd bekend als de Drie Gebroeders. Op het grootste, Noesa Ela of Monsatello (Nusa Ela), bevond zich de driehoekige redoute Vlissingen, waar een korporaal en acht soldaten gelegerd waren. De versterking was gebouwd onder gouverneur Johan Ottens (1637-1641) ter controle van de doorvaart tussen Klein-Ceram en Hitoe.

Op Boeroe bezat de VOC aanvankelijk een houten versterking, gesticht door gouverneur Jacob Hustaart (1656-1662) tijdens een hongi-tocht naar het eiland in 1657. Boeroe was een jaar eerder door Arnold de Vlaming van Oudshoorn onder het gezag van de Compagnie gebracht. Gouverneur Simon Cos (1662-1664) verving de houten vesting door de hier afgebeelde stenen redoute, die later de naam Oostburg kreeg (zie II-22, pag. 320). De redoute lag aan de baai van de hoofdplaats 'Cajele' (Kajeli, Kayeli). Als bijzonderheden vermeldt de tekst een stenen bordes van vier trappen hoog, een schotpoort en een stenen trap naar de eerste verdieping. In 1689 vloog het kruitmagazijn in de lucht en verbrandde het fort. Hiervoor in de plaats kwam een houten schans, die de naam Defensie kreeg.

Sheet II-25 (index of 1806: 'No. 25. Ground-plans of the Redoubts of Overburg, Wantrouw, Vlissingen and Oostburg.') gives four location maps of the small Company forts of Overburg at Luhu in West Ceram (above left, oriented towards the north-west), Wantrouw on Manipa (above right), Vlissingen on the small island of Monsatello or Nusa Ela (below left), and Oostburg on Buru (below right, oriented south-southeast), showing the local situation as it was around 1670.

Luhu was the principal village on the east coast of the Hoalmoal Peninsula or *Klein-Ceram* (Little Ceram), which originally was the station of a Senior Merchant and also, for a few years until 1652, of a governor ruling these parts for the Ternate Sultanate. The VOC possessed a wooden trading-post in Luhu as early as 1628. This was soon replaced by a new office with a stone and brick guardhouse, which became a sturdy redoubt in 1644. An outwork with two bastions was added in 1647, which hence made this Fort Overburg second in importance to Victoria Castle as a fortification in the South Moluccas. The prohibition on the cultivation of cloves, which was enforced here in 1630, was thereafter constantly evaded by the local population and repeatedly led to uprisings against the rule of the Company. This resistance was finally broken in 1653 by severe military actions carried out on the orders of Governor De Vlaming van Oudshoorn. The people of Luhu were compelled to move, following which Company troops utterly destroyed the village and subsequently the remainder of the Hoalmoal Peninsula was depopulated as well.

The prohibition on the cultivation of cloves was also imposed at an early stage on the small island of Manipa between Ceram and Buro, as a consequence of which the population had become deeply impoverished by the middle of the seventeenth century. The Company maintained a small stronghold on the island near the village of Kelang. During the absence of the Chief Factor, Johan Comans, rebellious islanders attacked this redoubt of Wantrouw in 1656, murdering the entire garrison and then setting fire to the establishment. The vengeance of the Company was terrible. De Vlaming van Oudshoorn had all the villages on the island destroyed and most of the inhabitants were slaughtered. Others starved as the Company troops extirpated not only the clove trees but also all the sago palms, fruit trees, and food supplies. In 1657 a new small stronghold was built a little to the north, and this is the one illustrated on the map above right. It was manned by a sergeant and twenty soldiers.

In the Company era, the three small islands lying off the north-west point of Hitu were known as the *Drie Gebroeders* (The Three Brothers). On the largest, Nusa Ela or *Monsatello* stood the triangular redoubt of Vlissingen, manned by a corporal and eight soldiers. The stronghold was built under Governor Johan Ottens (1637-1641) to keep a check on the passage between *Klein-Ceram* and Hitu.

On Buru, the VOC initially had a wooden fortification, established in 1657 by Governor Jacob Hustaart (1656-1662) during a *hongi* expedition to the island. Buru had been brought under Company rule a year earlier by Arnold de Vlaming van Oudshoorn. Governor Simon Cos (1662-1664) had the wooden structure replaced by the brick and stone redoubt depicted here, which was later to be renamed Oostburg (see II-22, p. 320). The redoubt was situated on the bay of the main settlement *Cajele* (Kayeli). Particular mention in the explanation is given to the stone terrace of four steps in hight, the protected gate, and the stone stairway to the first floor. In 1689 the powder magazine exploded and the fort burned down. It was replaced by a wooden fortification which received the name of *Defensie*.

Geografische namen en overige kaartinschriften/
Geographical names and other inscriptions on the map:

Naam op de kaart/ Name on map	*Huidige naam/ Present name*	*Positie/ Position*
Kaart linksboven/map on upper left		
REDOUT OVERBURGH op Loehoe	<Loehoe/Luhu> (fort/fortress)	03-23S/127-58E
Kaart linksonder/map on lower left		
DE DRIEKANTIGE REDOUT VLISSINGE leggende op een der drie Gebroeders genaamt Monsatello	<Noesa/Nusa Ela> (fort/fortress)	03-39S/127-53E
Kaart rechsboven/map on upper right		
REDOUT WANTROUW op 't Eyland Manipe	<Manipa> (fort/fortress)	03-20S/127-33E
Kaart rechtsonder/map on lower right		
REDOUT OOSTBURGH op het Eyland Bouro	<Kajeli/Kayeli> (fort/fortress)	03-23S/127-07E
De bocht van Cajele	Baai van Kajeli/Teluk Kayeli (bay)	03-20S/127-05E
Maserette	Masarete-Kajeli/Kayeli (plaats/settlement)	03-23S/127-07E
Tammahouw	-	-
Maroelat	-	-
Tagelisse	-	-
Weysamme	-	-
ylat -	-	
Lelialy	-	-
Cajele	Kajeli/Kayeli (plaats/settlement)	03-23S/127-07E
Bare	-	-
Dit land is meeste part Laagh moerassig en gebrooken	-	-

26a.

't Eyland Neira.

Belgica

't Fort Nassouw

Rhynlandsche Roeden.

II-26a (NA 4.VEL-1359).

'T Eyland Neira.

The Island of Neira.

Schaalstok van 80 Rhijnlandsche roeden = [ca. 1 : 1.690].
Scale-bar of 80 Rhijnlandsche roeden = [approx.. 1 : 1,690].

1 plan: coloured; 52,5 x 73 cm
1 plan: coloured; 52.5 x 73 cm.

Number: [top right]: 26a.
Number: [top right]: 26a.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

Blad II-26a is een op het noordoosten georiënteerde plattegrond van de hoofdvestiging van de VOC op de Banda-eilanden omstreeks 1690, de plaats (Banda) Neira op het gelijknamige eiland of Klein-Banda, met de forten Nassau en Belgica (inhoudsopgave 1806: 'No. 26a. Platte grond van Nassouw en Belgica.').

De Banda-archipel, iets minder dan 200 km ten zuidoosten van Ambon, bestaat uit de eilanden (Banda) Neira of Klein-Banda (Bandanaira), Lontor of Groot-Banda (Lonthor, Lonthoir, Banda Besar, Lontar), Ai (Ay), Roen (Run), Rozengain of Rosengain (Hatta), Api (de vulkaan Goenoeng Api, Gunung Api), Soewangi (Soeanggi, Suwangi), Nailaka, Kapal en Pisang. Daarvan waren de eerste zes al in de pre- en vroeg-koloniale tijd van grote betekenis als het enige productiegebied ter wereld van nootmuskaat en foelie; de overige eilandjes zijn te klein voor permanente bewoning. Beide producten komen voort uit de vrucht van de nootmuskaatboom. De muskaatnoot is de zaadkern, die omgeven wordt door de zaadrok, de rode foelie. Deze specerijen werden gebruikt in medicijnen, als smaakstoffen en als conserveringsmiddelen en waren reeds in de Middeleeuwen zeer geliefd in Europa. De Banda-eilanden werden in 1512 voor het eerst bezocht door een Portugese expeditie, maar tot een blijvende vestiging kwam het hier aanvankelijk niet (zie II-19, pag. 314).

Nadat in 1599 en 1602 de Oude Compagnie uit Amsterdam hier de eerste contacten met Nederlandse koopvaarders had gelegd en een loge had gesticht, deed in de volgende jaren de VOC verwoede pogingen haar monopolie op de nootmuskaat- en foeliehandel te vestigen. Een aantal Bandanese hoofden sloot daartoe in juli 1605 een verdrag met de Compagnie, maar andere bleven vanwege de lage prijzen die de VOC betaalde de voorkeur geven aan Javaanse, Boeginese, Chinese en Arabische handelaren of aan de EIC, die in 1601 al een loge op Ai had gesticht en zich later ook op Roen had gevestigd. Op instructie van de Heren Zeventien landde vervolgens in april 1609 admiraal Pieter Willemsz. Verhoeff met 750 soldaten op Banda Neira, met de opdracht hier een fort te bouwen, de Banda-eilanden onder gezag van de Compagnie te brengen en de hoofden nieuwe, veel verdergaande leveringscontracten op te leggen. Bij de onderhandelingen ter plaatse over de vestiging van dit Fort Nassau werd Verhoeff met enkele tientallen van zijn mannen echter in een hinderlaag gelokt en vermoord. Daarop werd Banda Neira door zijn vice-admiraal Simon Jansz. Hoen militair bezet en werd de inmiddels begonnen aanleg van Fort Nassau – in feite de gedeeltelijke herbouw van een ouder Portugees fort – versneld voortgezet. In augustus 1609 volgde onder verdere militaire druk van Hoens expeditiemacht per contract de algehele onderwerping van de Bandanese hoofden, met uitzondering van die van Ai en Roen; Banda Neira werd als veroverd gebied bij deze gelegenheid tot bezit van de Staten-Generaal verklaard.

De definitieve vestiging van het compagniesgezag vond evenwel pas plaats in de jaren na 1615, toen eerst de voortdurend oplopende spanningen met de Engelsen op Ai en Roen tot een climax kwamen en daarna het steeds weer oplaaiende verzet van de eilandbevolkingen op bloedige wijze werd gebroken. In mei 1615 mislukte een eerste aanval van compagniestroepen op Ai, maar in maart 1616 werden de Engelsen alsnog blijvend van dit eiland verdreven. De overwinnaars versterkten er het bestaande Engelse fortje en doopten het Fort Revengie (ook: Revenge, Fort der Wrake). Een deel van de Engelse bezetting van Ai bleef nadien achter in een nieuwe versterking op Roen, waar de EIC in de volgende jaren als gevolg van de oppermacht van de Compagnie echter geen handel van betekenis meer kon drijven. Dit eilandje zou uiteindelijk pas bij de Vrede van Breda in 1667 in Nederlands bezit overgaan.

De beruchte finale actie in de Banda-eilanden volgde in 1621 onder persoonlijke leiding van gouverneur-generaal Jan Pietersz. Coen. In maart van dat jaar bezette hij met 2000 man troepen de hoofdplaats op Lontor, waar de Compagnie de meeste problemen bij de handhaving van haar monopolie ondervond, en dwong de hoofden tot een nieuw verdrag van onderwerping en exclusieve levering aan de VOC. Aansluitend werd een begin gemaakt met de bouw van een permanente versterking op Lontor, de voorloper van het latere fort Hollandia. In het moeilijk toegankelijke, heuvelachtige binnenland bleef het verzet echter ook daarna voortduren, waarop Coen het eiland in de volgende drie maanden systematisch liet ontvolken. Zo'n 700 gevangenen werden naar Batavia afgevoerd, verscheidene duizenden Lontorezen – onder wie alle dorpshoofden – werden in koelen bloede vermoord, en duizenden anderen kwamen in het binnenland om van honger en koude. Voor het bloedbad telde Lontor ca. 15.000 inwoners; na de slachtpartij waren er nog geen 600 over. Slechts een 300-tal wist uiteindelijk te ontkomen naar Oost-Ceram en de Ceram Laut-eilanden.

In de jaren na de ontvolking van Lontor en de definitieve inbezitname werd de nootmuskaat- en foelieproductie op de Banda-eilanden drastisch gereorganiseerd. Het productieve land met ongeveer een half miljoen nootmuskaatbomen werd verdeeld in totaal 68 'perken', kleine contractplantages van gemiddeld ca. 1,2 ha waar Europese en andere compagniesgetrouwe planters ('perkeniers') zorg droegen voor de reguliere levering van nootmuskaat en foelie tegen vastgestelde prijzen. Daarvan bevonden zich er 34 op Lontor, 31 op Ai en drie op Banda Neira. Bij gebrek aan voldoende inheemse werkkrachten werden vooral op Lontor naderhand aanzienlijke aantallen slaven ingevoerd. Dit productiestelsel heeft gedurende de gehele verdere compagniestijd voortbestaan en bleef daarna ook onder het Nederlands-Indische gouvernement nog van kracht, tot de opheffing van het nootmuskaatmonopolie in 1864.

De plattegrond toont ten noordoosten van Fort Nassau een tweede fort, Belgica, dat in deze vorm in 1672-1673 werd aangelegd; de eerste voorloper van deze versterking kwam al in 1611 tot stand. Fort Nassau was het bestuurs- en handelscentrum. Hier zetelde de gouverneur van de Banda-eilanden (de aanwijzing tot gouvernement vond al in 1606 plaats) en kon een militaire bezetting van 150 man gehuisvest worden. Verder waren er kruitkelders en pakhuizen waar de nootmuskaat en foelie werden opgeslagen. Ten westen en oosten van beide forten lagen de huizen van de compagniesdienaren, de vrijburgers en de stadswoningen van de perkeniers. Ook woonde hier een aantal Chinese en Arabische handelaren. In het oosten werd de bebouwing afgesloten door de compagniestuin met 'Speelhuys' (buitenverblijf), de beestenstal, het slavenkwartier en het hospitaal. Aan de noordwestzijde bewaakte de 'Borgerwacht', een stenen wachtpost, de oever langs de zeeëngte tussen Banda Neira en Goenoeng Api.

Sheet II-26a is a ground-plan with a north-east orientation of the main settlement of the VOC in the Banda Archipelago around 1690, the town of (Banda) Neira (Bandanaira) on the island of the same name or *Klein-Banda* (Little Banda), showing the forts Nassau and Belgica (index of 1806: 'No. 26a. Ground-plan of Nassouw and Belgica.').

The Banda Archipelago, about 200 kilometres to the south-east of Ambon, consists of the islands of (Banda) Neira or Bandanaira, Lontar (Lontor, Lonthor, Lonthoir) or Banda Besar, Ai, Run, Rosengain or Hatta, Api (the volcano Gunung Api), Suwangi, Nailaka, Kapal, and Pisang. The first six, as the sole producers of of nutmeg and mace in the world, were already of great importance well before the colonial period; the other islands were all too small to be permanently inhabited. Both products come from the fruit of the nutmeg tree. The nutmeg is the kernel, which is encased in a lacy outer skin, the red mace. These spices were used in medicines, as condiments, and as preservatives and were highly desired in Europe even in the Middle Ages. In 1512, the Banda Archipelago was first visited by a Portuguese expedition, but this first encounter did not immediately lead to a permanent settlement (see II-19, p. 314).

After the *Oude Compagnie* of Amsterdam had made initial contacts here in 1599 and 1602 and had set up a trading post, in the years thereafter the VOC made vigorous efforts to establish its monopoly in the trade in nutmeg and mace. In 1605 a number of Bandanese chiefs concluded a treaty to this effect with the Company, but others refused to do so, uninterested because of the low prices paid by the VOC, and preferred to do business with Javanese, Buginese, Chinese and Arab merchants or with the EIC. The English Company had already set up a trading-post on Ai in 1601 and later had also established itself on Run. In 1609, following the instructions of the *Heren Zeventien*, Admiral Pieter Willemsz. Verhoeff landed on Banda Neira with an expeditionary force of 750 men, carrying orders to build a fort there, to bring the Banda Archipelago under the control of the Company, and to impose new, much more exigent delivery contracts on the chiefs. During the negotiations over the proposed establishment of this Fort Nassau, Verhoeff and a score of so of his men were lured into an ambush and murdered. Banda Neira was subsequently occupied by Vice-Admiral Simon Jansz. Hoen and the building of Fort Nassau – in fact a partial reconstruction of an older Portuguese fort – which had already commenced was hurried up. In August 1609, under more military pressure from Hoen's armed force, the entire subjugation of the Bandanese chiefs, with the exception of those of Ai and Run, was achieved by contract. As a conquered territory, on this occasion Banda Neira was declared to be Company possession.

The actual definitive establishment of Company authority only took place after 1615, when first the mounting tension with the English on Ai and Run erupted in a climax, and a few years later the contstant insurgencies in the Banda Islands were finally put down in blood. The first attack on Ai by a Company force in May 1615 was a failure, but in March 1616 the English were driven permanently from the island. The victors strengthened the existing English fort and renamed it Fort Revengie (Fort Revenge). Some of the English from Ai re-established themselves in a new stronghold on Run, but in the years to follow the Company's supremacy in the Archipelago soon made it all but impossible for the EIC to pursue any worthwhile trade there. Eventually this small island became a Dutch possession under the terms of the Treaty of Breda in 1667.

The notorious final action in the Banda Archipelago took place in 1621 under the personal leadership of the Governor-General Jan Pietersz. Coen. In March of that year, in command of a force of 2000 men, he occupied the main settlement on Lontor, where the Company had experienced the greatest difficulty in maintaining its monopoly, and forced the chiefs to accept a new treaty of subjugation and to agree to exclusive deliveries to the VOC. This was followed by the construction of the first permanent stronghold on Lontor, the predecessor of later Fort Hollandia. Despite all this, in the inaccessible, mountainous terrain in the interior the resistance persisted unabatedly, whereupon in the following three months Coen had the island systematically depopulated. Some 700 prisoners were deported to Batavia, several thousand Lontorese – including the village chiefs – were murdered in cold blood, and thousands of others died in the interior, succumbing to hunger and cold. Before the bloodbath, Lontor had had around 15,000 inhabitants; afterwards there were only 600 left. Some 300 finally managed to flee to East Ceram and the islands of Ceram Laut.

In the years after the depopulation of Lontor and its definitive possession, the nutmeg and mace production in the Banda Archipelago was drastically reorganized. The productive land, which carried about half a million nutmeg trees, was divided up into sixty-eight *perken*, small contract plantations usually in the region of 1.2 hectares each, where European and other planters who were loyal to the Company (*perkeniers*) were made responsible for the regular supply of nutmeg and mace at fixed prices. Of these, there were thirty-four on Lontor, thirty-one on Ai, and three on Banda Neira. Because of the dearth of an indigenous workforce, thereafter considerable numbers of slaves were imported, especially in Lontor. This system of production was to endure throughout the Company era and was even continued for a long time after under the Netherlands Indies Government, right up to the abolition of the nutmeg monopoly in 1864.

To the north-east of Fort Nassau the map shows a second fort, Belgica, which was constructed in this form between 1672 and 1673; the first predecessor of this fort was built as early as 1611. Fort Nassau was the administrative and commercial centre, the official residence of the Governor of the Banda Archipelago (the islands had been appointed a Government as early as 1606). The fort could accommodate a military force of 150 men and it also included powder cellars and warehouses where the nutmeg and mace was stored. West and east of both forts were the houses of Company employees and free burghers, and the town-dwellings of the *perkeniers*. A number of Chinese and Arab merchants lived here as well. To the east the built-up area was closed off by the Company gardens with a *Speelhuys* (country house or folly), the stables, the slave quarters, and the hospital. The *Borgerwacht*, a stone guardhouse at the north-western end of the town, watched over the narrows between Banda Neira and Gunung Api.

Geografische namen en overige kaartinschriften/
Geographical names and other inscriptions on the map:

Naam op de kaart/ Name on map	*Huidige naam/ Present name*	*Positie/ Position*
'T EYLAND NEIRA	Klein-Banda/(Banda) Neira/Bandanaira/ (eiland/island)	04-31S/129-54E
T Fort Nassouw	Fort Nassau <Banda Neira/Bandanaira> (fort/ fortress)	04-31S/129-53E
Belgica	Fort Belgica <Banda Neira/Bandanaira> (fort/ fortress)	04-31S/129-53E
Waterpas met 6 stucken	-	-
Burgerwacht	-	-
Comps. Thuyn	-	-
Speelhuys met een plat	-	-
Beestestal	-	-
Slaven quartier	-	-
Hospitaal	-	-

Gesigt van't Eylandje Gounongapy, binnen Banda.

26.b.

Gesigt van't Eylandje Noyra, binnen Banda.

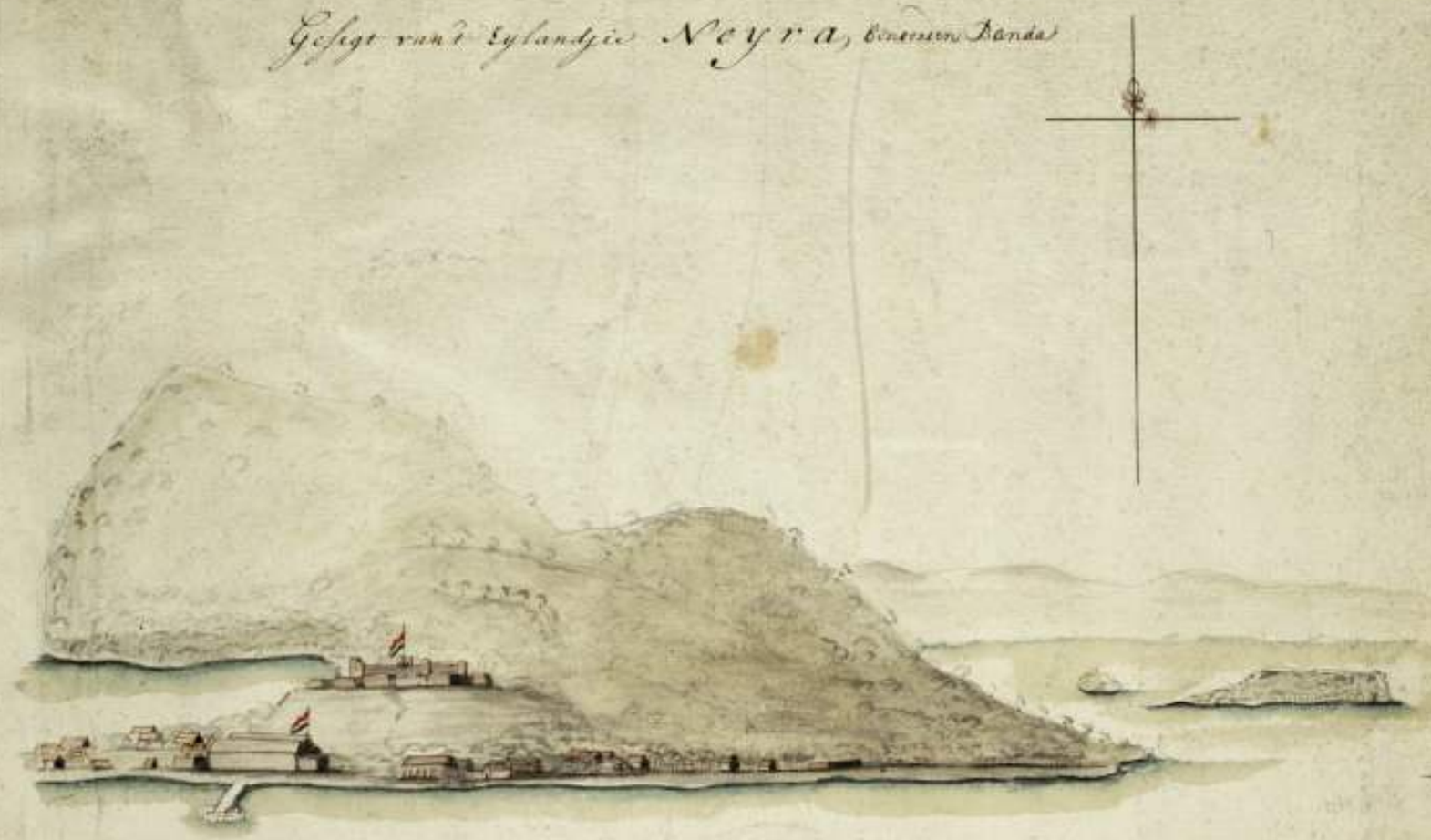

ROSINGYN binnen Banda.

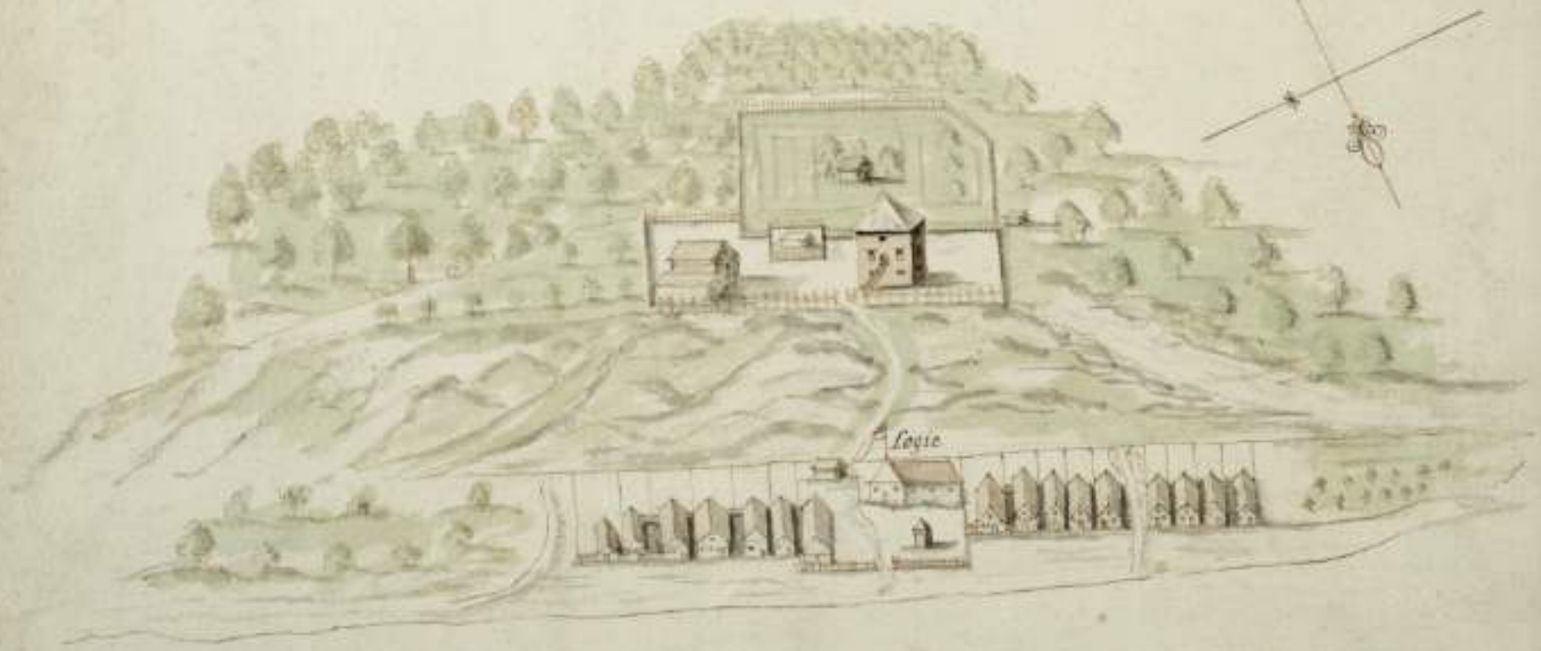

II-26b (NA 4.VEL-1373 + NA 4.VEL-1360).

Gesight van 't Eylandje Gounong=apij benoorden Banda.

View of the small Island of Gounong=apij, north of Banda.

Rosingyn. Beoosten Banda.

Rosingyn. East of Banda

Gesigt van 't Eylandjie Neyra, benoorden Banda.

View of the small Island of Neyra, north of Banda.

3 aanzichten: ingekleurd; 53 x 74,5 cm.
3 view: coloured; 53 x 74.5 cm.

Nummer: [rechtsboven]: 26b.
Number: [top right]: 26b.

Oriëntatie: het noorden is boven, rechtsonder, boven.
Orientation: north is up, lower right, up.

De inhoudsopgave uit 1806 ('No. 26b. Gezigten van Neira, Gounoung Apy en Rosengyn.') van Isaak de Graafs atlas vermeldt voor blad II-26b aanzichten van de Banda-eilanden Goenoeng Api, Rosengain en Banda Neira. De twee helften van dit blad zijn in latere tijd los van elkaar geraakt en na 1863 bij het Algemeen Rijksarchief elk als een afzonderlijk object gedocumenteerd in de kaarteninvertaris van P.A. Leupe, respectievelijk onde de nummers 4.VEL-1373 voor het linker deel en 4.VEL-1360 voor de rechter helft.

Beide delen zijn hier weer in hun oorspronkelijke positie gereproduceerd. Op alle drie de tekeningen, die vermoedelijk van omstreeks 1685 dateren, wordt in de titel enigszins verwarrend de ligging ten opzichte van 'Banda' aangegeven. Daarmee wordt hier het eiland Banda Besar of Lontor (Lontar) bedoeld en niet Banda Neira (Bandanaira) of Klein-Banda, dat op de rechter bladhelft alleen als 'Neyra' is benoemd. In dat gezicht op de hoofdvestiging van de Compagnie in de Banda-eilanden zijn de forten Nassau en Belgica beide door vlaggen gemarkeerd. Al kort na de bouw van Nassau werd geconcludeerd dat deze versterking vanwege de lage ligging minder geschikt was voor een adequate bewaking van de zeeëngten tussen Banda Neira, Goenoeng Api en Lontor, waarna in 1611 op een hoogte iets ten noordoosten het tweede fort Belgica tot stand kwam. Fort Nassau, dat ook wel Beneden- of Waterkasteel werd genoemd, was aangelegd op een vierkant grondplan met de hoekbastions Admiraalspunt en Rotterdam aan de zeekant en Zeelandia (later Hoorn) en Delft aan de landzijde. Voor de vesting is het landhoofd van Neira te zien. Belgica, oorspronkelijk een bescheiden vierkant fortje, werd in 1662 vervangen door een grotere redoute en in 1672-1673 door de veel grotere vesting op deze tekening en blad II-26a (pag. 328). Dit ontwerp van de militair ingenieur Adriaan de Leeuw omvatte een vijfhoekig fort op twee niveau's: een binnenfort met ronde bastions in de vorm van hoektorens en een buitenste vestingwal met puntbastions op de hoeken, zoals aangegeven op blad II-26a. De vijf torenbastions, waarin onder meer de kruitvoorraad van het gouvernement Banda was opgeslagen, droegen de namen Galge-bolwerk, Leugenaers-bolwerk, Moorse-bolwerk, Metale-bolwerk en Klokke-bolwerk. Het nieuwe Fort Belgica was bewapend met 58 stukken geschut en kon onderdak bieden aan een bezetting van 400 man. De vesting maakte op tijdgenoten alom een grote indruk en was voor de schippers een belangrijk baken. Commissaris Robertus Padtbrugge bijvoorbeeld noemde het fort in zijn rapport over Banda van 1683 'een vijfpuntige Burchtcroon boven Nassauwens Hooft', gouverneur Reinicus Siersma (1752-1754) schreef in 1755 na zijn terugkeer in Batavia over 'het treffelijke Kasteel Belgica, waarvan ik de weerga in Indien niet en weet'.

De Banda-eilanden hebben in de compagniestijd en ook later herhaaldelijk te lijden gehad van aardbevingen en uitbarstingen van de Goenoeng Api, de 'Vuurberg'. In 1816 stortte in de hoofdplaats het residentshuis in en in 1852 de kerk, die uit 1763 dateerde. In 1763 was de eerste kerk van Neira ook al verwoest tijdens een zware beving; bovendien werden toen duizenden nootmuskaatbomen ontworteld en raakten de perken bedekt onder as- en stenenregens uit de Goenoeng Api. In 1778 teisterde een orkaan de eilanden, waarbij de nieuwe aanplant van nootmuskaatbomen – die na vijftien jaar net weer vruchten gingen dragen – grotendeels werd vernield. Niettemin bleven foelie en nootmuskaat ook daarna de enige producten van de Banda-eilanden. De perkeniers waren verplicht de gehele oogst aan de Compagnie te leveren, die elk jaar door twee of drie oostindiëvaarders werd opgehaald. De VOC-schepen brachten uit Batavia zilvergeld en Voor-Indische textiel mee, maar vooral ook rijst, die op de Banda-eilanden niet verbouwd kon worden. Na 1763 liep de productie door de natuurrampen drastisch terug, met als gevolg dat de prijzen in korte tijd sterk stegen. Nootmuskaat ging in Europa van 2,80 naar 7,50 gulden per pond en foelie van 6,40 naar 10 gulden per pond. De perkenier kreeg overigens maar 45 cent voor 1 pond foelie. In de periode 1726-1730 verbleven op de Banda-eilanden gemiddeld 971 compagniesdienaren, onder wie nog steeds een groot aantal militairen.

Het vulkaaneiland Goenoeng Api tegenover Banda Neira was voor de VOC economisch niet van betekenis en had dan ook geen loge. Op Rosengain (of Rozengain, nu Pulau Hatta), waarvan de Nederlandse naam een verbastering is van het oorspronkelijke Sarangoeni (Saranguni), had de Compagnie na 1622 wel een permanente vestiging. Zoals goed te herkennen is in de tekening, bestond deze uit een kleine versterking op de enige hoogte op het eilandje en een kantoor met pakhuizen aan de noordkust. De muskaatnotenteelt op de perken van Rosengain was na 1640 langere tijd onderbroken in het kader van het VOC-beleid om alle productie van nootmuskaat en foeli te concentreren op de grotere eilanden Lontor, Banda Neira en Ai, maar werd omstreeks 1685 op bescheiden schaal hervat.

According to the list of contents dating from 1806 ('No. 26b. Views of Neira, Gounoung Apy and Rosengyn.'), Sheet II-26 of the *Atlas Isaak de Graaf* contains views of the Banda Islands of Gunung Api, Rosengain and Banda Neira. At some later time the two halves of this sheet became separated, to the effect that after 1863 they were each documented as a single item in P.A. Leupe's map inventory at the *Algemeen Rijksarchief*, under numbers 4.VEL 1373 for the left-hand section and 4.VEL 1360 for the right-hand part respectively.

Both halves have been reproduced here in their original position. In all three drawings, which probably date from about 1685, the somewhat confusing mention of *Banda* in the title refers in fact to the island of Banda Besar or Lontor (Lontar). This is not to be mistaken for the smaller island of Banda Neira (Bandanaira), where the Company's regional headquarters were located, and which is indicated only as *Neyra* in the right-hand view. In this drawing, the main forts of Nassau and Belgica have both been marked by flags. Within a few years after the construction of Nassau, it was decided that because of its low position this fort was not really suitable to guard the narrows between Banda Neira, Gunung Api, and Lontor. Therefore, in 1611 a second fort, Belgica, was erected on a hill slightly to the north-east. Fort Nassau, which was also known as *Beneden- of Waterkasteel* (Lower or Water Castle), had been built on a square ground-plan with the corner bastions *Admiraalspunt* and *Rotterdam* on the sea side and *Zeelandia* (later *Hoorn*) and *Delft* on the land side. In front of the fort the Neira mole can be seen. Belgica, originally a modest, small square fort, was replaced by a larger redoubt in 1662 and then, in 1672-1673, by the impressive fortress shown in this drawing and on Sheet II-26a (p. 328). Its design by the military engineer Adriaan de Leeuw is of a pentagonal fort on two levels: an inner fort with round bastions in the form of corner towers and an outer rampart with diamond-shaped bastions at the corners, as shown on Sheet II-26a. The five tower-shaped bastions, in which such supplies as the gunpowder of the Government of Banda were kept, bore the names *Galge-bolwerk* (Gallows Bulwark), *Leugenaers-bolwerk* (Liars Bulwark), *Moorse-bolwerk* (Moorish Bulwark), *Metale-bolwerk* (Metal Bulwark), and *Klokke-bolwerk* (Bell Bulwark). The new Fort Belgica was armed with fifty-eight pieces of artillery and could offer accommodation to a garrison of 400 men. The stronghold made a deep impression on all of its contemporaries and was an important beacon for skippers. Commissioner Robertus Padtbrugge decribed the fort in his report on Banda as *een vijfpuntige Burchtcroon boven Nassauwens Hooft* (a pentagonal Castle Crown over Nassau's Head); Governor Reinicus Siersma (1752-1754) upon his return to Batavia in 1755 wrote of *het treffelijke Kasteel Belgica, waarvan ik de weerga in Indien niet en weet* (the outstanding Castle Belgica, of which I know no equal in the Indies).

During the Company era and later as well, the Banda Archipelago repeatedly sustained great loss of life and heavy material damage from earthquakes and eruptions of Gunung Api, the *Vuurberg* (Fire Mountain). In 1816 the house of the Resident in the main settlement collapsed and in 1852 the church, which dated from 1763, suffered the same fate. In 1763 the first church on Neira had also been destroyed during a severe quake; moreover, thousands of nutmeg trees were uprooted and the *perken* were covered in rains of ash and stones from Gunung Api. A hurricane hit the islands in 1775, in which most of the new plantations of nutmeg saplings were destroyed – just when they had begun to bear fruit after fifteen years. Despite these setbacks, nutmeg and mace remained the only products of the Banda Archipelago. The *perkeniers* were obliged to deliver their entire crop to the Company and this was picked up each year by two or three East Indiamen. The VOC ships carried silver coinage and India textiles, but their most important cargo was rice, which could not be cultivated in the Banda Archipelago. After 1763, in the wake of the natural disasters, the production dropped drastically, with the result that prices rose sharply for some time. In Europe nutmeg went from being 2.80 guilders per pound to 7.50 and mace from 6.40 to 10 guilders per pound. Incidentally, the *perkenier* received only 45 cents for a pound of mace. In the period 1726-1730 the average number of Company employees in the Banda Archiplelago was 971, among them a large number of soldiers.

The volcanic island of Gunung Api opposite Banda Neira was not of any economic importance to the Company and therefore had no lodge, but after 1622 the VOC did have a permanent settlement on Rosengain (or Rozengain, now Polau Hatta), of which the Dutch name is a corruption of the original Saranguni. As can readily be seen from the drawing, this consisted of a separate small fort commanding the only hill on the island and an office with warehouses on the nothern shore. The cultivation of nutmeg in the *perken* of Rosengain was interrupted for some time after 1640 in connection with the Company's policy of concentrating all production of nutmeg and mace on the main islands of Lontor, Banda Neira and Ai, but was resumed on a modest scale around 1685.

Geografische namen en overige kaartinschriften/
Geographical names and other inscriptions on the map:

Naam op de kaart/ Name on map	*Huidige naam/ Present name*	*Positie/ Position*
Kaart linksboven/map on upper left		
't Eylandjie Gounong=apij, benoorden Banda	Goenoeng Api/Gunung Api (eiland/island)	04-31S/ 129-52-30E
Kaart linksonder/map on lower left		
ROSINGYN. Beoosten Banda	Rosengain/Rozengain/Hatta (eiland/island)	04-36S/130-02E
Logie	<Rosengain/Rozengain/Hatta> (eiland/island)	04-36S/130-02E
Rechter kaart/map on the right-hand side		
't Eylandjie Neyra, benoorden Banda	Klein-Banda/(Banda) Neira/Bandanaira (eiland/island)	04-31S/129-54E

26c.

De lengte van de wal aan de Buytendam
is 69 roet 3 Duym
De Grondslagen der Borstweer 2 roeden
De Wagt is 1 dag en 2 Duyden 26 roeden

Bouzo Ay

't Fort Revenge

12 3 4 5 6 7 8 9 10 20 30 40 50 60
Roeden

II-26c (NA 4.VEL-1372).

Poulo Ay.

Poulo Ay.

Schaalstok van 60 Rhijnlandsche roeden = [ca. 1 : 1.300].
Scale-bar of 60 Rhijnlandsche roeden = [approx. 1 : 1,300].

1 plattegrond: ingekleurd; 52 x 74 cm.
1 plan: coloured; 52 x 74 cm.

Nummer: [rechtsboven]: 26c.
Number: [top right]: 26c.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

Blad II-26c (inhoudsopgave 1806: 'No. 26c. Platte grond van 't Fort Revenge.') is een op het zuiden georiënteerd plan van Kampoeng Ai, de voornaamste nederzetting op het eiland Ai ('Poulo Ay'), waar de Compagnie na de definitieve verovering op de Engelsen in 1616 op de plaats van een bestaande versterking het fort Revengie (Revenge) vestigde.

De plattegrond van omstreeks 1690 toont een vijfhoekige vesting met puntbastions en een hoofdpoort aan de zeezijde, omringd door een nederzetting met een regelmatig, rechthoekig stratenpatroon. Onder de bastions bevonden zich onder meer de kruitkelders. In de vijf langgerekte gebouwen om de binnenplaats van het fort waren het pakhuis, de woningen van de compagniesdienaren, het kantoor en de vertrekken van de militaire bezetting van zo'n 40 man ondergebracht. In de compagniestijd was Ai, evenals Roen, voor de watervoorziening geheel afhankelijk van regenwater. Het relatief vlakke eiland heeft geen meertjes of beken, terwijl vanwege de zoute ondergrond van koraalsteen ook geen waterputten gegraven konden worden. Overal binnen het fort en op de wallen waren daarom reservoirs voor de opvang van regenwater aangelegd, die weer in verbinding stonden met een vierkante waterput op de begane grond. Volgens een beschrijving van omstreeks 1672 waren in de vesting daarnaast nog 500 watervaten aanwezig voor de extra opslag van drinkwater. Bij de perkenierswoningen op het eiland vond men soortgelijke voorzieningen.

In de jaren twintig van de zeventiende eeuw werd het eiland Ai aanvankelijk in 31 perken verdeeld, waarvan er na de opheffing van het gouvernementsmonopolie op nootmuskaat in 1864 en diverse samenvoegingen nadien uiteindelijk slechts zes over zouden blijven. Naast Kampoeng Ai telde het eiland in de compagniestijd nog twee kleinere dorpen, Leitsa en Timoer. De perken en perkeniershuizen op Ai waren over het algemeen minder aanzienlijk dan die op Lontor of Banda Neira. Belangrijkste uitzondering was het perk Welvaren van de familie Van den Broeke uit 1628, dat halverwege de zeventiende eeuw jaarlijks 6000 pond foelie en 24.000 pond noten leverde en daarmee de meest productieve onder de contractplantages op het eiland was. De waarde van het perk, waar ca. 55 slaven tewerkgesteld waren, werd aan het eind van de eeuw geschat op 7000 rijksdaalders.

In 1638 woonden op Banda Neira, Lontor en Ai respectievelijk 1020, 1834 en 938 personen. Ruim twee eeuwen later, in 1854, lagen de bevolkingsaantallen van deze eilanden op 3201, 2504 en 529, van wie 340, 96 en 10 Europeanen en 174, 864 en 144 perkslaven. In de achttiende eeuw kwamen veel slaven van de Zuidwester- en Zuidooster-eilanden. Toen op 1 januari 1860 de slavernij werd opgeheven, kozen maar 73 van de 1122 slaven die toen op de Banda-eilanden aanwezig waren voor voortzetting van het werk in een nootmuskaatperk, ondanks de relatief gunstige arbeidsvoorwaarden die toen geboden werden. Het aantal inlandse christenen op de drie eilanden bedroeg in 1854 716 personen. Vanaf 1617 waren op de verschillende Banda-eilanden predikanten en krankbezoekers of ziekentroosters in dienst van de VOC werkzaam. Op Ai werd kort na 1616 de eerste protestantse kerk in de Indische Archipel gebouwd.

Sheet II-26c (index of 1806: 'No. 26c. Ground-plan of Fort Revenge.') is a ground-plan oriented to the south of Kampung Ai, the principal settlement on the island of Ai (*Poulo Ay*) where, after it had been definitively captured from the English in 1616, the Company built Fort *Revengie* (Revenge) on the site of the existing fortification.

The ground-plan which dates from around 1690 shows a pentagonal fort with pointed bastions and a main gateway on the sea side, surrounded by a settlement with a regular, rectangular street pattern. Underneath the bastions were the powder cellars. In the five elongated buildings around the inner court of the fort were the warehouse, the houses of the Company employees, the office, and the barracks for the garrison, which could accommodate forty men. In the Company's times Ai, just as Run, was entirely dependent on rainwater for its water supply. The relatively flat island has neither small lakes nor streams and the saline substratum of coralline limestone made it impossible to sink wells. Therefore, everywhere inside the fort and on the walls reservoirs had been built to catch the rainwater and these were linked up to a square water tank on the ground floor. A description from 1672 or thereabout mentions the presence in the fort of another 500 water barrels providing extra storage for drinking water. Similar facilities were to be found at the homes of the *perkeniers* on the island.

In the 1620s, the island of Ai was divided up into thirty-one *perken*, of which after the abolition of the Government monopoly on nutmeg in 1864 and various mergers after that, eventually only six would remain. Besides Kampung Ai, in the Company era the island had another two small villages, Leitsa and Timur. The *perken* and the *perkeniers* houses in Ai were generally less impressive than their counterparts in Lontor or Banda Neira. The most important exception to this was the *perk* Welvaren dating from 1628 and the property of the Van den Broeke family. In the middle of the seventeenth century it produced 6000 pounds of mace and 24,000 pounds of nutmeg annually, making it the most productive of the contract plantations on the island. The value of the *perk*, on which some fifty slaves worked, was estimated to be 7000 *rijksdaalders* at the end of the century.

In 1638, the population of Banda Neira, Lontor, and Ai was 1020, 1834, and 938 persons respectively. More than two centuries later, in 1854, the number of people living on these islands was 3201, 2504, and 529, of whom 340, 96, and 10 were Europeans and 174, 864, and 144 were slaves employed on the *perken*. In the eighteenth century many of the slaves were brought in from the South-Western and South-Eastern Islands. When slavery was abolished on 1 January 1860, only seventy-three of the 1122 slaves present in the Banda Islands at that time chose to continue their work on the nutmeg plantations, despite the relatively good working conditions offered to them. In 1854, the number of indigenous Christians on the three main islands was 716. As early as 1617, ministers and visitors to the sick were employed in the Company's service on some of the islands in the Banda Archipelago. The first Protestant church in the Malay Archipelago was built on Ai shortly after 1616.

Verklaring: [rechtsboven] een beschrijving: De hoogte van de wal aan de buytenkant is 13 voet 1 duym. De bovendikte van de borstweer 2 voeten. De bergh is hoog in 't zuyden 26 voeten.
Explanations: [top left] a description: De hoogte van de wal aan de buytenkant is 13 voet 1 duym. De bovendikte van de borstweer 2 voeten. De bergh is hoog in 't zuyden 26 voeten.

Geografische namen en overige kaartinschriften/
Geographical names and other inscriptions on the map:

Naam op de kaart/ Name on map	*Huidige naam/ Present name*	*Positie/ Position*
POULO AY	Ai (eiland/island)	04-31S/129-46E
T Fort Revengi	Fort Revenge < Kampoeng/Kampung Ai> (fort/ fortress)	04-31S/129-46E

L O N T O J R

op het Lyf Bende 26.d.

By C is te gront de hoogte gemeten, die by
overstroo[m]ingen voor geen Lont is te dominieren
De hoogte van de Dorpsvaart is 2 à 2½ roede
De wetering is aan de oost, west en Noord
Syde maar 2 roet breet, en de Suyd Syde
8 voeten
Tusschen de Dorpsvaart is geen onderscheid
Deese Secretarie Lyt tegen over Rotterdam, van
daar 2 Wiel Lygten à Myl.

Hollandia

Rhijnlandsche Roeden

II-26d (NA 4.VEL-1366).

Lontoir op het eyl.t Banda.

Lontoir on the island of Banda.

Schaalstok van 60 Rhijnlandsche roeden = [ca. 1 : 1.290].
Scale-bar of 60 Rhijnlandsche roeden = [approx. 1 : 1,290].

1 plattegrond: ingekleurd; 52 x 74 cm.
1 plan: coloured; 52 x 74 cm.

Nummer: [rechtsboven]: 26d.
Number: [top right]: 26d.

Oriëntatie: het noorden is rechtsonder.
Orientation: north is bottom right.

De plattegrond van blad II-26d (inhoudsopgave 1806: 'No. 26d. Platte grond van Hollandia op Lonthoir.'), georiënteerd op het zuidwesten, geeft de hoofdplaats Lontor ('Lontoir', Lonthor, Lontar) en directe omgeving op het gelijknamige eiland weer naar de situatie van omstreeks 1690. De tegenwoordig nogal verwarrende vermelding van 'het eylandt Banda' in de kaarttitel verwijst weer naar Groot-Banda of Banda Besar, een andere benaming voor Lontor.

Lontor, het grootste van de Banda-eilanden, werd in 1626 in 34 nootmuskaatperken verdeeld. Het beheer over de contractplantages kwam aan gewezen compagniesdienaren, oud-soldaten of andere compagniesgetrouwe begunstigden. Zoals op de andere productie-eilanden, kregen deze eerste Lontorse perkeniers per 100 nootmuskaatbomen van compagnieswege één slaaf toegewezen. Tweemaal per jaar werd de oogst binnengehaald, die na bewerking direct moest worden overgedragen aan de VOC. De perkeniers ontvingen daarvoor een vastgesteld bedrag en de slaven kregen 1 gulden per maand aan loon, een hoeveelheid rijst en zout en eenmaal per jaar nieuwe kleding. Omstreeks 1650 was de nootmuskaat- en foelieproductie van de Banda-eilanden geheel hersteld en waren de meeste perken particulier bezit geworden. In de achttiende eeuw was vooral de periode tot ca. 1750 zeer winstgevend.

Voor de uitzonderlijke goede kwaliteit van de nootmuskaat van Banda bestaan meerdere verklaringen. In de eerste plaats wordt de vulkanische bodem genoemd, in combinatie met de praktijk om de aanplant tegen een overmaat aan zonlicht te beschermen door middel van schaduwbomen (kanarie- of kenari-bomen). Verder zouden de permanente inwerking van de zeelucht op deze kleine eilanden en de droogmethode de smaak van de noten bevorderen. Na de oogst werden ze uitgespreid op droogzolders met een bodem van gespleten bamboe, waaronder een rokend houtvuur gaande werd gehouden. De noten, die dagelijks een aantal malen werden gekeerd, gingen daardoor zwellen. Nadat ze veertig dagen goed waren berookt, werd deze bereiding geleidelijk aan gestaakt. De kern zat dan los en de bast en de noot waren voldoende droog voor opslag in de compagniespakhuizen.

De predikant en geschiedschrijver François Valentijn, die de eilanden goed kende, geeft in zijn *Oud en Nieuw Oost-Indiën* (1726) een overzicht van de voornaamste perken op Lontor. Hij noemt de namen, de grootte, de leverantie en de waarde van de producten, het aantal slaven en de waarde van de perken. Bojauw was 1100 roeden (ca. 1,5 ha) groot en produceerde jaarlijks 9000 pond foelie en 36.000 pond noten. Bij het perk hoorden 100 slaven; de waarde van het perk bedroeg 14.000 rijksdaalders. Klein Waling mat 840 roeden en leverde 8000 pond foelie en 32.000 pond noten. Hier werkten 90 slaven. Groot Waling had een oppervlakte van 1400 roeden (ca. 2 ha) en produceerde eveneens 8000 pond foelie en 32.000 pond noten. Een groot perk betekende niet altijd een hoge productie, omdat de bodemgesteldheid per perk verschilde. De waarde van Klein- en Groot Waling werd door Valentijn gesteld op respectievelijk 15.000 en 12.000 rijksdaalders. Het perk Groot Waling werd in 1764 voor 11.340 rijksdaalders gekocht door Johannes Martinus van den Broeke, een afstammeling van Paulus van den Broeke, die in 1628 op Ai het perk Welvaren had gesticht.

Op de plattegrond van 'Lontoir' is aan de waterkant, in het verlengde van het hoofd, de oorspronkelijke loge te herkennen, met voor het hoofdgebouw en de poort de resten van een halfcirkelvormig voorwerk. Daarachter leidt een trap met 313 treden naar de hoogte waarop de eigenlijke kampoeng en Fort Hollandia zijn gelegen. Aan de andere, zuidoostelijke zijde van het eiland zijn de 'Redout Lackoij' en een zogenoemde 'waterpas' (zeebatterij) 'met 3 stucken' ingetekend. Langs de kust van Lontor stonden meer van zulke kleine versterkingen; geheel rechts op de plattegrond is de 'Burgerwacht' ten westen van de hoofdplaats aangegeven. Het hoofdfort van Lontor had een vierkant grondplan met vier hoekbastions en werd in of kort voor 1624 gebouwd, als opvolger van de eerste versterking die hier bij de verovering onder Coen in 1621 was opgericht. In 1628 kreeg de sterkte van gouverneur Pieter Vlack (1627-1628) de naam Hollandia.

The ground-plan on Sheet 26d (index of 1806: 'No. 26d. Ground-plan of Hollandia on Lonthoir.'), which is oriented towards the south-west, shows the main settlement Lontor (*Lonthoir*, Lonthor, Lontar) and its direct environs on the island in the Banda Archipelago of the same name, as it was round 1690. The nowadays rather confusing mention of the island of *Banda* in the map title once again refers to the old Dutch name for this island, *Groot-Banda* (Great Banda, Banda Besar).

Lontor or Lontar, the largest of the Banda islands, was divided up into thirty-four nutmeg *perken* in 1626. Those who were granted the contract plantations were ex-Company employees, ex-soldiers and other beneficiaries who were loyal of the Company. As was the situation on the other production islands, these pioneer Lontor *perkeniers* were assigned one slave per 100 nutmeg trees by the Company. The trees were harvested twice a year. After the nuts had been picked and processed, the entire harvest had to be handed over to the VOC. For this the *perkeniers* were paid a fixed sum and the slaves received one guilder a month as a wage, plus a quantity of rice and salt and a new set of clothes once a year. By about 1650, the nutmeg and mace production in the Banda Archipelago was completely re-established and most of the *perken* became private property. In the eighteenth century, the period up to around 1750 in particular was a very profitable one for the *perkeniers*.

There are various explanations for the extraordinarily fine quality of the nutmeg from the Banda Archipelago. The first factor which can be mentioned is the volcanic soil, boosted by the practice of protecting the nutmeg trees from an excess of sunlight by planting shade trees – usually *kenari* – as well. Besides these, the effect of the sea air on these small islands and the method of drying the nuts would have helped improve the taste. After the harvest, they were spread out in drying lofts which had a floor of split bamboo, under which a smoky wood fire was kept burning. The nuts, which were turned a number of times a day, swelled as a result. After having been smoked for forty days, this process was gradually halted. The kernel was now loose and the husk and the nut were sufficiently dry to be stored in the Company warehouses.

In his *Oud en Nieuw-Oostindiën* (1726), the minister and historian François Valentijn, who knew the islands well, gives a picture of the principal *perken* on Lontor. Of each he mentions the name and size, the annual delivery and the value of the products, the number of slaves, and the value of the *perk* itself. Bojauw covered 1100 *roeden* (approximately 1.5 hectares) and produced 9000 pounds of mace and 36,000 pounds of nutmeg annually. One hundred slaves worked on this perk, which was worth 14,000 *rijksdaalders*. Klein Waling measured 840 *roeden* and produced 8000 pounds of mace and 32,000 pounds of nutmeg. Ninety slaves worked here. Groot Waling had a surface area of 1400 *roeden* (2 hectares) and also produced 8000 pounds of mace and 32,000 pounds of nutmeg. The size of the perk did not necessarily guarantee a high rate of production, because the composition of the soil in each *perk* could be different. The values of Klein and Groot Waling were estimated by Valentijn respectively at 15,000 and 12,000 *rijksdaalders*. In 1764 the *perk* Groot Waling was bought for 11,340 *rijksdaalders* by Johannes Martinus van den Broeke, a descendant of Paulus van den Broeke, who had established the *perk* Welvaren on Ai in 1628.

On the ground-plan of *Lontoir*, on the waterfront in the continuation of the mole, the original *loge* (Company establishment) can be recognized, with the remains of a semi-circular breastwork in front of the main building and the gateway. Behind it, a flight of 313 steps leads up to the hill on which the actual village and Fort Hollandia were situated. On the other, south-eastern side of the island the redoubt *Lackoij* and what was known as a *waterpas* (sea battery) with three pieces of cannon have been drawn in. There were more of these small fortifications along the coast of Lontor; on the far right of the ground-plan the *Burgerwacht* (Civil Militia) post is indicated to the west of the main settlement. The main fort on Lontor had a square ground-plan with four corner bastions and was built in or shortly before 1624, a successor to the first fort which had been erected here after the conquest under Coen in 1621. In 1628 the Governor Pieter Vlack (1627-1628) gave the stronghold its name of Hollandia.

Verklaring: [rechtsboven] een beschrijving:
Explanations: [top right] a description:

Bij C is de grond so hoogh geresen, dat hij eenigsints over t' fort komt te domineeren. De bovendikte van de borstweer is 2 â $1^{1}/_{2}$ voet. De walgang is aan de oost, west, en noord sijde maar 5 voet breet, aan de suydsijde 8 voeten. Omtrent de borstweer is geen voetbank. Dese fortresse lijt tegen over Belgica, van daar Z.W. ten Zuyden 1 mijl.

Geografische namen en overige kaartinschriften/
Geographical names and other inscriptions on the map:

Naam op de kaart/ Name on map	*Huidige naam/ Present name*	*Positie/ Position*
het Eylandt Banda	Groot-Banda/Lontor/Banda Besar/Lontar (eiland/island)	04-33S/129-55E
LONTOIR	Lontor/Lontar (plaats/settlement)	04-32S/129-53E
Redout Lackoij	<Lakoei/Lakui> (fort/fortress)	04-33S/129-52E
Waterpas met 5 stucken	<Lakoei/Lakui> (fort/fortress)	04-33S/129-52E
Hollandia	Fort Hollandia <Lontor/Lontar> (fort/fortress)	04-32S/129-53E
Saijthuyn	-	-
Burgerwacht	-	-

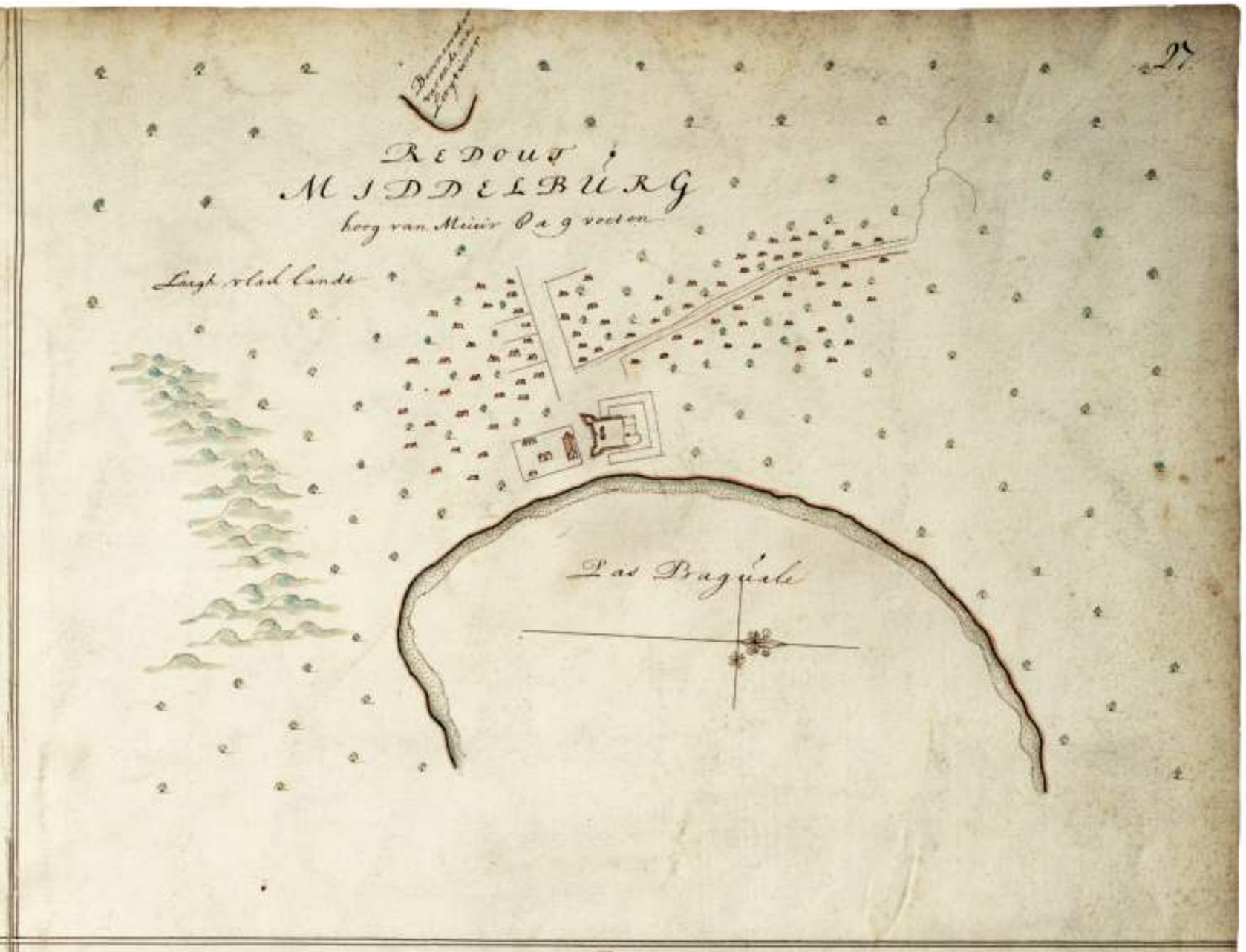

BARIKADE OERY.

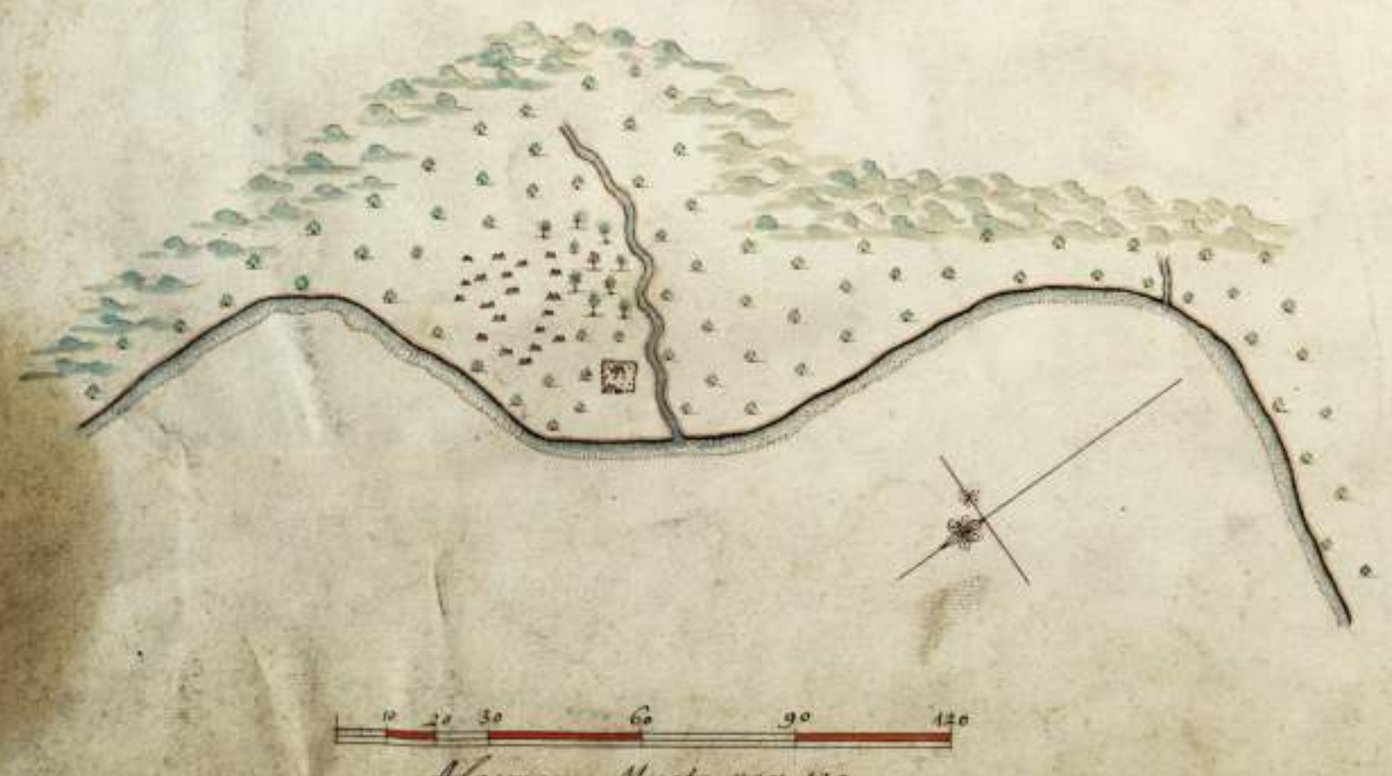

REDOUT ROTTERDAM

1340

II-27 I, II, III, IV (NA 4.VEL-1340).

[1] Redout Amsterdam tot Hila: hoogh 33 voeten; breed yder sijde 51 voeten a 12 v. de roede. [2] Redout Middelburg hoog van muur 8 a 9 voeten [3] Barikade Oery [4] Redout Rotterdam tot Larique: hoogh 32 v. en 4 duym; breed 51 voeten a 12 voet de roede.

[1] The redoubt of Amsterdam at Hila: hight 33 feet; wide at each side 51 feet at 12 feet the roede. [2] The redoubt of Middelburg, its walls 8 to 9 feet in hight [3] The barricade at Oery [4] The redoubt of Rotterdam at Larique: 32 feet 4 inches high; 51 feet wide, at 12 feet the roede.

[3] Schaalstok, algemeene maate van 120 roeden = [ca. 1 : 4.000].
[3] Scale-bar, algemeene maate van 120 roeden = [approx. 1 : 4,000].

4 kaarten: ingekleurd; 52 x 74 cm.
4 maps: coloured; 52 x 74 cm.

Nummer: [rechtsboven]: 27.
Number: [top right]: 27.

Oriëntatie: [1] het noorden is linksonder [2] het noorden is rechts [3] het noorden is linksonder [4] het noorden is linksboven.
Orientation: [1] north is bottom left [2] north is right [3] north is bottom left [4] north is top left.

De vier situatiekaartjes van blad II-27 (inhoudsopgave 1806: 'No. 27. Platte gronden der redouten Amsterdam, Middelburg, Oery en Rotterdam/na 1674/') geven een aantal kleine versterkingen op Ambon weer na 1674, toen dit hoofdeiland van het gelijknamige gouvernement getroffen werd door een zware aardbeving.

In 1686 liet gouverneur Robertus Padtbrugge (1683-1687) bij de kampoeng Paso een doorgraving tot stand brengen van de landengte die de beide delen van Ambon, de schiereilanden Leitimor (Laitimor) en Hitoe (Hitu), met elkaar verbindt. Deze is nog niet aangegeven in het op het westen georiënteerde kaartje rechtsboven, maar wel de redoute Middelburg, die hier eveneens onder zijn bewind tot stand kwam ter vervanging van een oudere versterking uit de ambtsperiode van gouverneur Jan van Gorkum (1625-1628).

Het kaartje linksboven, georiënteerd op het zuidoosten, toont de redoute Amsterdam bij Hila, aan de noordkust van Hitoe. De aantekening onmiddellijk ten westen van het fortje verwijst naar de gevolgen van het natuurgeweld in 1674: 'Dese hoek is met de aardbeving Ao 1674 gesonken'. Oorspronkelijk lag hier een houten pagger (schans), die onder gouverneur Gerard Demmer (1642-1647) werd vervangen door een stenen versterking. Gouverneur Arnold de Vlaming van Oudshoorn liet dit fortje tijdens zijn eerste ambtsperiode (1647-1651) verder versterken en uitbreiden.

Verder westwaarts aan de noordkust van Hitoe werd in 1627 een 'barikade' opgericht bij de kampoeng 'Oery' (Oereng, Ureng), die hier is aangegeven in het kaartje linksonder; de oriëntatie is op het zuidoosten. Aanvankelijk was hier alleen een aarden wal met palissaden en een houten huis. Deze eenvoudige pagger werd in 1647 enigszins uitgebreid en versterkt om onderdak te bieden aan een vaste bezetting van veertien soldaten onder bevel van een sergeant. Ook de redoute Rotterdam, eveneens opgericht in 1627, was oorspronkelijk niet meer dan een aarden wal met palissaden. Het kaartje rechtsonder, georiënteerd op het noordoosten, laat deze versterking bij het dorp 'Larique' (Larike) aan de westkust van Hitoe zien in de vorm na 1634, toen hier onder gouverneur Artus Gijsels (1631-1634) een stenen blokhuis werd gebouwd.

Deze en andere VOC-posten in de Molukse archipel hadden als voornaamste doel te voorkomen dat door 'illegale' verkoop aan derden het kruidnagelmonopolie werd ontdoken. Niettemin handelde de bevolking van verschillende eilanden in de eerste helft van de zeventiende eeuw nog regelmatig met Javanen, Makassaren, Engelsen en Portugezen, waarop door de Compagnie herhaaldelijk met militair ingrijpen werd gereageerd. Zo kwam het onder gouverneur Herman van Speult (1618-1625) tot een eerste hardhandig optreden tegen de bevolking van Hoalmoal (West- of Klein-Ceram, zie de bladen II-20 en II-22, pag. 316 en 320), waarbij diverse dorpen en honderden vissersboten en andere vaartuigen werden vernield en tienduizenden kruidnagelbomen gekapt. Hoalmoal werd definitief onderworpen tijdens de grote, verwoestende campagne onder De Vlaming van Oudshoorn in 1654-1656, die uiteindelijk resulteerde in de deportatie van de bevolking van West-Ceram naar Hitoe en Leitimor. Met het einde van deze Grote Ambonse Oorlog, tijdens welke onder meer ook Boeroe werd onderworpen, kwamen alle voordien nog onafhankelijke of onder Ternataans gezag staande delen van de Zuid-Molukken in 1656 blijvend onder VOC-bestuur.

The four small situation maps on Sheet II-27(index of 1806: 'No. 27. Ground-plans of the redoubts of Amsterdam, Middelburg, Oery and Rotterdam/after 1674/') show a number of small strongholds on Ambon after 1674, the year the main island of the Government of the same name was struck by a severe earthquake.

In 1686 the Governor Robertus Padtbrugge (1683-1687) had an excavation made near the *kampung* Paso cutting through the isthmus joining the two parts of Ambon, the Leitimor Peninsula (Laitimor) and the Hitu Peninsula. This canal is not yet marked on the small, westerly oriented map above right, but the redoubt Middelburg is indicated, which was also built during this Governor's term of office to replace an older stronghold erected by Governor Jan van Gorkum (1625-1628).

The small map above left, oriented to the south-east, shows the redoubt Amsterdam near Hila, on the north coast of Hitu. The inscription immediately to the west of the small fort records the consequences of the natural disaster which engulfed the region in 1674: *Dese hoek is met de aardbeving Ao 1674 gesonken* (This corner subsided in the earthquake of 1674). Originally only a wooden *pagger* (stockade) stood here, which was replaced by a stone and brick structure under Governor Gerard Demmer (1642-1647). During his first term of office (1647-1651), Governor Arnold de Vlaming van Oudshoorn had it further reinforced and extended.

Farther westwards on the north coast of Hitu a *barikade* (barricade) was set up in 1627 near the village of *Oery* (Ureng), which is depicted on the small map below left; it is oriented towards the south-east. Originally this was nothing more than an earth wall with a palisade and a wooden house. In 1647, this simple *pagger* was somewhat extended and strengthened so as it could accommodate a permanent garrison of fourteen soldiers under the command of a sergeant. The redoubt Rotterdam was also established in 1627 and again in its initial phase was nothing more than an earth wall with palisades. The small map below right, oriented towards the north-east, shows this stronghold near the village *Larique* (Larike) on the west coast of Hitu as it was after 1634, when a stone and brick blockhouse was built here under Governor Artus Gijsels (1631-1634).

The principal purpose of these and other VOC posts in the Moluccan Archipelago was to prevent any evasion of the clove monopoly by 'illegal' sales to third parties. Undeterred, in the first half of the seventeenth century, the people of the various islands still traded regularly with the Javanese, Makassarese, English, and Portuguese, which the Company ever so often responded to with military actions. Under Governor Herman van Speult (1618-1625) there was a hard-handed campaign against the inhabitants of Hoalmoal (*West-* or *Klein-Ceram*, see Sheets II-20 and II-22, pp. 316 and 320), during which various villages and hundreds of fishing-boats and other craft were destroyed and 10,000 clove trees were extirpated. Hoalmoal was definitively subjugated during the great, devastating campaign under De Vlaming van Oudshoorn in 1654-1655, which ultimately led to the deportation of the population of West Ceram to Hitu and Leitimor. With the end of this *Grote Ambonse Oorlog* (Great Ambon War), in the course of which the Company also occupied the island of Buru, all the parts of the South Moluccas which until then had been independent or under Ternatan rule fell permanently under the authority of the VOC.

Geografische namen en overige kaartinschriften/
Geographical names and other inscriptions on the map:

Naam op de kaart/ Name on map	*Huidige naam/ Present name*	*Positie/ Position*
Kaart linksboven/map on upper left		
REDOUT AMSTERDAM Tot Hila	<Hila> (fort/fortress)	03-35S/128-05E
Negery Nokowaly	-	-
graftsteden	-	-
Dese hoek is met de aardbeving Ao. 1674 gesonken	-	-
Kaart rechtsboven/map on upper right		
REDOUT MIDDELBURG	<Paso> (fort/fortress)	03-38S/128-14E
Laagh vlak landt	-	-
Pas Baguale	Baai van Bagoeala/Teluk Baguala (bay)	03-38S/128-15E
Binnenwater varende na Laytimor	-	-
Kaart linksonder/map on lower left		
BARIKADE OERY	<Oereng/Ureng> (fort/fortress)	03-40S/127-57E
Kaart rechtsonder/map on lower right		
REDOUT ROTTERDAM Tot Larique	<Larike> (fort/fortress)	03-45S/127-56E
groote Clip Hatemoule	-	-
Wakkesive	Wakasihoe/Wakasihu (plaats/settlement)	03-45S/127-56E

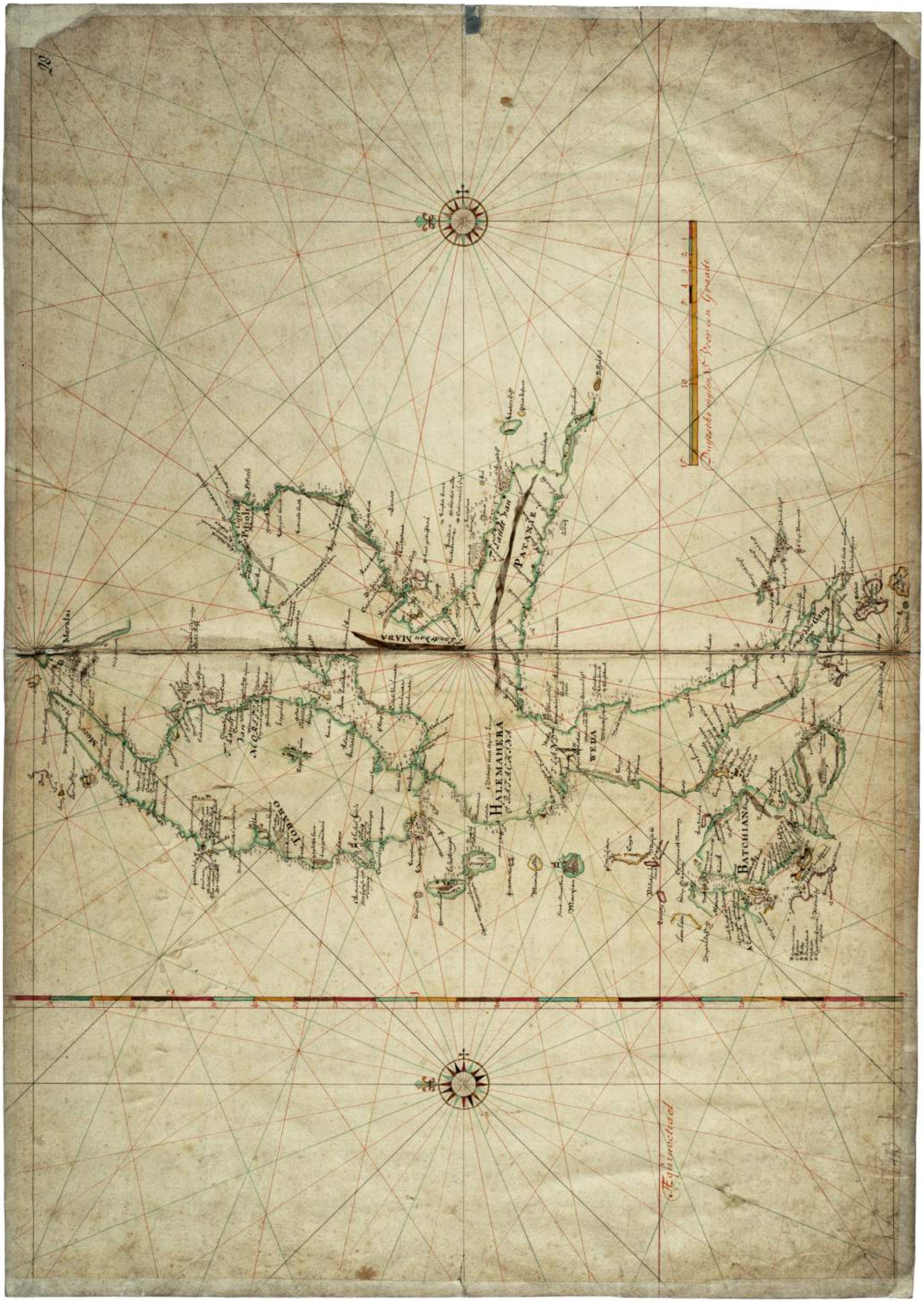
Pattani
Patanie
Halemahera
Weda
Batchian
Noordt
Noordt
Noordt

II-28 (NA 4.VEL-473).

[Kaart van de Ternataanse Eilanden, Ternate, Tidor, Halmaheira of Batachina, Macquian, Batchan].

[Chart of the Ternatan Islands, Ternate, Tidor, Halmaheira or Batachina, Macquian, Batchan].

Schaalstok van 15 Duytsche mijlen 15 voor een graadt = [ca. 1 : 825.000].
Scale-bar of 15 Duytsche mijlen 15 voor een graadt = [approx. 1 : 825,000].

1 kaart: ingekleurd; 52 x 73,5 cm
1 map: coloured; 52 x 73.5 cm.

Nummer: [rechtsboven]: 28.
Number: [top right]: 28.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

Tekst op verso: Halemahera.
Text on verso: Halemahera.

Blad II-28 (inhoudsopgave 1806: 'No. 28. Paskaart van 't Eiland Halemahera, Ternaten, etc.') is een paskaart met een overzicht van de Noord-Molukken naar de situatie van omstreeks 1680-1682, met de hoofdeilanden Ternate, Tidore, Halmahera, Morotai, Makian en Batjan (Bacan). Zoals aangetoond door ir. E.C. Abendanon in zijn artikel in het *Tijdschrift van het Aardrijkskundig genootschap* (1917, zie II-2g, pag. 244), werd het origineel in het laatstgenoemde jaar in opdracht van gouverneur Padtbrugge van Ternate vervaardigd door schipper Pieter Stippert van het jacht *'t Voorhout*. Stippert maakte met dit schip in de maanden augustus 1681 – januari 1682 een uitgebreide verkenning van de zuid- en oostkusten van Halmahera en van Makian en Batjan; op de kaart worden onder meer 't Voorhouts Waterplaats' en 't Voorhouts Eyl.' vermeld. Een jaar eerder, in juli en augustus 1680, was hij als opperstuurman op het fregat *'t Ontroert Ternaten* werkzaam bij een verkenning van de noordelijke kusten van Halmahera. Het eindresultaat van Stipperts karteringswerk gold tot in de vroege twintigste eeuw als de meest betrouwbare kaart van Halmahera en omliggende eilanden, zoals in deze atlas hiervoor al ter sprake is gekomen in het inleidende hoofdstuk over de eigenschappen en de inhoud van de kaarten in de *Atlas Isaak de Graaf* (pag. 22).

Naast de geografische namen in de kustgebieden zijn de voornaamste ondiepten en beschikbare peilgegevens vermeld, terwijl ook een aantal kustprofielen is ingetekend. De compagniesvestigingen zijn met roodwitblauwe vlaggen aangegeven; op Halmahera betreft dit het 'Casteel Gilolo', op Ternate het 'Casteel Orangie', op Batjan 'Fort Barnevelt' en op Makian 'Fort Mauritius'. Van deze steunpunten wordt in de *Atlas Isaak de Graaf* hierna alleen de vestiging op Ternate afzonderlijk behandeld (blad II-29b, pag. 340). Blad II-29a, volgens de inhoudsopgave van 1806 een 'Gezigt van Ternaten door Stoopendal/1691/', is na het uit elkaar nemen van de atlas in de negentiende eeuw verloren gegaan.

De Noord-Molukken (alleen deze eilanden werden in de compagniestijd aangeduid als de Molukken; de Zuid-Molukken noemde men doorgaans de Ambonse Eilanden) vielen in de zestiende en zeventiende eeuw goeddeels onder het sultanaat van Ternate. Op het hoogtepunt van zijn bloei, omstreeks 1580, reikte het oppergezag van dit rijk van Mindanao in het noorden en Zuid-Celebes in het westen tot de Banda-eilanden en delen van de oostelijke Kleine Soenda-eilanden in het zuiden. Het rivaliserende sultanaat Tidore omvatte aan het begin van de zeventiende naast het gelijknamige hoofdeiland onder meer de twee oostelijke schiereilanden en een deel van het zuidelijke schiereiland van Halmahera. Beide rijken waren in de vroeg-koloniale tijd belangrijke centra van de kruidnagelteelt en -handel. Tidore sloot in 1521 een eerste verdrag met de Spanjaarden voor de alleenhandel in specerijen en de vestiging van een fort; later waren hier verscheidene Portugese steunpunten. De Portugezen deden Ternate al in 1512 voor het eerst aan; negen jaar later stichtten zij hier een groot fort, dat gedurende een halve eeuw hun hoofdvestiging in de Molukken bleef. In 1575 werden de Portugezen echter door sultan Babulah Datuh Shah van het eiland verdreven. De eerste Nederlandse contacten vonden plaats tijdens de 'Tweede Schipvaart' van de Oude Compagnie, toen admiraal Wybrand van Warwijck in mei 1599 met de schepen *Amsterdam* en *Utrecht* de rede van Ternate aandeed en hier een kleine lading kruidnagelen kon aankopen. Bij die gelegenheid werd een voorlopige loge gesticht en aan de sultan een algemene toezegging gedaan voor Nederlandse steun in diens strijd tegen de Portugezen op Tidore.

Begin mei 1605 nam een compagnieseskader van vijf schepen onder vice-admiraal Cornelis Bastiaansz., dat deel uitmaakte van de vloot onder Van der Haghen die eerder dat jaar Ambon had veroverd, daadwerkelijk het Portugese fort op Tidore in. De Portugezen verloren daarmee hun laatste steunpunt in de Molukken, maar al in het volgende jaar werd de sterkte met hulp van de sultan van Tidore heroverd door een Spaanse expeditiemacht uit Manilla, die aansluitend ook het westelijke deel van Ternate bezette en de Ternataanse sultan gevangen nam. Nadien slaagde de VOC er niet in Tidore opnieuw te bezetten; pas in 1667, vier jaar nadat de Spanjaarden uit eigen beweging de Molukken verlieten, kreeg de Compagnie per contract met de sultan ten slotte ook dit eiland onder haar gezag. Voor de kruidnagelteelt was het toen van geen betekenis meer en een handelskantoor werd er dan ook niet gevestigd. In de verdere compagniestijd bleef de Nederlandse aanwezigheid hier beperkt tot een kleine militaire post. Voor de erkenning van het oppergezag van de Hoge Regering ontving de sultan van Tidore een jaargeld van 2400 rijksdaalders.

Op Ternate stichtte de Compagnie in mei 1607 aan de nog niet bezette oostkust het sterke fort Oranje, als tegenwicht voor de nieuwe Spaanse vesting Gamlamo aan de westkust. Deze vestiging kwam tot stand op verzoek van de rijksgroten van het sultanaat, die na de gevangenneming van de sultan voor zijn minderjarige zoon tijdelijk het bestuur waarnamen. In ruil voor deze en verdere steun tegen de Spanjaarden verkreeg de VOC onder het herstelde sultansbewind het volledige monopolie op de Ternataanse kruidnagelhandel. Aldus goeddeels afhankelijk geworden van de Compagnie, verloor het sultanaat later in de zeventiende eeuw stapsgewijs de zeggenschap over de meeste van zijn buitengewesten. Na een mislukte grote opstand van sultan Sibori tegen het Nederlandse bestuur in de jaren 1680-1683, werd Ternate in het laatste jaar ten slotte geheel onderhorig gemaakt aan de Hoge Regering. Het compagniesbestuur op Ternate was sinds de vestiging in 1607 een gouvernement. Het belang van dit gewest, dat indertijd vaak werd aangeduid als het gouvernement der Molukken (maar niet samenviel met het gelijknamige gewest onder het latere Nederlands-Indische bestuur), blijkt mede uit het relatief grote aantal personeelsleden dat de VOC hier onderhield: 564 in 1700 en zelfs 759 in 1753.

Op Halmahera ('Halemahera' op de kaart), in de Nederlandse periode ook bekend als Djailolo (Jailolo) of Batoe China ('Batachina'), stichtte de VOC bij de hoofdplaats Djailolo ('Gilolo') op Ternataans gebied kort na 1607 een fort, dat echter in 1611 door de Spanjaarden werd veroverd. Na hun vertrek uit de Molukken in 1663 kwam het opnieuw onder compagniesbewind. Ter voorkoming van vijandelijkheden tussen Ternate en Tidore werd iets zuidelijker aan de westkust in 1713 een post gevestigd bij Dodinga, in gebied waarop beide sultanaten aanspraak maakten. Op Batjan ('Batchian'), eveneens Ternataans bezit, bezette een compagniesmacht onder vice-admiraal Simon Hoen in 1609 de Spaanse versterking bij de hoofdplaats Laboeha (Labuha) en erkende de leenvorst van het eiland vervolgens het VOC-monopolie op de kruidnagelhandel; op de kaart is het fort ingetekend onder de nieuwe naam 'Barnevelt'. Het kleine Ternataanse eiland Makian ('Macquian') werd al in 1608 op de Spanjaarden veroverd, waarna het bestaande fort Tafasso werd herdoopt tot De Zeven Provinciën. In 1612 kwam aan de noordkust het nieuwe hoofdfort Mauritius tot stand, dat met deze naam op de kaart is aangegeven. Makian bleef gedurende de gehele verdere compagniestijd onder Ternataans c.q. Nederlands oppergezag.

The chart on Sheet II-28 (index of 1806: 'No. 28. Chart of the Island of Halemahera, Ternaten, etc.') gives an overview of the North Moluccas showing the situation as it was around 1680-1682, with the main islands of Ternate, Tidore, Halmahera, Morotai, Makian, and Bacan. As demonstrated by E.C. Abendanon in his article in *Tijdschrift van het Aardrijkskundig genootschap* (1917, see II-2g, p. 244), the original was made in 1682 by Skipper Pieter Stippert of the yacht *'t Voorhout* on the orders of Governor Padtbrugge of Ternate. In the months August 1681 to January 1682, in this ship Stippert made an extensive exploration of the south and east coasts of Halmahera and of Makian and Bacan; among the places noted on the map are *'t Voorhouts Waterplaats* (the place where the *Voorhout* took on water) and *'t Voorhouts Eyl* (the *Voorhout's* island). A year earlier, in July and August 1680, he had been first mate on the frigate *'t Ontroert Ternaten* exploring the northern coasts of Halmahera. Until the early twentieth century, the final result of Stippert's charting was accounted the most trustworthy map of Halmahera and the surrounding islands, a fact already mentioned in the introductory chapter about the characteristics and content of the maps in the *Atlas Isaak de Graaf* (p. 22).

In the map a great number of geographical toponyms in the coastal areas are given, as are the most important shoals and the depth soundings available at that time. Some coastal profiles have been drawn in as well. The principal Company settlements are marked by Dutch flags; in Halmahera these were the *Casteel Gilolo*; on Ternate *Casteel Orangie*; on Bacan *Fort Barnevelt*; and on Makian *Fort Mauritius*. Of these posts, only the settlement on Ternate is treated individually in the *Atlas Isaak de Graaf* (Sheet II-29b, p. 340). According to the table of contents compiled in 1806, Sheet II-29a carried a view of Ternate by Stoopendal drawn in 1691, but it was lost after the atlas was taken apart in the nineteenth century.

In the sixteenth and seventeenth centuries, most of the North Moluccas (only these island were referred to as the Moluccas in the Company era; the South Moluccas were usually called the *Ambonse Eilanden*) fell under the control of the Sultanate of Ternate. At the height of it glory, around 1580, the suzerainty of this kingdom stretched from Mindanao in the north and South Celebes in the west to the Banda Archipelago and parts of the eastern Lesser Sunda Islands in the south. At the beginning of the seventeenth century, as well as the eponymous main island, the rival Kingdom of Tidore ruled the two eastern peninsulas and a part of the southern peninsula of Halmahera. In the early colonial period both kingdoms were important centres of clove cultivation and trade. In 1521, Tidore concluded an initial treaty with the Spanish giving them the monopoly on spices and allowing them to build a fort; later there were several Portuguese posts here. The Portuguese first reached Ternate in 1512; nine years later they erected a large fort there, which was to remain their headquarters in the Moluccas for half a century. However, in 1575, the Portuguese were expelled from the island by Sultan Babulah Datuh Shah. The first Dutch contacts occurred during the *Tweede Schipvaart* sent out by the *Oude Compagnie*, when Admiral Wybrand van Warwijck sailed into the roads of Ternate with the ships *Amsterdam* and *Utrecht* in May 1599 and succeeded in buying a modest cargo of cloves there. On this occasion a provisional *loge* was built and the Sultan was given a general promise of Dutch support in his struggle against the Portuguese on Tidore.

At the beginning of May 1605, a Company squadron of five ships under the command of Vice-Admiral Cornels Bastiaansz., part of the fleet under Van der Haghen which had earlier conquered Ambon, indeed captured the Portuguese fort on Tidore. With this action, the Portuguese lost their last post in the Moluccas, but already the next year the stronghold was retaken with the help of the Sultan of Tidore by a Spanish expeditionary force from Manila, which then also went on to capture the western part of Ternate, taking the Sultan prisoner. After this the VOC did not succeed in re-occupying Tidore; only in 1667, four years after the Spanish had left the Moluccas of their own accord, did the Company obtain authority over this island by means of a contract made with the Sultan. By then, Tidore was no longer important for the cultivation of cloves and therefore no trading-post was established there. For the rest of the Company era the Dutch presence on the island was restricted to a small military post. For his recognition of the suzerainty of the High Government, the Sultan of Tidore received a yearly annuity of 2400 *rijksdaalders*.

In May 1607, the Company constructed a strong fort, Oranje, on the still unoccupied east coast of Ternate, which was intended to be a counterbalance to the new Spanish establishment, Gamlamo, on the west coast. This settlement had come about at the request of the Sultanate's highest-ranking court officials, who had temporarily taken over the administration during the minority of the son of the Sultan who had himself been taken prisoner by the Spanish. In exchange for this and future support against the Spanish, after the young Sultan had been restored to power, the VOC was granted a complete monopoly of the Ternatan clove trade. Having become almost totally dependent on the Company by this set of circumstances, later in the seventeenth century the Sultanate gradually lost its control over most of its out-lying territories. After the failure of the great rebellion against the Dutch administration led by Sultan Sibori in 1680-1683, in the final year Ternate was made completely subject to the High Government. Since it had been first established in 1607, the Company administration on Ternate had been a Government. The importance of this territory, which was often referred to as the Government of the Moluccas (but which did not correspond with the province of the same name under the later Government of the Netherlands East Indies) is shown among other sources by the relatively large number of employees the VOC maintained there: 564 in 1700 and as many as 759 in 1753.

Shortly after 1607, on Halmahera (*Halemahera* on the map), in Dutch times also known as Djailolo (Jailolo) or Batoe China (*Batachina*), the VOC established a fort near the main settlement Jailolo (*Gilolo*) on Ternatan territory. However, this was captured by the Spanish in 1611, and it was not until 1663, after their departure from the Moluccas, that it was once again returned to Company control. In order to prevent hostilities between Ternate and Tidore, in 1713 a post was set up at Dodinga, in an area to which both Sultanates made a claim, situated somewhat farther to the south on the west coast. On Bacan (*Batchian*), which was a Ternatan possession, a Company army under Vice-Admiral Simon Hoen captured the Spanish stronghold near the main settlement Labuha in 1609 and thereupon the vassal ruler of the island recognized the VOC monopoly on cloves; on the map the fort is marked under its new name Barnevelt. The small Ternatan island of Makian (*Macquian*) was captured from the Spanish as early as 1608, after which their fort was renamed De Zeven Provinciën. In 1612, the island's administration was moved to a new and larger fort on the north coast, Mauritius, which is marked by this name on the map. For the whole of the rest of the Company era, Makian remained under Ternatan, that is Dutch, suzerainty.

Geografische namen en overige kaartinschriften/ Geographical names and other inscriptions on the map:

Naam op de kaart/ Name on map	*Huidige naam/ Present name*	*Positie/ Position*
HALEMAHERA of *BATACHINA*	Halmahera (eiland/island)	00-50N/128E
Morata	Morotai (eiland/island)	02-20N/128-25E
Zuyd Wagter	Mitita (eiland/island)	01-58N/128-14E
Zyle Eyl.	Kokoja/Kokoya (eiland/island)	02-01N/128-14E
Clijne Eyl	Kolorai (eiland/island)	02-04N/128-13E
Schilpats eul	Dodola Besar (eiland/island)	02-05N/128-11E
Revig Eyl.	Galo Galo Besar (eiland/island)	02-08N/128-11E
binnen Eyl	Ngengele Ketjil/Kecil (eiland/island)	02-10N/128-13E
buyten Eyl	Ngengele Besar (eiland/island)	02-12N/128-13E
De lage hoek	Tg. Bisoa (kaap/cape)	02-14N/127-57E
De geplekte hoek	Tg. Kapa Kapa (kaap/cape)	02-09N/127-55E
Moro	-	-
N. h.v.Moro	Tg. Djodjefa/Jojefa (kaap/cape)	02-12N/128-04E
hier is goet visse	-	-
Suckelaars hoek	-	-
groene hoek	-	-
Vlacke hoek	Tg. Salimoeli/Salimuli (kaap/cape)	01-59N/127-56E
Coescoesvelk	-	-
Galeta	Galela (plaats/settlement)	01-56N/127-52E
Water of Trami koude R. vars	Galelameer/Danau Galela (meer/lake)	01-50N/127-48E
Coes Coesberg	Tarakan Itji/Ici (berg/mountain)	01-51N/127-49E
Tafelberg	Tarakan Lamo (berg/mountain)	01-50N/ 127-49-30E
Slapersbay	<Mamoeja/Mamuya> (plaats/settlement>	01-48N/127-53E
Cromme hc.	Tg. Roekoe/Ruku (kaap/cape)	01-47N/127-57E
Wesip	Mede (eiland/island)	01-46-30N/ 127-58E
Muyden	Popilo (eiland/island)	01-46N/127-59E
Schone hoek	-	-
Schone Droge hoek	Tg. Boboloetoe/Bobolutu (kaap/cape)	01-45-30N/ 127-59E
Casivarishoek	Tg. Baroe/Baru (kaap/cape)	01-41N/128-01E
Volewyk	Rarangane (eiland/island)	01-45N/128-03E
Briel	Kokare Besar (eiland/island)	01-45N/128-03E
Edam	Kokare Ketjil/Kecil? (eiland/island)	01-45N/128-03E
Rotterdam	Tagalaja/Tagalaya (eiland/island)	01-45N/128-03E
Buijksloot	Toepoetoepoe/Tupu Tupu (eiland/island)	01-45N/128-03E
Dwars in de weg	Oeboe Oeboe/UbuUbu (eiland/island)	01-44N/128-01E
Salis Riff	-	-
Brunepen	Paa (eiland/island)	01-41N/128-02E
hoog Cappel	Kalora (eiland/island)	01-42N/128-03E
Clappersbay	<Koepakoepa/Kapakupa> (plaats/settlement)	01-37N/127-59E
T' Landt van *MORITTA*	NW Halmahera (schiereiland/peninsula)	01-35N/127-40E
Tomueway	-	-
Vleermuysen bay	-	-
Vleermuysen Eylant	Rarangane (eiland/island)	01-35N/128-02E
Vleermuysen h.	Tg. Rango Rango? (kaap/cape)	01-35N/128-02E
Caymans spruyt	Ake Mawea (rivier/river)	01-34N/128-02E
Deventer	Miti (eiland/island)	01-34N/128-04E
Swol	Goemoelamo/Gumulamo (eiland/island)	01-32N/128-04E
Campen	Magalihoe/Magalihu (eiland/island)	01-34N/128-03E
Grondelose h.	-	-
Leggersh.	Tg. Domake (kaap/cape)	01-28N/128-01E
Negery Cauw	-	-
Goede h.	Tg. Toenoeo/Tunowe (kaap/cape)	01-25N/128-01E
Tubella	Tobelo (plaats/settlement)	01-44N/128E
Bleijde h	Tg. Patjikara/Pacikara (kaap/cape)	01-19N/128E
Lage Eylt	Boebale/Bobale (eiland/island)	01-18N/128-01E
Sant h	Tg. Biang (kaap/cape)	01-15N/127-56E
R. Cauw	Kaoe/Kau (rivier/river)	01-08N/127-52E
Branders h.	Tg. Boleo (kaap/cape)	01-09N/127-54E
Gamme Songie	Ake Toalas (rivier/river)	01-03-30N/ 127-44E
holle h	<Baai van Djikoelamoe/Teluk Jikulamu> (bay)	00-56N/127-38E
Rode strant	-	-
Bobanie	Bobaneigoe/Bobaneigu (plaats/settlement)	00-52N/127-40E
Tafongie	Tg. Tafongo (kaap/cape)	00-52N/127-42E
vars water (3x)	-	-
Tulabi Vars water	Tolawi (rivier/river)	00-58N/127-55E
Po. Rongi	Roni (eiland/island)	01N/127-55E
Bocht Lolobato	Baai van Wasile/Teluk Waisile (bay)	01-11N/128-07E
Caserwarus Bomen	-	-
De hoek van Lolobato	Tg. Lolobata (kaap/cape)	01-14N/128-05E
Lolebato	Lolobato (plaats/settlement)	01-15N/128-07E
Welkomst bay	Baai van Ifis/Teluk Ifis (bay)	01-24N/128-13E
Towawie vars water	<Iga> (plaats/settlement)	01-26N/128-18E
t'Voorhouts waterplaats is goet – branthouts en t' vissen	-	-
Steilestenig hoek	Tg. Boeli/Buli (kaap/cape)	01-30N/128-21E
Nagt Riv.	Tatam (rivier/river)	01-32N/128-24E
klippige hoek	Tg. Hapoehapu/Hahuhapa (kaap/cape)	01-33N/128-28E
Sandthoek	Tg. Bobolo (kaap/cape)	01-34N/128-33E
A Waterplaats	-	-
Sadelberg	Bobolo (berg/mountain)	01-32N/128-31E
Visbay	Baai van Gorango/Teluk Gorango (bay)	01-35N/128-39E
Noordhoek van Pitioli	Tg. Djerewai/Jerewai (kaap/cape)	01-36N/128-40E
Jugershoek	Tg Lilai/Lelai (kaap/cape)	01-35N/128-44E
Cust van Pitioli	-	-
Pitioli	Tg. Gamtjaka/Gamcake (kaap/cape)	01-32N/128-44E
Rodehoek	Tg. Patliang (kaap/cape)	01-31N/128-42E
Grote Riv	Lamo? (rivier/river)	01-28N/128-41E
Schryers hoek	Tg. Petak (kaap/cape)	01-24N/128-45E
Schrale hoek	Tg. Dorolemo (kaap/cape)	01-18N/128-44E
Camper hooft	Tg. Wajamli/Wayamle (kaap/cape)	01-04N/128-43E
Bajemeli vars water	Wajamli/Wayamle (rivier/river)	01-04N/128-41E
Nachthoek	Tg. Mokali (kaap/cape)	00-58N/128-32E
Garreel	Metonga (ondiepte/shoals)	00-55N/128-34E
Rarehoek	Tg. Boeboes/Busbus (kaap/cape)	00-56N/128-26E
De Krap	Litin? (eiland/island)	00-52N/128-22E
Santplaat	-	-
Duystere hoek	Tg. Loewao/Luwao (kaap/cape)	00-55N/118-23E
Caserwarisbomen	-	-
Blauwe hooft	Tg. Tinikelini/Fiauly (kaap/cape)	00-49N/128-18E
Uylenburg	Gai/Gei (eiland/island)	00-50N/128-19E
Marken	Pakal (eiland/island)	00-47N/128-20E
Kreeft	Wefmelaos (eiland/island)	00-46N/128-17E
Hapen	Belimsili (eiland/island)	00-47N/128-17E
D twee gebroeders	Misloei Besar + Ketjil/Mislui Besar + Kecil (eilanden/islands)	00-48N/128-15E
T Land van MABA	Maba (landstreek/region)	00-30N/128-20E
Clappersbome	-	-
Negery Maba	Maba (plaats/settlement)	00-41N/128-16E
Caswarus bosch	-	-
Boehe	-	-
Grote bank	-	-
Brandin	Karang Sain? (rif/reef)	00-43N/128-30E
Kocksbrooti	Woi (eiland/island)	00-44N/128-27E
Suyker broot	Sain (eiland/island)	00-45-30N/ 128-30E
Heckel weldt	Leleve (eiland/island)	00-44N/128-33E
Caserwarus Eylt	Ploen/Plun (eiland/island)	00-43N/128-31E
Santplaat	Toppo? (eiland/island)	00-41-30N/128-30E
hout thuyn	Mia (eiland/island)	00-40N/128-28E
Uick	Wor (eiland/island)	00-38N/128-31E
Ens	Woto (eiland/island)	00-38N/128-38E
Ruych Eylt	Inggelang (eiland/island)	00-34N/128-39E
Gotiewasie (plaats)	Gotowasi (plaats/settlement)	00-38N/128-25E
Iegeli	Watji/Waci (plaats/settlement)	00-36N/128-28-30E
Conecorre h	Tg. Inggelang (kaap/cape)	00-33N/128-40E
Staten Eylt	Sajafi/Sayafi (eiland/island)	00-32N/128-30E
Plat Eylant	Loewo/Luwo (eiland/island)	00-28N/128-52E
Branders hoek	Tg. Loet/Lut (kaap/cape)	00-25N/128-41E
Thuynhoek	Tuinhoek/Tg. Sewinipnu (kaap/cape)	00-17N/128-51E
Patani	Gamsoengs/Patani (plaats/settlement)	00-17N/128-46E
Visers Eyl	Moeor/Muor (eiland/island)	00-10N/128-37E
De Loerie h.	Tg. Remdi (kaap/cape)	00-19N/128-32E
Zeerif	Karang Mi (rif/reef)	00-20N/128-26E
Vuyle Spruyt	-	-
T Landt van Patanie	Patani (landstreek/region)	00-30N/128-25E
Kaketoe hoek	Tg. Bone (kaap/cape)	00-23-30N/ 128-22E
R. Sitoe	Ake Dote (rivier/river)	00-24N/128-21E
Lalariebocht	Teloek/Teluk Koka (baai/bay)	00-27-30N/ 128-08-30E
Spruive h?	Tg. Janbot/Waleh (kaap/cape)	00-26N/128-10E
Goede h.	-	-
Vinckhoek	Tg. Botepoe/Botepu (kaap/cape)	00-28N/127-08-30E
De Berg h.	Tg. Oeli/Uli (kaap/cape)	00-28N/127-58E
De Clare h.	Tg. Bebeli (kaap/cape)	00-27-30N/ 127-30E
Schone R.	Kobe (rivier/river)	00-26N/127-54E
Thuyne Eylt	Jef/Yef (eiland/island)	00-21N/127-53E
t'Voorhout Eylt	-	-
Buyten rif boven water	Karang Pasir Tidore (rif/reef)	00-19N/127-59E
Kleene steen	Karang Pasir Tidore (rif/reef)	00-19N/127-59E
Steene Eylt	Silota (eiland/island)	00-17N/127-55E
Coral banck	Karang Ile Glogoa (rif/reef)	00-14N/127-57E
Steen bank	Karang Glop Mellopo (rif/reef)	00-13N/127-58E
Vuyle bank	Karang Elmos (rif/reef)	00-10N/128-00E
Weda	Weda (plaats/settlement)	00-20N/127-52E
Groene Eylt	Silota (eiland/island)	00-16-30N/127-55E
T' LAND van WEDA	Weda (landstreek/region)	00-30N/128E
Groene hoek	Tg. Silota (kaap/cape)	00-16-30N/127-55E
De hoek Fretoe	Tg. Tilope (kaap/cape)	00-13N/127-55E
De h. Welvaren	Tg. Foja/Foya (kaap/cape)	00-06N/127-56E
Dryvers h.	Tg. Bibo (kaap/cape)	00-12S/127-58E
Groene Sootie	-	-
foia	Foia/Foya (plaats/settlement)	00-04-30N/127-53E
de verlate h.	Tg. Lewili? (kaap/cape)	00-25S/128-04E
Clapperspruyt	-	-
Maffa	Mafa (plaats/settlement)	00-03S/127-53-30E
T' Landt van Gana	Gane (landstreek/region)	00-42S/128-13E
Dwaalder h.	Tg. Fida (kaap/cape)	00-04-30N/127-57E
Wosie	Wosi (plaats/settlement)	00-11S/127-58E
Vreemde h.	-	-
Waun Lonya	-	-
Lohion	-	-
Botte h.	Tg. Woli (kaap/cape)	00-46S/128-17E
Woley	Tg. Woli (kaap/cape)	00-46S/128-17E
Sarvat	-	-
Z.O. hoek van Toman	Tg. Lobobo (kaap/cape)	00-55S/128-27E
hoyberg	Liboha (berg/mountain)	00-54S/128-52E
t' ronde Eylant	Babi (eiland/island)	00-55S/128-27E
Moejelik Eylt.	Moeilijk-eiland/Sukar (island)	00-32S/128-22E
Verloren Eylt.	Verloren-eiland/Hilang (island)	00-35S/128-26E
Dryvers Eylt	Drijvers-eiland/Kapoeratja/Kapuraja (island)	00-35S/128-29E
Vrolik Eylt	Vroolijk-eiland/Gembira (island)	00-38S/128-36E
t Eyl Vaarwel	Vaarwel/Dodora (eiland/island)	00-42S/128-33E
Sant Eylt	Zand-eiland/Kokotta/Kokota (island)	00-49S/128-31E
Schraal Eylt	Schraal-eiland/Baga (island)	00-36S/128-25E
Droevig Eyl.	Droevig-eiland/Dadawe (island)	00-35S/128-20E
t Eylant Hattem of Liboba	Salomakié/Damar (eiland/island)	01S/128-20E
Oudel	Katinai Besar (eiland/island)	00-57S/128-21E
Sant hoek	-	-
t Eylt Hasselt	Djoronga/Hasselt/Joronga (eiland/island)	01-06S/128-22E
Sink	Groot-Geelmuiden/Woka (eiland/island)	01-03S/128-14E
Geelmuiden	Klein-Geelmuiden/Ganone (eiland/island)	01-05S/128-19E
De 5 Eylanden	Vijf Eilanden/Loleodjaha/Loleojaha (island)	01-02S/128-09E
Isslmuyden	Goemoetoe/Gumutu (eiland/island)	01-07S/128-20E
<Liboboo/Soho> (berg/mountain		00-53S/128-22E
Bompis h.	Tg. Balik (kaap/cape)	00-54S/128-20E
P ganie	Dowora Lamo/Dowora (eiland/island)	00-51S/128-06E
Enge eylanden	Noesa Koroe/Nusa Koru (eilanden/islands)	00-49-30S/128-08E
Muizensteen	Sori (eiland/island)	00-52-30S/128-08E
h. Welvare	Tg. Rotan (kaap/cape)	00-50S/128-13E
gana	Gane (plaats, baai/settlement, bay)	00-46S/128-13E
Odiria	Lemolemo (plaats/settlement)	00-40S/128E
Steile hoek	Tg. Goha/Buobe (kaap/cape)	00-40S/128E
Middelsant	Gosong Tengah (ondiepte/shoals)	00-45S/127-57E
Sakotta	Saketa (plaats/settlement)	00-22S/127-51E
Eerste hoek	Tg. Naminami (kaap/cape)	00-22S/127-50E
Waejouga	-	-
Bocht van Vrede	-	-
Wadilof	-	-
Waheropa	-	-
Samola	<Tg. Semola> (kaap/cape)	00-19S/127-45E
ydang Samola	Tg. Boso (kaap/cape)	00-18S/127-43E
Lang Eylt	Saleh Lamo/Saleh Besar (eiland/island)	00-22S/127-44E
Dorre klip	Karang Hitam (rif/reef)	00-21S/127-46E
Ooster Eylt	Nenas (eiland/island)	00-24S/147-14E
Amsterveen	Saleh Ketjil/Kecil (eiland/island)	00-25S/127-44E
Rond Eylt	Pokal (eiland/island)	00-26S/127-43E
Wester Eylt.	Koesoe/Kusu (eiland/island)	00-27S/127-42E
BATCHIAN	Batjan/Bacan (eiland/island)	00-33S/127-30E
Ruyge H	Ruige Hoek/Tg. Toeada/Tuada (kaap/cape)	00-27S/127-41E
Temickeloo	-	-
Nuie Borie of Ouwerkerk	Bori (eiland/island)	00-35S/127-36E
Bocht Swaan	Babangbaai/Teluk Babang (bay)	00-36S/127-37E
Muse Gouwan	Gandaha (eiland/island)	00-40S/127-40E
Bocht Sielam	Lapanbaai/Teluk Lapan (bay)	00-42S/127-40E
Vlak Lant	-	-
Soutberg	Zoutberg/Piek Wajakoeba/Buku Bibinoi (berg/mountain)	00-46S/127-37E
tweede h.	Tg. Wajatimoe/Wayatimu (kaap/cape)	00-43S/127-52E
Jap hannekis	Jaap Hennekes/Tg. Biloeloe/Bilulu (kaap/cape)	00-47S/127-54E
Wagters	Pigaradja/Pigaraja (eiland/island)	00-50S/127-52E
Oost h. vars water	Biloeloebaai/Teluk Bilulu (bay)	00-47S/127-53E
Z.H.	Tg. Wajakoeba/ Wayakuba (kaap, plaats/cape, settlement)	00-51S/127-50E
Sambazo	-	-
Mandawong	Mendawong (plaats/settlement)	00-42S/127-27E
Mongie	-	-
Fort Barnevelt	<Laboeha/Labuha> (fort/fortress)	00-38S/127-28E
Amasing	Ake Amasing (rivier/river)	00-37-30S/127-28E
Awango	-	-
Vinoet	-	-
Bocht van Domik	-	-
Po. Maboat-kitjil	Mamboeat Ketjil/Mambuat Kecil (eiland/island)	00-36S/127-23E
Po. Mahoat Bassar	Mamboeat/Mambuat (eiland/island)	00-36S/127-22E
Po. Neneok	Nenek (eiland/island)	00-36S/127-23E
Perrebes	Parabesi (berg/mountain)	00-34-30S/127-24E
bay Saera	-	-
pay Soubabus	Paisu Ra (rivier/river)	00-34-30S/127-21E
Capatoesan	Kapoetoesan/Kaputusan (plaats/settlement)	00-33-30S/ 127-21-30E
Poang	Poang (plaats/settlement)	00-32S/127-20E
Lomang	Obit/Lomang (eiland/island)	00-38S/127-22E
twyfelaars Straat	Straat Batjan/Selat Bacan (strait)	00-41S/127-20E
Stompe hoek of Manga	Tg. Mangga (kaap/cape)	00-47S/127-20E
Maniolo	Mandjoli/Mandioli (eiland/island)	00-43S/127-14E
A. Twuwaddack	Toeada/Tuada (eiland/island)	00-29S/127-16E
B. Broom masary	Tg. Masaran (kaap/cape)	00-37S/127-24-30E
C. Boloera	Tg. Batoe/Batu Ra (kaap/cape)	00-36S/127-19E
D. Biedo	-	-
E. Daunback	Tg. Dambakoe/Dambaku (kaap/cape)	00-38S/127-23E
F Obiet	Obit (plaats/settlement)	00-39S/127-25E
G. Capitain Poulus Eylandt	Noesa/Nusa Ra (eiland/island)	00-38S/127-26E
Mattabos	-	-
out batchin	Tambelit (eiland/island)	00-30S/127-16E
engte van Beroe	<Straat/Selat Sambaki> (strait)	00-27S/127-17E
Dobbelt riff	-	-
Dary	Indari (plaats/settlement)	00-26S/127-19E
Soute R.	Ake Bibi (rivier/river)	00-24S/127-20E
toppershoetie H	Salipogot (eiland/island)	00-20-30S/127-19E
Lerampah	Tg. Batoemangara/Batumangara (kaap/cape)	00-20S/127-19E
Bato Sombacq	Batoesombo/Gilalang (eiland/island)	00-18S/127-33E
gilalang	Tg. Gilalang (kaap/cape)	00-19S/127-34E
Verloren h.	Tg. Otoe/Otu (kaap/cape)	00-20S/127-35E

(vervolg op pag. 341/continued on p. 341)

29.b

T Casteel ORANGJE op Ternaten

1312

II-29b (NA 4.VEL-1312).

T Casteel Orangie op Ternaten.

Orangie Castle at Ternaten.

Schaalstok van van 60 roeden = [ca. 1 : 2.650].
Scale-bar of van 60 roeden = [approx. 1 : 2,650].

1 plattegrond: ingekleurd; 52 x 74 cm.
1 plan: coloured; 52 x 74 cm.

Nummer: [rechtsboven]: 29b.
Number: [top right]: 29b.

Oriëntatie: het noorden is rechts.
Orientation: north is right.

De plattegrond van blad II-29b (inhoudsopgave 1806:'No. 29b. Platte grond van 't Casteel Orange.'), georiënteerd op het westen, toont 'T Casteel Orangie' en de omringende hoofdplaats van het gouvernement Ternate naar de situatie van omstreeks 1690.

Kasteel Orangie of Oranje werd in eerste aanleg in 1607 gebouwd door de grote expeditiemacht onder leiding van Cornelis Matelieff die in mei van dat jaar het oostelijke deel van Ternate bezette. De vestiging kwam tot stand op de plaats van het vroegere Portugees fort Malayo, genoemd naar een nabijgelegen kampoeng Malajoe aan Ternates oostkust. Gedurende de eerste jaren na de instelling van dit ambt in 1610 fungeerde het fort als tijdelijke residentie van de gouverneurs-generaal. In dat jaar lag hier nog een relatief klein garnizoen van 80 man, maar in de volgende decennia werd Kasteel Oranje stapsgewijs uitgebreid tot de zeer aanzienlijke vesting die in deze plattegrond is afgebeeld. In 1627 telde de bezetting al 240 man, van wie 145 soldaten. Binnen de muren bevonden zich toen naast een groot pakhuis en twee kleinere onder meer de voormalige ambtswoning van de gouverneur-generaal, diverse militaire onderkomens en woonverblijven voor ten minste 50 huisgezinnen. Onder de laatste waren 26 Nederlandse gezinnen, vijf Japanse en tien gezinnen van vrijburgers, waartoe ook enkele overgelopen Spanjaarden telden.

De Graafs kaart laat een iets trapeziumvormig grondplan met zijden van ca. 200 x 150 m en vier hoekbastions zien, die de namen Reaal (a), Gilolo (b), Klein Zeebolwerk (c) en Groot Zeebolwerk (d) droegen. Afzonderlijk vermeld binnen de vesting zijn het compagnieshospitaal (f) en het ambachtskwartier (e). Zuidelijk van het fort is binnen een palissade de woonwijk van de Mardijkse christenen aangegeven, met een eigen markt, (Maleise) school en kerkhof; hun 'thuynen' lagen iets verder landinwaarts. Tussen de vesting en de 'negerij' van de Mardijkers bevond zich het 'Burgers kerkhof', terwijl zuidwaarts buiten de palissade de compagniestuin was gelegen. Ten noorden van het VOC-fort vond men, eveneens binnen een omwalling, een Makassaarse en een Ternataanse wijk, de laatste ook weer met een eigen markt en een 'Tempel' (moskee). Apart aangegeven zijn hier verder de koninklijke graven, de koninklijke wasplaats, twee versterkingen en 's koninghs hooft', de eigen aanlegsteiger van de sultan van Ternate.

Een aantal malen is door de Compagnie overwogen Kasteel Oranje te verkleinen en de bezetting te verminderen, maar deze plannen zijn uiteindelijk nooit doorgezet. De vestigingen op Ternate en elders in de Noord-Molukken dienden na het midden van de zeventiende eeuw voornamelijk nog een strategisch doel, namelijk de bescherming van het compagniesmonopolie op de kruidnagel-, foelie- en nootmuskaatproductie op Ambon en Banda. Hiervoor dienden alle kruidnagel- en nootmuskaatbomen in de noordelijke Molukken te worden uitgeroeid, waarbij van de onderhorige inheemse vorsten per contract actieve medewerking werd verlangd. Ter compensatie betaalde de Compagnie aan de sultans van Ternate en Tidore en de diverse plaatselijke heersers in dit gouvernement gezamenlijk een jaargeld van 32.000 gulden. De controle op de handhaving van het compagniesmonopolie vereiste voortdurend veel geld en mankracht. Winstgevend werd het kantoor Ternate dan ook nooit; in 1728-1729 bijvoorbeeld stonden tegenover 67.880 gulden aan inkomsten 285.200 gulden aan uitgaven. Alleen de goudhandel in Noord-Celebes, dat onder Ternate viel, leverde jaarlijks zo'n 50.000 gulden op.

Buiten de hoofdplaats lagen langs de kust van Ternate nog enkele andere VOC-versterkingen, die na het vertrek van de Spanjaarden in 1663 echter sterk aan betekenis verloren. Fort Tolukko of Hollandia uit 1610, ongeveer een halve mijl ten noorden van Kasteel Oranje, werd in 1661 ter beschikking van de sultan van Ternate gesteld. Hierdoor kon het compagniesgarnizoen van het eiland met enkele tientallen soldaten worden verkleind. Aan de noordpunt van het eiland werd in 1609 het fortje Tacomi of Willemstad gesticht. De Spaanse hoofdvesting Gamlamo of Nostra Señora del Rosario aan de zuidwestkust werd in 1663 ontruimd, tezamen met de kleine posten Kalamata en Dongil. Aan het eind van de achttiende eeuw liet de Compagnie Ternate opnieuw versterken met enkele kustbatterijen. Met de overige eilanden van het gouvernement was Ternate tussen 1810 en 1803 en nogmaals tussen 1810 en 1817 bezet door de Engelsen.

The ground-plan on Sheet II-29b(index of 1806:'No. 29b. Ground-plan of Orange Castle.'), which is oriented towards the west, shows *T Casteel Orangie* and the surrounding capital town of the Government of Ternate as it was around 1690.

Orangie or *Oranje* Castle in its initial form was erected in 1607 by the large expeditionary force under the command of Cornelis Matelieff which occupied the eastern part of Ternate in May of that same year. It occupied the site of the former Portuguese fort Malayo, near the village of that name on the east coast of Ternate. For the first few years after the office was introduced in 1610, the fort was the temporary residence of the Governors-General. In that year it was the station of a relatively small garrison of eighty men, but in the next few decades Orangie Castle was gradually extended to the truly formidable citadel of which the ground-plan is shown here. In 1627 there were 240 personnel employed here, of whom 145 were soldiers. Inside the walls, besides one large and two smaller warehouses, could be found the former official residence of the Governor-General, various military buildings, and dwellings for at least fifty families. Among the last were twenty-six Dutch families, five Japanese, and ten families of free burghers, among them a few Spanish who had changed sides.

De Graaf's map shows a somewhat trapezoid-shape ground-plan with sides of approximately 200 x 150 metres and four corner bastions, which bore the names of *Reaal* (a), *Gilolo* (b), *Klein Zeebolwerk* (c), and *Groot Zeebolwerk* (d). Mentioned individually within the stronghold are the Company hospital (f) and the craftsmen's quarter (e). South of the fort, enclosed by a palisade, the residential area of the Christian *Mardijkers* is marked, with its own market, (Malay) school, and cemetery; their *thuynen* (gardens, in this context rather plantations) were situated farther inland. Between the fort and the *negerij* (village) of the *Mardijkers* was the *Burgers kerkhof* (civilian cemetery), and southwards, beyond the palisade were the Company gardens. North of the VOC fort, and also encircled by a wall, were a Makassarese and a Ternatan quarter, the latter again with its own market and a *Tempel* (mosque). Also indicated individually are the royal graves, the royal bathing place, two fortifications, and *s koninghs hooft* (the royal jetty), the personal landing-stage of the Sultan of Ternate.

On a number of occasions the Company considered reducing the Castle in size and cutting down on the staff stationed there, but these plans were never pursued. After the middle of the seventeenth century, the settlements on Ternate and elsewhere in the North Moluccas served mainly a strategic purpose, namely the protection of the Company monopoly on clove, mace, and nutmeg production in the Ambon Islands and the Banda Archipelago. In order to achieve this, the clove and nutmeg trees in the northern Moluccas had to be extirpated, an exercise in which local vassal rulers were contractually expected to play their part. In compensation, the Company paid the Sultans of Ternate and Tidore and the various local rulers in the Government a total annual sum of 32,000 guilders. Keeping a continuous check on the preservation of the monopoly required a great deal of money and manpower. Consequently the office in Ternate was never in profit; in 1728-1729, for instance, against the sum of 67,880 guilders in income stood 285,200 guilders in expenditure. Only the gold trade in North Celebes, which fell under Ternate, yielded around 50,000 guilders a year.

In addition to the stronghold in the main settlement, a few other VOC fortifications were scattered along the coast of Ternate, but these dwindled in significance after the withdrawal of the Spanish in 1663. Fort Tolukko or Hollandia dating from 1610 lay about half a mile north of Oranje Castle. In 1661, it was put at the disposal of the Sultan of Ternate. Consequently the Company garrison on the island could be reduced by several dozen soldiers. On the northern point of the island, the small fort Tacomi or Willemstad was erected in 1609. The main Spanish fort Gamlamo or Nostra Señora del Rosario on the south-west coast was vacated in 1663, and the same fate befell the small posts Kalamata and Dongil. At the end of the eighteenth century, the Company had Ternate refortified by placing a few coastal batteries. As were all the other islands in the Government, between 1801 and 1803 and again from 1810 to 1817 Ternate was occupied by the English.

Verklaring: [rechtsboven] een legenda bij de letters a-f:
Explanations: [top right] a key to the letters a-f:

a. De punt Reaal.
b. De punt Jelolo.
c. 'T Zeebolwerk
d. 'T Groot bolwerk.
e. Quartier vant' ambachtsvolk.
f. Comp.s hospitaal.

Geografische namen en overige kaartinschriften/
Geographical names and other inscriptions on the map:

Naam op de kaart/ Name on map	*Huidige naam/ Present name*	*Positie/ Position*
T Casteel *ORANGIE* op Ternaten	Fort Oranje <Ternate> (fort/fortress)	00-47N/127-23E
Mardykers Negerij	-	-
Mardijkers Thuynen (2x)	-	-
Macassers Negerij	-	-
Ternataansche Negerij	-	-
s konings Fort	-	-
Comps hooft	-	-
T Maleytze School	-	-
Mardykers Markt	-	-
De voorburght	-	-
S Comps.Thuyn (2x)	-	-
Den Pinangh Thuyn	-	-
Mardykers kerkhof	-	-
Drooge Gracht (3x)	-	-
Burgers Kerkhoff	-	-
Burgers	-	-
Ternataansche Markt	-	-
Ternataansche Tempel	-	-
s konings hooft	-	-
Een halve maan. waar Thernataansche Negeryen besloten worden	-	-
s konings Wasplaats	-	-
koninklijke Grafsteden	-	-

(vervolg van pag. 339/continued from p. 339)

Vuyle h.	Tg. Gorogoro (kaap/cape)	00-22S/127-36E	Macqian	Makian (eiland/island)	00-20N/127-24E	Sawoe	Sahoe/Sahu (plaats/settlement)	01-10N/127-25E
Klynen br	Sepi (plaats, baai/settlement, bay)	00-25S/127-37E	Fort Mauritius	<Ngofakiaha> (fort/fortress)	00-22N/127-25E	Twee gebroeders	-	-
Overtoon	Sabatang (eiland/island)	00-25S/127-39E	Moutier	Moti (eiland/island)	00-27N/127-24E	Huot	Peot (plaats/settlement)	01-12N/127-24E
Manone	Kasiroeta/Kasiruta (eiland/island)	00-23S/127-11E	Pottebacker	Mare (eiland/island)	00-35N/127-24E	geplekt land	-	-
hoek Sietad of Zoepay	-	-	Tidorie	Tidore (eiland/island)	00-40N/127-25E	Tarhana	Tabobo? (plaats, kaap/settlement, cape)	01-18N/127-27E
vars water	Tg. Soepai/Supai (kaap/cape)	00-24S/127-17E	Toppers hoetie	Pilongan/Pilongga (eiland/island)	00-43N/127-28E	TOBARO	Tobaroe/Tobaru (landstreek/region)	01-20N/127-35E
Is een witte plek, gehoort Zaribo pauweliaan	Telock Panseriboe/Teluk Panseribu (baai/bay)	00-28-30S/127-15-30E	passo tabali	Pasir Radja/Raja (riffen/reefs)	00-35-30N/127-28E	Passoe Hoewo	Tg. Doeko/Duko (kaap/cape)	01-24N/127-29E
Nissie	-	-	Tobololo	Tobololo (rivier/river)	00-37N/127-32E	De berg van Gammaknorre	Gamkonora (berg/mountain)	01-23N/127-32E
Vuyle straat	Straat/Selat Nanoang (strait)	00-31S/127-12E	Maritoetoe	-	-	Gammaknorre	Gamkonora (plaats/settlement)	01-24N/127-30E
Tawaly groot	Tawali Besar/Todoekoe/Toduku (eiland/island)	00-21S/127-17E	Oba	Oba (plaats/settlement)	00-44N/127-32E	Uboe	Iboe/Ibu (plaats/settlement)	01-30N/127-32E
Vuyle h	Tg.Tawalibesar (kaap/cape)	00-17S/127-18E	De lage hoek Aquie Lamo	Tg. Dobegasi (kaap/cape)	00-33N/127-31E	Diemen	-	-
Kleijn tawali	Tawali Ketjil/Kecil (eiland/island)	00-15S/127-18E	t Gat van gamme lame	Gat van Gammelamo/Selat Gamelamo (zeestraat/strait)	00-45N/127-22E	De hoek t goet begin	Tg. Ligoemadehe/Liguamadehe (kaap/cape)	01-34N/127-30E
Correcorre of Nixoway	Pasir Bale (rif/reef)	00-14S/127-26E	Norwegen	Maitara (eiland/island)	00-44N/127-22E	Laloda	Loloda/Laloda (plaats/settlement)	01-41N/127-34E
Dryvers Eylt.	Pao Besar (eiland/island)	00-18S/127-03E	Tarnata	Ternate (eiland/island)	00-50N/127-20E	G. Enchuysen	Ligaliga (eiland/island)	01-42-30N/127-33E
Lato Lato	Latalata + Moeari/Muari (eilanden/islands)	00-15S/127-05E	Gammelame	Gamelamo/Togafo (plaats/settlement)	00-48N/127-18E	F. Toorn v.Babel	Moreporotjo/Moreporoco (eiland/island)	01-43N/127-32E
Tomely	Taneti (eiland/island)	00-06S/127-14E	T Casteel Orangie	Fort Oranje <Ternate> (fort/fortress)	00-47N/127-23E	E. Medenblik	Adoei/Adui (eiland/island)	01-40N/127-32E
Verlaten Eylant	Laloein/Laluin(eiland/island)	00-03S/127-25E	Hierie	Hiri (eiland/island)	00-54N/127-19E	D. Zuyd-gat	-	-
Wayworoe	Tg.Waisamola? (kaap/cape)	00-06S/127-24E	Dodingie	Dodinga (plaats/settlement)	00-51N/127-38E	C. T Noord gat	-	-
Adoba	-	-	Silver Eyl	Legoemagololi/Lobimagololi (eiland/island)	00-51-30N/127-36E	De wagter	Njaolaka/Nyaolaka (eiland/island)	01-39N/127-29E
Vuyle h.	-	-	Biennady	-	-	Clip met gat	Tiro (eiland/island)	01-40N/127-28-30E
Cayo	Kajoa/Kayoa (eiland/island)	00N/127-26E	Mammonnele	Manoemadehe/Manumadehe (eiland/island)	00-52N/127-29E	Middelburg	Sidanga (eiland/island)	01-40N/127-20E
Po. Musschien	Miskin (eiland/island)	00-09N/127-25E	Siedamgoly	Sindangoli (plaats/settlement)	00-53N/127-29E	Prauwengat	-	-
Dolie	Dolit (plaats, kaap/settlement, cape)	00-16S/127-41E	Santplaat	Karang Pasirlamo (ondiepte/shoals)	00-53N/127-27-30E	poorten Eyl.	Kahatola (eiland/island)	01-41-30N/127-31E
Groetagelia	<Tg. Tagalaja/Tagalaya> (kaap/cape)	00-03N/127-42E	Z.h. of goewawe	Tg. Goeai/Guai (kaap/cape)	01N/127-28E	Cromme bogt	-	-
Wamma	Oewamabaai/Teluk Uwama (bay)	00-06N/127-42E	Clapmus	Baboea/Babua (eiland/island)	01-01N/127-28E	Dootkistenhoek	Tg. Aroekoe/Aruku (kaap/cape)	01-48N/127-38E
Majedie	Maidi (plaats/settlement)	00-08N/127-42E	Toedewonge	Todowongi (plaats/settlement)	01-03N/127-30E	Gebroken hoek	-	-
Sienopi	Sinopa (plaats, berg/settlement, mountain)	00-13N/127-42E	vlugberg	Djailolo/Jailolo (berg/mountain)	01-05N/127-26E	stenige hoek	Tg. Boro (kaap/cape)	01-57N/127-42E
Aquie Noebitobo	-	-	Jelolo	Djailolo/Jailolo (plaats/settlement)	01-04N/127-28E	pul	Diti (eiland/island)	01-58N/127-43E
Bamaha	-	-	t Casteel Gilolo	<Djailolo/Jailolo> (fort/fortress)	01-04N/127-28E	Dubbelde hoek	-	-
Pagahe	Pajahi/Payahe (plaats/settlement)	00-20-30N/127-43E	Madiho	Idamdehe (plaats/settlement)	00-51-30N/ 127-24-30E	de Verlate bogt	-	-
R. van Toseew	<Toseho> (plaats/settlement)	00-21N/127-39E				Pak	Salangadeke (eiland/island)	02-07N/127-46E
Aquie Tidodie	<Djodji/Joji> (eiland/island)	00-21N/127-37E	Fort Gofasse op de Vlugberg	<Djailolo/Jailolo> (fort/fortress)	01-05N/127-26E	Ceduacare	Dagasoeli/Dagasuli (eiland/island)	02-11N/127-45E
gieta	Gita-Islam (plaats/settlement)	00-23N/127-37E				Gaby	Tocakara/Tuakara (eiland/island)	02-12N/127-45E
Taoene	-	-	t Brabants hoetie	Salo (eiland/island)	01-05N/127-23-30E	Daa	Doea/Doi (eiland/island)	02-15N/127-48E

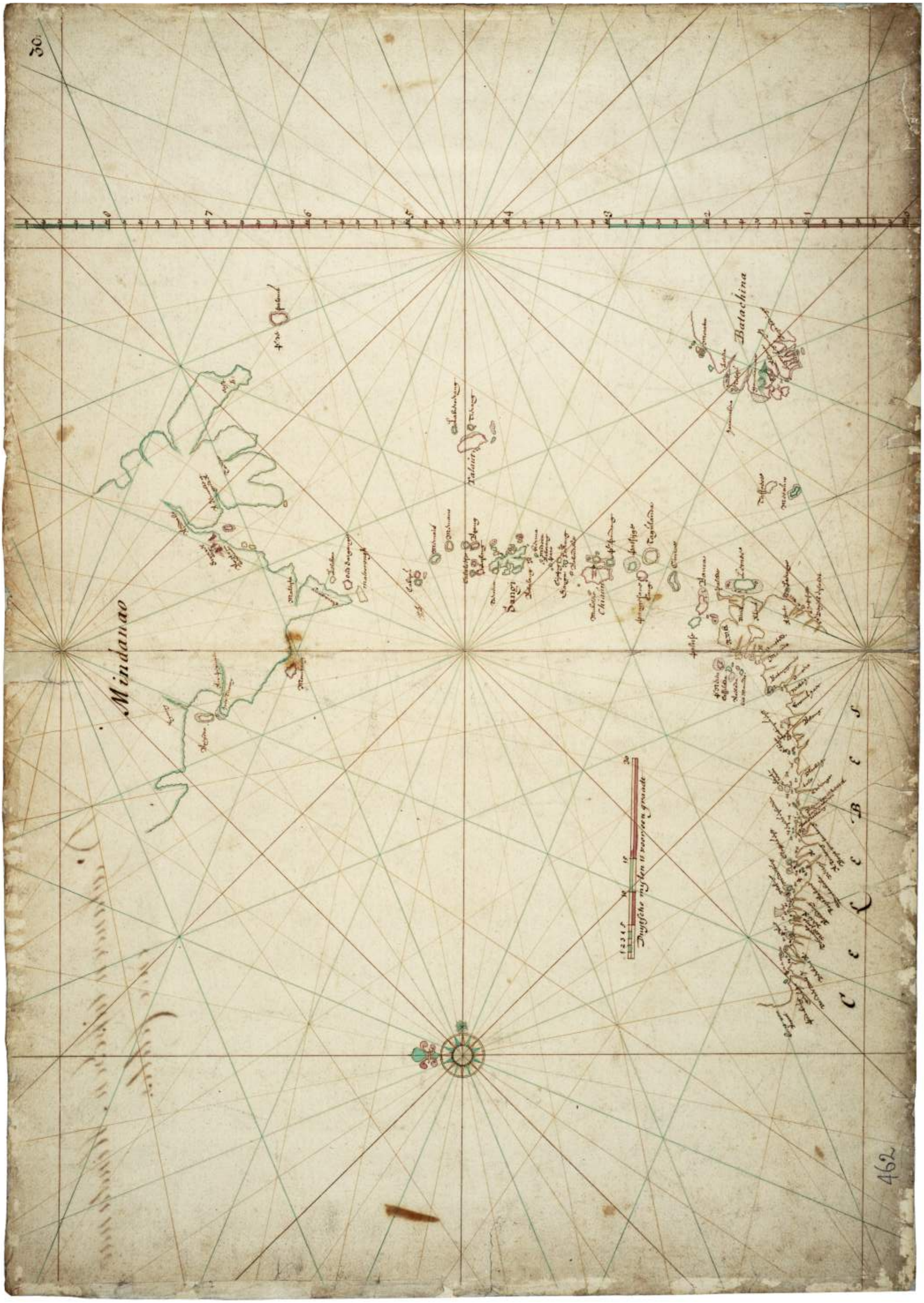
30.
Mindanao
Batachina
Xulaan
Sangi
Dryffsche mylen 17 voor een graade
462

II-30 (NA 4.VEL-462).

[Kaart van de noord en een deel van de oostkust van Celebes].

[Chart of the north coast and part of the east coast of Celebes].

Schaalstok van 30 Duytsche mijlen 15 voor een graadt = [ca. 1 : 1.995.000].
Scale-bar of 30 Duytsche mijlen 15 voor een graadt = [approx. 1 : 1,995,000].

1 kaart: ingekleurd; 52,5 x 74,5 cm.
1 map: coloured; 52.5 x 74.5 cm.

Nummer: (rechtsboven]: 30.
Number: [top right]: 30.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

Tekst op verso: D'eijlanden tusschen Mindanao ende Celebes.
Text on verso: D'eijlanden tusschen Mindanao ende Celebes.

De paskaart van blad II-30 (inhoudsopgave 1806:'No. 30. Paskaart der Eilanden tusschen Celebes en Mindanao.') bedekt een deel van het Filippijnse eiland Mindanao, de Talaud- en Sangihe-eilanden ('Sangi', 'Talaut' op de kaart) ten zuiden daarvan, de Minahasa (de uiterste noordoostkust van Celebes) en de noordwestpunt van Halmahera ('Batachina'), tezamen met de omringende zeegebieden. De meeste gegevens voor het origineel van deze kaart waren afkomstig van schipper Jan van der Wall, die met het fluitschip *Vliegende Swaen* in het najaar van 1677 de pas aangetreden gouverneur van Ternate Robertus Padtbrugge (1677-1683) begeleidde op diens eerste inspectietocht in dit deel van zijn uitgestrekte ambtsgebied; zie ook II-2g, pag. 244.

Noord- en Oost-Celebes stonden tot na het midden van de zeventiende eeuw onder oppergezag van de sultan van Ternate. In 'Manado' (Menado), de hoofdplaats van de Minahasa, kreeg de VOC in 1657 toestemming voor de vestiging van een factorij. Kort daarna kwamen er een stenen loge en een grote redoute met de naam Fort Amsterdam. In 1677 moest de sultan de verder westwaarts gelegen rijkjes Gorontalo en Limbotto (Limboto) in Noord-Celebes afstaan. Met deze vorstendommen sloot gouverneur Padtbrugge tijdens de genoemde inspectietocht in deze regio, van 16 augustus tot 23 december 1677, voorlopige verdragen voor de erkenning van het oppergezag van de Compagnie. Op dezelfde reis veroverde Padtbrugge in november 1677 zonder een schot te lossen het eiland Siauw (Siaoe, Siau, op de kaart 'Chiaun'), waar kruidnagelen werden geteeld. Siauw stond tot dan toe onder Spaans gezag; het fort ter plaatse kreeg de nieuwe naam Maetsuyker, naar de toenmalige gouverneur-generaal. Nadien werd op Sangir ('Sangi'), ten noorden van Siauw, een verdrag gesloten met de vorst van Toebakan. Hier kwam een VOC-loge, waarin later nooit meer dan elf man personeel verbleef. Het eiland Sangir leverde goed timmerhout en kokosolie, die door de Compagnie werd gebruikt voor de voedselbereiding van de garnizoenen en als lampolie, maar zoals overal in dit deel van de Archipel was hier de belangrijkste reden voor de uitbreiding van het compagniesgezag weer de handhaving van het monopolie op de kruidnagelcultuur.

Tijdens de tweede inspectiereis van Padtbrugge, van 1 augustus 1678 tot 8 maart 1679, sloot hij begin 1679 in Menado een verdrag met de hoofden van de Minahasa, waarbij zij de Compagnie als 'wettich eenigen eeuwig opperheer' erkenden en 'naest Godt' geen ander wilden gehoorzamen. De VOC beloofde de dorpshoofden als 'oprechte en getrouwe onderzaten' te beschermen. Met dit contract en de onderdrukking van de opstand in Gorontalo in 1678 was toen het gehele noordoostelijke schiereiland van Celebes onder gezag van de Hoge Regering gekomen. Een verzoek van Padtbrugge tot uitbreiding van het compagniespersoneel in deze nieuwe gebieden met 600 man werd echter door de Heren Zeventien afgewezen. Met Ternate bleven de Minahasa en overig Noord-Celebes in de verdere compagniestijd economisch van ondergeschikt belang. Het zou uiteindelijk zelfs tot 1864 duren voor deze gebieden uit het gouvernement der Molukken werden losgemaakt en als de residentie Menado een zelfstandige bestuurlijke eenheid gingen vormen.

De kaart laat de kusten zien die Robertus Padtbrugge tijdens zijn twee inspectiereizen heeft bezocht in Noord-Celebes. Uit het eerste journaal blijkt zijn belangstelling voor de land- en volkenkunde van deze tot dan toe weinig bezochte gebieden. Het journaal van zijn tweede expeditie bevat een aantal bijzondere aanzichten van forten en gebergten en verscheidene ingekleurde zeekaarten, onder meer van de hand van schipper Crijn de Rande van het jacht *Amsterdam*, aan boord waarvan Padtbrugge deze reis maakte.

The chart on Sheet II-30 (index of 1806:'No. 30. Chart of the Islands between Celebes and Mindanao.') covers part of the Philippine island of Mindanao, the Talaud and Sangihe Islands (*Sangi*, *Talaut* on the map) to the south of it, the Minahasa (the north-easternmost coast of Celebes), and the north-westernmost tip of Halmahera (*Batachina*), with the surrounding sea areas. Most of the data for the original chart were provided by Skipper Jan van der Wall, who in the autumn of 1677 escorted the newly appointed Governor of Ternate, Robertus Padtbrugge (1677-1683), on his first tour of inspection in this part of his far-flung district in the flute *Vliegende Swaen* (see also II-2g, p. 244).

Until after the middle of the seventeenth century, North and East Celebes were under the suzerainty of the Sultan of Ternate. In 1657, the VOC was granted permission to set up a trading station at *Manado* (Menado), the main settlement in the Minahasa, where shortly afterwards a stone-built *loge* and a large redoubt bearing the name of Fort Amsterdam were constructed. In 1677, the Sultan was forced to cede the small vassal kingdoms of Gorontalo and Limbotto (Limboto), both situated farther westwards in North Celebes. During his first tour of inspection in the region, from 16 August to 23 December 1677, Governor Padtbrugge concluded contracts with the rulers of these territories for the recognition of the Company's suzerainty. On the same voyage, in November 1677 Padtbrugge captured the island *Siauw* (Siau, *Chiaun* on the map), where cloves were cultivated, without a shot being fired. Siauw had been under Spanish control for some time; the local fort was renamed Maetsuyker, in honour of the incumbent Governor-General. Subsequently, a contract was concluded with the ruler of Tubakan on the island of Sangir (*Sangi*), to the north of Siauw. This was followed by the construction of a VOC loge, which later was never manned by more than eleven employees. The island of Sangir supplied good timber and coconut oil, which the Company used in the preparation of food for the garrisons and as lamp oil but, as everywhere else in this part of the Archipelago, the most important reason for this expansion of the Company's authority was once again to maintain the monopoly on the cultivation of cloves.

During Padtbrugge's second tour of inspection, from 1 August 1678 to 8 March 1679, the Governor concluded a contract with the chiefs of the Minahasa in Menado at the beginning of 1679. Under its terms they acknowledged the Company as the *wettich eenigen eeuwig opperheer* (the legal and sole eternal suzerain) and *naest Godt* (with the exception of God), they would obey none other. The VOC promised to protect the village chiefs as *oprechte en getrouwe onderzaten* (true and loyal subjects). By the conclusion of this contract and with the successful repression of the rebellion in Gorontalo in 1678, the whole of the north-eastern peninsula of Celebes came under the rule of the High Government. Nevertheless, a request made by Padtbrugge that the number of Company personnel in these new areas be expanded to 600 was refused by the *Heren Zeventien*. Just as Ternate, throughout the remainder of the Company period the Minahasa and the rest of North Celebes were economically not particularly important. In fact it was to be 1864 before these territories were released from the Government of the Moluccas and would be made into an autonomous administrative unit known as the Residency of Menado.

The map shows the coasts visited by Robertus Padtbrugge during both his tours of inspection in North Celebes. His first journal reveals his interest in the geography and ethnography of these areas which had been virtually unknown previously. The journal of his second expedition contains a number of views of forts and mountain ranges and various coloured charts, including some drawn by Skipper Crijn de Rande of the yacht *Amsterdam*, on board of which Padtbrugge made this voyage.

Geografische namen en overige kaartinschriften/
Geographical names and other inscriptions on the map:

Naam op de kaart/ Name on map	*Huidige naam/ Present name*	*Positie/ Position*
CELEBES	Celebes/Sulawesi (eiland/island)	02S/120E
Bocht van Bruool	Bilangbaai/Teluk Bilang (bay)	01-10N/121-35E
Pad-bruggens H.	-	-
Van der Wals h	-	-
verkens R	-	-
P. dune	-	-
Tolingola	Tolengoela/Tolinggoela/Tolinggula (plaats/settlement)	01-01N/122-05E
Naeljooho	-	-
verse R	-	-
Vlissinge	Papaja/Papaya (eiland/island)	00-59N/122-38E
Middelburg	Motoeo/Motuo (eiland/island)	01-00N/122-40E
Bobading	-	-
Bocht Babare	Kwandangbaai/Teluk Kuandang (bay)	00-55N/122-50E
Doolahoba	-	-
Clappers Eylt	Hoeha/Bangkil (eiland/island)	01-03N/123-07E
versche R	-	-
R. Tontang	Toentoeng/Tuntung (rivier/river)	00-55N/123-11E
Bocht van Tantang	Boekoebaai/Teluk Buko/Buka (bay)	00-55N/123-11E
eysers Eylanden	-	-
Batadoelang	<Tg. Doelang/Dulang/Bolongkoh> (kaap/cape)	00-57N/123-15E
Bolomitan of Vers R.	Bolaängitam/Bolaanghitam (rivier/river)	00-54N/123-19E
Coerange	Koehanga/Kuhanga (plaats/settlement)	00-52N/123-34E
Tale	-	-
santreven	-	-
vlacke H	-	-
Po. Tiga	Poelau/Pulau Tiga (eilanden/islands)	00-51N/123-48E
fortuyns Eylt.	-	-
Bolang	Bolaängoeki/Bolaanguki (plaats/settlement)	00-52N/123-57E
Swans hoec	Tg. Lainpangi (kaap/cape)	01-10N/124-20E
witte H	Tg. Walintau/Kapitu (kaap/cape)	01-13N/124-31E
Amoera	Amoerang/Amurang (plaats/settlement)	01-10N/124-35E
Batanghomeu	-	-
Manado	Menado/Manado (plaats/settlement)	01-30N/124-50E
Out Manado	Menado Toea/Tua (eiland/island)	01-38N/124-42E
Amsterdam	Fort Amsterdam <Menado/Manado> (fort/fortress)	01-30N/124-50E
Roelada	Boenakeng/Bunakeng (eiland/island)	01-37N/124-46E
Cassilada	Manterawoe/Mantehage (eiland/island)	01-44N/124-43E
Po. Neien	Naëng/Nain (eiland/island)	01-47N/124-47E
N.W. H.	Noordkaap/Tg. Torowitan (cape)	01-45N/124-58E
Banca	Bangka (eiland/island)	01-48N/125-07E
Po Lisse	Talise/Talisei (eiland/island)	01-51N/125-04E
Lombo	Lembee/Lembeh/Lembah (eiland/island)	01-27N/125-15E
verse R	-	-
R. Lemos	-	-
R. Dubo	-	-
Loerango	Pakolor (eiland/island)	00-58N/124-58E
h. posade	-	-
Vogels Eylandt	-	-
Cinroe	Biaro (eiland/island)	02-06N/125-22E
Tagulanda	Tahoelandang/Tagoelandang/Tagulandang (eiland/island)	02-21N/125-25E
Passijge	Pasigi (eiland/island)	02-22N/125-18E
Cang	Roeang/Ruang (eiland/island)	02-18N/125-22E
Pangesane	-	-
Palidde	Tg. Poelisan/Pulisan (kaap/cape)	01-42N/125-10E
Plo. Pandang	Pahepa (eiland/island) <Tg. Pondang> (kaap/cape)	02-39N/125-28E
Chiaun	Siauw/Siaoe/Siau (eiland/island)	02-43N/125-23E
Makelere	Makalehi (eiland/island)	02-44N/125-10E
Bobondeke	Bowondeke (eiland/island)	02-57N/125-27E
Sanga Lourang	Sanggeloehang/Sanggeluhang (eiland/island)	02-56N/ 125-28-30E
Cuppry	-	-
Para	Para (eiland/island)	03-05N/125-30-30E
Bobalang	Mahengetang (eiland/island)	03-09N/125-27E
Midora	Kahakitang (eiland/island)	03-11N/125-31E
Kerma	Kalama (eiland/island)	03-15N/125-27E
Bobalang	Bebalang (eiland/island)	03-20-30N/ 125-35E
Sangi	Sangihe/Sangir (eiland/island)	03-33N/125-33E
Toeroena	Tahoena/Tahuna (plaats/settlement)	03-36N/125-30E
Lybang	Lipang (eiland/island)	03-55N/125-23E
Boang	Boeang/Buang (eiland/island)	03-52N/125-43E
Talaût	<Talaud-elanden/Kepulauan Talaud> (eilanden/islands) Karakelong (eiland/island)	04-20N/126-45E
Tierang	-	-
Labieroetang	Kakaroetan/Kakarutan? (eiland/island)	04-38N/127-09E
Cabaloese	Kawaloesoe/Kawalusu (eiland/island)	04-14N/125-20E
Menano	Memanoe/Mamanoek/Mamanuk (eiland/island)	04-35N/125-38E
Memais	Meares? (eiland/island)	04-39N/125-29E
Cabijou	Kawio (eiland/island)	04-40N/125-25E
Maloerongh	Tinina/Balut (eiland/island)	05-25N/125-24E
Oud Sargange	Sarangani (eiland/island)	05-27N/125-28E
Lelibau	Olanivan (eiland/island)	05-30N/125-29E
Mindanao	Mindanao (eiland/island)	08N/125E
Sarangany	<Sarangani Bay> (baai)	06N/125-10E
Mombang	Bacud Reef? (rif)	05-55N/124-38E
Riv. Peginaen	Mindanao (rivier/river)	07-15N/124-13E
Hoec Tidoray	Tapian Point (kaap/cape)	07-08N/124-04E
Boeyoda	Bongo (eiland/island)	07-19N/124-03E
Dymoy	-	-
Maleyta	Malita (plaats/settlement)	06-24N/125-37E
Bocht van boetewaen	Golf van Davao/Davao Gulf	06-30N/125-40E
Swavel berg	Mount Apo berg/mountain)	07N/125-15E
R. Dabo	Tagum (rivier/river)	07-19N/125-44E
R. Jenwolte of gout R.	Maltiao? (rivier/river)	07-06N/125-55E
Tosuda	-	-
Oost H.	Lamigan Point (kaap/cape)	06-48N/126-21E
Po de Paloms	Miangas/Palmas (eiland/island)	05-33N/126-36E
Moratra	-	-
Loloda	Loloda/Laloda (plaats/settlement)	01-40N/127-34E
Talofeu	Tolofoe/Tolofu (plaats/settlement)	01-36N/127-33E
Havamabena	Zuid-Loloda-eilanden/Kepulauan Laloda Selatan (islands)	01-40N/127-30E
Gammaonora	Gamkonora (berg/mountain)	01-23N/127-32E
Gygoly	Djaililolo/Jailolo (plaats/settlement)	01-04N/127-27E
R. Coma	Koma (rivier/river)	01-02N/127-29E
Logory Legemagoly	Sidangoli (plaats/settlement)	00-53N/127-30E
Bocht Dodingo	Dodingabaai/Teluk Dodinga (bay)	00-50N/127-35E
Taffoere	Tifore (eiland/island)	00-55N/126-08E
Meeauw	Majoe/Mayu (eiland/island)	01-19N/126-23E
Batachina	Halmahera (eiland/island)	00-50N/128E

51.

293

De Eylanden van Benoorden en Noord-oofte Halemahera tot Iapan.

Iapan

Iedo

Filipina

Mindanao

Lineà Æquinoctialis

293

293

293

Duytsche Mylen

II-31 (NA 4.VEL-293).

De eylanden van benoorden en noord-oosten Halemahera tot Iapan.

The islands from the north and north-east of Halemahera to Japan.

Schaalstok van 80 Duytsche mijlen = [ca. 1 : 8.870.000].
Scale-bar of 80 Duytsche mijlen = [approx. 1 : 8,870,000].

1 kaart: ingekleurd; 53 x 74,5 cm.
1 map: coloured; 53 x 74.5 cm.

Nummer: [rechtsboven]: 31.
Number: [top right]: 31.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

Blad II-31 (inhoudsopgave 1806: 'No. 31. De Eilanden tusschen Halemahera en Japan.') is een kleinschalige overzichtskaart van de eilanden met omringend zeegebied in de westelijke Stille Oceaan, het meest oostelijke deel van het feitelijke werkterrein van de VOC.

In het noorden is een deel van de oostelijke kustlijnen van Japan ('Iapan', met 'Cikoko' als nogal verwarrende aanduiding voor Kyushu) en de Bonin-eilanden aangegeven, in het zuiden de oostkust van de Filippijnse eilanden Luzon ('Lucon') en Mindanao, en daaronder de Noord-Molukken met Morotai ('Morotay'), de noordelijke schiereilanden van Halmahera ('Halemahera'), Ternate, Tidore. Makian ('Macquian') en Batjan ('Batchian'). Verder oostwaarts zijn de Palau- en Yap-eilanden en de Carolinen te herkennen, alle aangeduid met Spaanse namen, en de grote boog van de Marianen of Ilhas de Ladrones, de zogenoemde Dieveneilanden. Het hoofdeiland Guam (waarschijnlijk 'Volid' op de kaart) van de Ilhas de Ladrones was een belangrijke verversingsplaats op de zeeroute van Mexico en de overige Spaanse bezittingen in Midden- en Zuid-Amerika naar de Filippijnen. Fernão de Magelhães bezocht het eiland tijdens zijn reis rond de wereld in 1521. Volgens Olivier van Noort, die van 1598-1601 de eerste Nederlandse reis om de wereld maakte, deden de Dieveneilanden hun naam alle eer aan. Op 16 september 1600 ankerde hij op de rede van Guam, waar zijn schepen in korte tijd omringd werden door wel 200 kano's beladen met ruilwaren. De inheemsen waren volgens Van Noorts verslag zo 'subtyl int stelen', dat de schepelingen steeds weer beetgenomen werden. Zowel de mannen als de vrouwen waren bijna geheel naakt. De eerdere contacten met de Spanjaarden bleken het volk weinig goeds gedaan te hebben; een groot aantal eilandbewoners leed aan syfilis, terwijl ook de pokken veel slachtoffers op de Ladrones maakten.

Voor de oostkust van het Filippijnse eiland Luzon zijn enkele passagepunten met Nederlandse namen aangeduid, zoals het 'Duyven Eylant' en de 'Verdrietige Eylanden'. De Filippijnen waren in 1521 in bezit genomen voor de Spaanse Kroon en bleven tot 1789 gesloten voor andere Europese zeevaarders, met uitzondering van de Portugezen. Indirect dreven de VOC en EIC echter wel handel met de Filippijnen via de zogenoemde Manillavaarders, Aziatische kooplieden die in hun opdracht in Manilla onder meer specerijen en textiel aanboden in ruil voor Spaans zilvergeld, dat elk jaar rechtstreeks uit Midden- en Zuid-Amerika naar de Filippijnen werd gebracht. De inkoop van deze Spaanse realen bleek voor de compagnieën in de praktijk veelal goedkoper dan de aanvoer van eigen zilver uit Europa.

Sheet II-31 (index of 1806: 'No. 31. The Islands between Halemahera and Japan.') is a small-scale chart providing an overview of the islands in the western Pacific Ocean and the surrounding sea areas, which together were in fact the most easterly field of activity of the VOC.

In the north part of the eastern coastline of Japan (*Iapan,* with *Cikoko* confusingly marking the island of Kyushu) and the Bonin Islands are indicated; more to the south is the east coast of the Philippine islands of Luzon (*Lucon*) and Mindanao. In the very south the North Moluccas can be recognized, including Morotai (*Morotay*), the northern peninsula of Halmahera (*Halemahera*), Ternate, Tidore, Makian (*Macquian*), and Bacan (*Batchian*). Farther to the east are the Palau and Yap Islands and the Caroline Islands, all referred to by Spanish names, and the great arc of the Marianas or *Ilhas de Ladrones*, which were also known to the Dutch as the *Dieveneilanden* (Thieves Islands). The main island of Guam (probably *Volid* on the map) in the *Ilhas Ladrones* was an important refreshment station on the sea route from Mexico and the other Spanish possessions in Central and South America to the Philippines. Fernão de Magelhães visited the island during his circumnavigation of the globe in 1521. According to Olivier Noort, who was the leader of first Dutch expedition to circumnavigate the world between 1598 and 1601, the Thieves Islands lived up to their name. On 16 September 1600, he anchored in the roads of Guam where, within a very short time, his ships were surrounded by at least 200 canoes loaded with goods for barter. Van Noort's report says that the natives were so *subtyl int stelen* (subtle in thievery) that the crews were deceived all the time. Both men and women were virtually naked. Earlier contacts with the Spanish had apparently done them little good; a great number of the islanders were suffering from syphilis, and small-pox had also claimed many victims in the Ladrones.

Off the east coast of the Philippine island of Luzon, several places are marked with Dutch names, among them *Duyven Eylant* (Dove Island) and the *Verdrietige Eylanden* (Isles of Sadness). In 1521 the Philippines had been possessed in the name of the Spanish Crown and remained closed to other European seafarers, with the exception of the Portuguese, until 1789. Nevertheless, both the VOC and the EIC traded there indirectly via the services of people known as the *Manillavaarders* (Manila-farers), Asian merchants who at their behest offered spices and textiles in exchange for Spanish silver coins, which were brought every year directly to the Philippines from Central and South America. It transpired that the purchase of these Spanish *reals* was in practice much cheaper that importing their own silver from Europe.

Geografische namen en overige kaartinschriften/
Geographical names and other inscriptions on the map:

Naam op de kaart/ Name on map	*Huidige naam/ Present name*	*Positie/ Position*
Iapan	Honsjoe/Honshu (eiland/island)	36N/138E
Tomme	-	-
Casmasco	-	-
Tamira	-	-
Simnasco	-	-
Cikoko	Kioesjoe/Kyushu (eiland/island)	33N/131E
Tonoxa	Tozaki Hana (kaap/cape)	31-47N/131-29E
Straat van Diemen	Van Diemen Straat/Osumi Kaikyo (strait)	31N/131E
Tanaxima	Tanega Shima (eiland/island)	30-30N/131E
Los dos Hermanos	Minami Daito Shima + Kita Daito Shima (eilanden/islands)	26N/131-20E
Amsterdam	-	-
Malo Abrigo	Oki Daito Shima (eiland/island)	24-30N/131-10E
I. Deserta	Mukoshima-retto (eilanden/islands)	27-40N/142-09E
Dos Colonnos	Chichishima-retto (eilanden/islands)	27-05N/142-13E
Una Colonna	Hahashima-retto (eilanden/islands)	26-40N/142-09E
I. Deserta	Kita-Io Shima (eiland/island)	25-25N/141-17E
Malo Abrigo	Io Shima (eiland/island)	24-47N/141-20E
La Inglesa	Farallon de Pajaros? (eiland/island)	20-32N/144-54E
Ota Gragua	Maug Islands? (eilanden)	20N/145-14E
Mahaon	Maug Islands? (eilanden)	20N/145-14E
Chumocha	Agrihan? (eiland/island)	18-48N/145-40E
Agan o Pagan	Pagan (eiland/island)	18-10N/145-50E
ora Magan	Alamagan (eiland/island)	17-35N/145-51E
Guogon	Guguan (eiland/island)	17-20N/145-50E
Sapan	Saipan (eiland/island)	15-10N/145-45E
Saja Vedra	Santa Rosa Reef? (rif)	12-50N/144-20E
Volid	Guam? (eiland/island)	13-30N/144-48E
Sahavehera	Ulithi Atoll (eiland/island)	10-00N/140-30E
I. de los Aracifes	Yap-eilanden/Yap Islands?	09-35N/138-10E
I. de los Matelotes	Fais (eiland/island)	09-45N/140-30E
Po: vilan	Sorol Atoll (eiland/island)	08-05N/140-25E
De los Martinos	Admiraliteits-eilanden/Admiralty Islands	02-10S/147E
I. de Aves	Ninigo-eilanden/Ninigo Islands?	01-20S/144-30E
I. dos Arecifes	Palau-eilanden/Palau Islands	07-30N/134-30E
I. dos Matelotos	Ngulu Atoll? (eiland/island)	08-30N/137-30E
Halemahera	Halmahera (eiland/island)	00-50N/128E
Genes	-	-
Cust van Weda	Weda (landstreek/region)	00-30S/28E
Meha	Mesa? (plaats/settlement)	00-23N/128-17E
gilolo	Galele (landstreek/region)	01-50N/127-50E
Grocko	-	-
Meau	Majoe/Mayu (eiland)	01-20N/126-25E
Taffourij	Tifore (eiland/island)	00-55N/126-08E
hery	Hiri (eiland/island)	00-54N/127-19E
Ternate	Ternate (eiland/island)	00-50N/127-20E
Mitara	Maitara (eiland/island)	00-44N/127-22E
Tidor	Tidore (eiland/island)	00-42N/127-25E
Po. Cacali	Mare (eiland/island)	00-35N/127-23-30E
Mothier	Moti (eiland/island)	00-28N/127-24E
Macquian	Makian (eiland/island)	00-20N/127-25E
wolf	Wolfsklip/Terumbu Gora? (klip/cliff)	00-12N/126-55E
Sieco	Siko (eiland/island)	00-08N/127-07E
Lato lato	Latalata (eiland/island)	00-15S/127-03E
Manene	Kasiroeta/Kasiruta (eiland/island)	00-23S/127-11E
Batchian	Batjan/Bacan (eiland/island)	00-33N/127-30E
Moratia	NW Halmahera (schiereiland/peninsula)	01-35N/127-40E
Morotay	Morotai (eiland/island)	02-20N/128-20E
Talaon	Talaud-eilanden/Kepulauan Talaud/Karakelong (islands)	04-20N/126-45E
I. das Palmas	Miangas/Palmas (eiland/island)	05-34N/126-36E
Mindanao	Mindanao (eiland/island)	08N/125E
Cust van Araja	-	-
B. de la Resurexion	Hinatuan Passage (zeestraat/strait)	09-33N/125-55E
St. Juan	Siargao (eiland/island)	09-50N/126E
Passagi di St. Clara	Calicoan Passage (zeestraat/strait)	11-02N/125-45E
Filipina	Samar (eiland/island)	11-30N/125-10E
Primero Surgedero	-	-
Cap Spirito Sancto	Kaap/Cape Espiritu Santo	12-33N/125-11E
Roo Backers Eylt.	Biri? (eiland/island)	12-40N/124-23E
T Duyven Eylt.	Tinau? (eiland/island)	12-37N124-26E
Ins. St. Ignatio	-	-
St. Bernardino	San Bernardino Straat/Strait	12-35N/124-15E
Lucon	Luzon (eiland/island)	14N/122E
Bollesan	<Balusingan Bay> (baai)	12-37N/124-06E
Po. Lagore	Talagio Point (kaap/cape)	12-42N/124-08-30E
Carmaan	-	-
Verdrietige Eylen.	-	-
Tamban	-	-
Eylen. van Clavet	Batan Islands (eilanden)	13-15N/124E

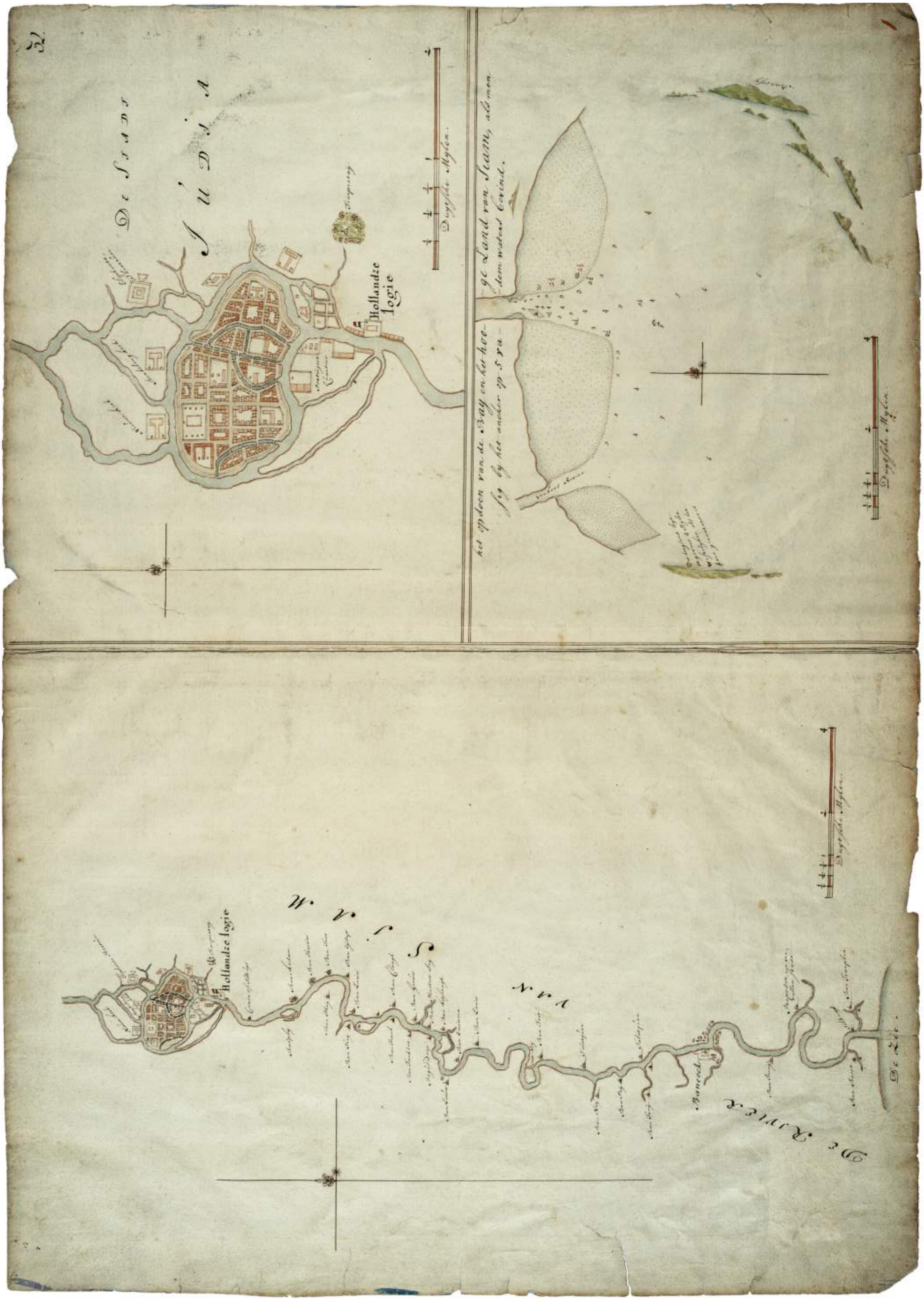
Hollandze logie
Engelsche Logie
Duytsche Mylen
Kaart vande Rivier van Siam, als men
Bay en kerkhoo-
Duytsche Mylen
Hollandze logie
Duytsche Mylen
Banock
De Rivier

II-32 I, II, III (NA 4.VEL-266).

[1] De rivier van Siam [2] De stadt Judia [3] Het opdoen van de Bay en het hooge land van Siam, als men sig by het ancker op 5 vadem waters bevind.

[1] The river of Siam [2] The city of Judia [3] The appearance of the Bay and the high land of Siam as seen from an anchorage at 5 fathoms of water.

[1] Schaalstok van 4 Duytsche mijlen = [ca. 1 : 305.000].
[1] Scale-bar of 4 Duytsche mijlen = [approx. 1 : 305,000].

[2] Schaalstok van 2 Duytsche mijlen = [ca. 1 : 118.000].
[2] Scale-bar of 2 Duytsche mijlen = [approx. 1 : 118,000].

[3] Schaalstok van 4 Duytsche mijlen = [ca. 1 : 280.000].
[3] Scale-bar of 4 Duytsche mijlen = [approx. 1 : 280,000].

2 kaarten en 1 plattegrond: ingekleurd; 52,5 x 74 cm.
2 maps and 1 plan: coloured; 52.5 x 74 cm.

Nummer: [rechtsboven]: 32.
Number: [top right]: 32.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

Blad II-32 (inhoudsopgave 1806: 'No. 32. De Rivier van Siam, platte grond van Judia en de Baai van Siam.') geeft de kaart links een overzicht van de ca. 80 km lange benedenloop van de Chao Phraya-rivier tussen de Golf van Thailand en de hoofdstad Ayutthaya van het koninkrijk Siam (Thailand); rechtsboven is een plattegrond opgenomen van de hoofdstad met de VOC-loge en rechtsonder een kaart met ondiepten, peilgegevens en kustprofielen van het kustgebied bij de monding van de Chao Phraya.

Ayutthaya werd in de compagniestijd aangeduid als 'Judea' of 'Judia', een verbastering afkomstig van de Portugezen, die hier reeds in de zestiende eeuw een factorij hadden. De vroegste Nederlandse handelscontacten met Siam vonden plaats in november 1601 tijdens de 'Tweede Schipvaert' van de Oude Compagnie, toen de schepen *Amsterdam* en *Gouda* onder admiraal Jacob van Neck de haven Patani aan de oostkust van het Maleise Schiereiland aandeden. Drie jaar later bezochten Cornelis Specx en Lambert Jacobsz. Heijn als compagniesgezanten in Ayutthaya de Siamese koning Naresuan (1590-1605). In 1608 reisde Heijn opnieuw naar de hoofdstad om er een VOC-post te vestigen, maar pas in 1613 werd hier voor het eerst een opperhoofd aangesteld, Cornelis van Nijenrode. Tussen 1621 en 1624 was de vestiging tijdelijk gesloten, zoals ook later nog enkele malen zou voorkomen. De 'Hollandze Logie' bij Ayutthaya, tevens het hoofdkantoor in Siam, telde in de beste jaren zo'n 30 compagniesdienaren; de post had alleen een commerciële en diplomatieke functie, zodat er geen garnizoen nodig was en met een kleine bezetting kon worden volstaan. Het kantoor was gelegen op de oostelijke oever van de Chao Phraya-rivier, enkele kilometers ten zuiden van de stad zelf, nabij het 'Portugeeze Quartier' en een Japanse handelspost. Deze laatste werd al voor 1637 opgeheven, terwijl de Portugezen in De Graafs tijd eveneens niet meer vertegenwoordigd waren in Siam. Het origineel van de plattegrond rechtsboven dateert daarom vermoedelijk van omstreeks het midden van de zeventiende eeuw. Rond 1680 had ook de Franse compagnie nog enkele jaren een vertegenwoordiging in Ayutthaya, maar na 1688 waren de Nederlanders hier de enige Europeanen met een permanente vestiging.

De compagnieshandel in Ayutthaya betrof vooral rijst, specerijen, textiel, sappanhout, huiden van herten en roggen en tin. Sappanhout was grondstof voor verf en medicijnen of werd verwerkt in meubels. Jaarlijks werden tienduizenden herte- en roggevellen aan Japan geleverd in ruil voor edelmetaal en koper. De huiden werden daar gebruikt voor het maken van harnassen en voor de bekleding van kisten. Door haar monopoliepositie in de buitenlandse vaart op Japan was de Compagnie na 1639 voor Siam een onontbeerlijke schakel geworden in deze inter-Aziatische handelsstroom. Daarnaast bracht Siam een overvloed aan rijst voort. De factorij in Ayutthaya was met betrekking tot de voedselvoorziening in de zeventiende en vroege achttiende eeuw dan ook lange tijd een levensader van Batavia en andere vestigingen in de Indische Archipel. In het bijzonder onder koning Phrasat Thong (1629-1656) was het kantoor Siam van grote betekenis. De loge werd in 1634 in steen herbouwd en aanzienlijk uitgebreid, nadat eerder al, in 1626, aan de benedenloop van de Chao Phraya-rivier op de westelijke oever het pakhuis Amsterdam was gevestigd. Dit diende voor de opslag van lading van grotere compagniesschepen, voor welke de rivier verder stroomopwaarts niet meer bevaarbaar was. Merkwaardigerwijs is dit niet gemarkeerd op de kaart links; de ligging was ongeveer tegenover het koninklijke 'Tolhuys' nabij de toenmalige monding van de rivier, in de tegenwoordige stad Samut Prakan. In de late zeventiende en in de achttiende eeuw verloor de vestiging in Siam geleidelijk aan haar belang door de achteruitgang in de huidenhandel met Japan en conflicten met de vorst over de levering van sappanhout, terwijl de opkomst van de Bangka-tin na 1710 ook dit product hier van minder betekenis voor de Compagnie maakte. Het definitieve einde van de Nederlandse aanwezigheid in Ayutthaya kwam in 1767, toen de Birmese inval in Siam de VOC noodzaakte het kantoor te sluiten en de loge kort daarna bij de verovering van de hoofdstad werd verwoest.

On the left-hand side of Sheet II-32 (index of 1806: 'No. 32. The River of Siam, ground-plan of Judia and the Bay of Siam.') is a map of the approximately 80 kilometre long lower course of the Chao Phraya River between the Gulf of Thailand and the capital of the Kingdom of Siam (Thailand), Ayutthaya; above right is a ground-plan of the capital with the VOC establishment is reproduced, and below right is a chart with shallows, depth soundings, and profiles of the coastal area near the mouth of the Chao Phraya River.

In the era of the Company, Ayutthaya to the Dutch was known as *Judea* of *Judia*, a corruption of its Thai name which came from the Portuguese, who already had a factory here in the sixteenth century. The earliest Dutch commercial contacts with Siam occurred in November 1601 during the *Tweede Schipvaert* dispatched by the *Oude Compagnie* of Amsterdam, when the ships *Amsterdam* and *Gouda* under the command of Admiral Jacob van Neck arrived in the port of Patani on the east coast of the Malay Peninsula. Three years later Cornelis Specx and Lambert Jacobsz. Heijn visited the Siamese King Naresuan (1590-1605) in Ayutthaya as ambassadors of the Company. Heijn made the journey to the capital again in 1608 in order to establish a VOC post there, but it was only in 1613 that the first Chief Factor, Cornelis van Nijenrode, was indeed appointed. The establishment was closed temporarily between 1621 and 1624, an event which was to recur on a few later occasions. The *Hollandze Logie* (Dutch Establishment) near Ayutthaya, which was also the Company's main settlement in Siam, employed around thirty staff members in its heyday; the post had only a diplomatic and commercial function, without any need for a garrison, which explains why it could be run with so few personnel. The office was situated on the left bank of the Chao Phraya River, a few kilometres south of the city itself, close to the *Portugeeze Quartier* (Portuguese Quarter) and a Japanese trading-post. The latter was closed before 1637, and the Portuguese, too, had left Siam well before De Graaf's time, which means that the original for the grond plan above right was probably drawn not much later than the middle of the seventeenth century. For a few years around 1680, the French company also had a representation in Ayutthaya, but after 1688 the Dutch were the only Europeans with a permanent settlement there.

The Company trade in Ayutthaya was concerned mainly with rice, spices, textiles, sappanwood, deer- and rayskins, and tin. Sappanwood was an ingredient in dyes and medicines or was used in cabinet making. Tens of thousands of hides and skins were exported annually to Japan where they were exchanged for precious metals and copper. The skins were used there to make armour and for covering chests. Because of its monopoly on foreign trade with Japan, after 1639 the VOC became indispensable for Siam to be able to take part in this inter-Asian commerce. In addition to this, Siam produced an abundance of rice. Consequently, during most of the seventeenth and the early eighteenth century the factory in Ayutthaya was of vital importance for its supply of food to Batavia and other Company settlements in the Malay Archipelago. In particular, in the reign of King Phrasat Thong (1629-1656), the Siam office obtained great significance. In 1634 the *loge* was rebuilt in brick and considerably enlarged, after even earlier, in 1626, a warehouse by the name of Amsterdam had been established on the west bank of the lower course of the Chao Phraya River. This served as the storage for cargo carried by large Company ships, for which the river farther upstream was not navigable. Extraordinarily, this is not marked on the map on the left; it was situated more or less opposite the King's *Tolhuys* (Toll House) near what was then the mouth of the river, in the present-day town of Samut Prakan. In the late seventeenth and the eighteenth centuries, the importance of the settlement in Siam gradually ebbed away, keeping pace with the deterioration in the skin trade with Japan and conflicts with the King about the delivery of sappanwood. At the same time, the emergence of Bangka tin after 1710 meant that in Siam this product was of less interest to the Company. The definitive end to the Dutch presence in Ayutthaya came in 1767, when the Burmese attack on Siam obliged the Company to close the office and, shortly afterwards, the *loge* itself was destroyed when the city was captured.

Geografische namen en overige kaartinschriften/
Geographical names and other inscriptions on the map:

Naam op de kaart/ Name on map	*Huidige naam/ Present name*	*Positie/ Position*
Linker kaart/map on the left-hand side		
De Zee	Golf van/Gulf of Thailand	09-30N/102E
Ban Becot	-	-
DE RIVIER VAN SIAM	Me Nam Chao Phraya (rivier/river)	13-31N/100-35E
Ban Jeray	-	-
Bancock	Bangkok (plaats/settlement)	13-44N/100-33E
Ban Troij	-	-
Ban Pay	-	-
Ban Noy	-	-
Ban Leeuw	-	-
Pegus Dorp	-	-
Ban Tankhet	-	-
Ban Trank	-	-
Ban Taey	-	-
Ban Phay	-	-
Banphy	-	-
Portugees quart.	-	-
Barkelangkerk	-	-
Nieuwe kerk	-	-
Elephants Theatrum	-	-
Tianpiatay	-	-
Hollandze logie	<Ayutthaya> (plaats/settlement)	14-20N/100-35E
Canon of Tolhuys	-	-
Ban-kedam	-	-
Ban Theeuw	-	-
Ban Troo	-	-
Ban Eydap	-	-
Ban Lauw	-	-
Ban Clangh	-	-
Ban Greuw	-	-
Ban Phaetrir Jay	-	-
Ban Kitsiengh	-	-
Ban Lauwma	-	-
Ban Lauw	-	-
Trit Noy	-	-
Ban Trit	-	-
Talatquan	-	-
Tatatquan	-	-
Prepredan, een vervallen stadt	-	-
Tolhuys	<Samut Prakan> (plaats/settlement)	13-35N/100-38E
Ban Tianphia	-	-
Kaart rechtsboven/map on upper right		
Hollandze logie	<Ayutthaya> (plaats/settlement)	14-20N/100-35E
Tianpiatay	-	-
Portugeez Quartier	-	-
DE STADT JUDIA	Ayutthaya (plaats/settlement)	14-20N/100-35E
Nieuwe kerk	-	-
Bartelang kerk	-	-
Elephants Theatrum	-	-
Kaart rechtsonder/map on lower right		
Dit hooglant leyt ongeveer 4 Mijlen westelijker, als het hier gecarteert is	-	-
Bancosy	-	-
Verkens rivier	-	-

Quinam
Jamaica
Cuba
Hispaniola
Porto Rico
Jamaica
Cuba
Hispaniola
Porto Rico

II-33a (NA 4.VEL-269).

[Kaart van de kust van Quinam, Toncquin en Cochin-China, van r. Cantaon tot aan Punta Lamtaon, het eiland Aynam en Isla de Pracel].

[Chart of the coast of Quinam, Toncquin and Cochin-China, from r. Cantaon to Punta Lamtaon, the island of Aynam and Isla de Pracel].

Schaalstok van 30 Duytsche mijlen 15 voor een graadt = [ca. 1 : 1.912.000].
Scale-bar of 30 Duytsche mijlen 15 voor een graadt = [approx. 1 : 1,912,000].

1 kaart: ingekleurd; 52 x 74 cm.
1 map: coloured; 52 x 74 cm.

Nummer: [rechtsboven]: 33a.
Number: [top right]: 33a.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

De kaart van blad II-33a (inhoudsopgave 1806: 'No. 33a. De bogt van Tonquin en de Eilanden van Canton.') bedekt de Golf van Tonkin met het eiland 'Aynam' (Hainan) en de aangrenzende kusten langs de Zuid-Chinese Zee van 'Quinam' (Annam) via 'Toncquin' (Tonkin) naar 'Quancy' (Guangxi). Apart vermeld wordt de ligging van de 'Hollantze Logie' aan de 'R.(ivier) van Toncquin' en 'De Stadt Macao' voor de kust van Quancy. Naast peilgegevens en ondiepten zijn op diverse plaatsen beschrijvende inschriften met betrekking tot de aard van de kustwateren aangebracht. In de Golf van Tonkin dragen verscheidene eilandjes Nederlandse namen, zoals 'Noorderwachter', 'Nagtegaal', 'Vissers Eilandt' en 'Zuiderwachter'.

Leonard Camps, het eerste opperhoofd van de in 1609 gestichte factorij Hirado in Japan, bepleitte de deelname van de VOC aan de winstgevende zijdehandel tussen China en Japan. De totale jaarlijkse zijde-import van Japan werd door hem geschat op ongeveer 3000 picol, ca. 180.000 kg, waarvan de Portugezen de helft voor hun rekening namen en de andere helft door Japanse kooplieden in de havens van Tonkin en Formosa rechtstreeks van Chinese handelaren werd gekocht. Indien de Compagnie eveneens een substantieel aandeel in deze lucratieve negotie kon verwerven, aldus Camps, zou daarmee een groot deel van haar handel elders in Azië bekostigd kunnen worden. Een grote expeditie die in 1622 door gouverneur-generaal Jan Pietersz. Coen werd uitgezonden om Macao (Macau) op de Portugezen te veroveren en een vestiging op de Pescadores-eilanden voor de kust van China tot stand te brengen, liep echter op een mislukking uit. In de volgende jaren richtte de Compagnie haar aandacht vooral op Formosa (Taiwan) en de Vietnamese rijken Quinam en Tonkin.

Quinam (Annam) was door Nederlandse schepen voor het eerst bezocht in 1601, toen commandeur Gaspar van Groesbergen, die met de *Haerlem* en *Leiden* van de Oude Compagnie van Bantam op weg was naar China, hier aan het eind van dat jaar een poging deed handelsbetrekkingen aan te knopen. Het koninkrijk was van belang vanwege de handel in goud, zijde en gomlak en werd vanouds bezocht door kooplieden uit China, Japan, Cambodja, Siam en Patani. De landing van de Hollandse schepen liep uit op een slachtpartij. Drieëntwintig leden van de bemanning werden door kustbewoners vermoord, terwijl Van Groesbergen zelf gevangen werd gezet en pas tegen een losprijs van twee kanonnen weer vrijgelaten. Niettemin werd kort daarna bij de stad Faifo ('Faifos' op de kaart, het huidige Hoi An bij Da Nang) een nieuwe poging ondernomen, die op termijn echter evenmin resultaat opleverde. De koopman Jeronimus Wonderaer ging met de *Haerlem* in de haven voor anker en vond onderdak bij een Vietnamese handelaar, terwijl de *Leiden* met de commandeur buitengaats bleef liggen. Gedurende enkele maanden trachtte Wonderaer op de lokale markt zijde te kopen, met gering succes. Hij kwam ook in contact met de koning, die hem onder meer toezegde de schuldigen van de eerdere moordpartij te bestraffen. Door diverse oorzaken kwam er van de handel uiteindelijk vrijwel niets terecht. Chinese handelaren ter plaatse werkten tegen, tolken waren onbetrouwbaar en de hulp van de koning bleek weinig waard te zijn. Toen Van Groesbergen er bovendien achter kwam dat een aanslag op zijn schepen werd beraamd, liet hij de onderneming inderhaast afbreken en voorafgaand aan de noodgedwongen terugkeer naar Patani en Bantam als wraak een nabijgelegen dorp plunderen en in brand steken.

Het duurde ruim 30 jaar voordat een nieuwe poging werd ondernomen om met Quinam handelsbetrekkingen aan te gaan. In de periode 1633-1637 verkende de VOC een aantal malen de mogelijkheden, waarna in het laatste jaar onder koopman – later opperkoopman – Abraham Duijker in Faifo een kleine post tot stand kwam. Naast het opperhoofd telde de bezetting twee Nederlandse assistenten en zeven Japanse bedienden. In 1651 onderhandelde de Compagnie met de koning van Quinam over een nieuw handelsverdrag. Tot een ondertekening is het evenwel nooit gekomen, nadat de Nederlandse gezanten lopende de besprekingen enige tijd gevangen waren gezet. In 1652 hief de VOC het handelskantoor op en werd het koninkrijk Quinam definitief verlaten.

The map or chart on Sheet II-33a (index of 1806: 'No. 33a. The Gulf of Tonquin and the Islands of Canton.') covers the Gulf of Tonkin with the islands *Aynam* (Hainan) and the adjacent coast along the South China Sea from *Quinam* (Annam) via *Toncquin* (Tonkin) to *Quancy* (Guangxi). The *Hollantze Logie* (Dutch Establishment) on the *R(ivier) van Toncquin* (the River of Tonkin) and *De Stadt Macao* (the City of Macao) off the *Quancy* coast are mentioned individually. Besides depth soundings and shallows, in various places descriptive annotations referring to the nature of the coastal waters have been added. Several small islands in the Gulf of Tonkin have Dutch names, among them *Noorderwachter*, *Nagtegaal*, *Vissers Eilandt*, and *Zuiderwachter*.

Leonard Camps, the first Chief Factor of the factory which had been set up in Hirado in Japan in 1609, argued that the VOC should participate in the lucrative silk trade between China and Japan. He estimated the total amount of silk imported into Japan annually was in the region of 6000 *picols*, about 180,000 kilograms, half of which was supplied by the Portuguese and the other half was bought directly from Chinese merchants in the ports of Tonkin and Formosa by Japanese merchants. Should the Company be able to win itself a substantial share in this lucrative trade, according to Camps's reasoning, it would be able to fund a great deal of its commerce elsewhere in Asia. In 1622, however, a major expedition dispatched by Governor-General Jan Pietersz. Coen to conquer Macao (Macau) from the Portuguese and to establish a settlement on the Pescadores Islands off the coast of China ended in failure, and in the years thereafter the Company turned most of its attention to Formosa (Taiwan) and the Vietnamese kingdoms of Quinam and Tonkin.

Quinam (Annam) was first visited by Dutch ships in 1601, when Commander Gaspar van Groesbergen, on his way from Bantam to China at the behest of the *Oude Compagnie* of Amsterdam with the ships *Haarlem* and *Leiden*, at the end of that year made an attempt at establishing trading relations here. The importance of the kingdom lay in its trade in gold, silk, and lacquer, and for centuries it had been a port of call for merchants from China, Japan, Cambodia, Siam, and Patani. The landing of the Dutch shore party led to a bloodbath. Twenty-three crew members were murdered by the local population on the coast, and Van Groesbergen himself was made prisoner and was only released after a ransom of two cannon had been paid. Nevertheless, a new attempt was made shortly afterwards near the town of Faifo (*Faifos* on the map, present-day Hoi An near Da Nang), which after some time also turned out a failure. Merchant Jeronimus Wonderaer sailed into the harbour in the *Haerlem* to anchor and found shelter with a Vietnamese merchant, meanwhile the *Leiden* with the commander on board lay offshore. For several months Wonderaer tried hard to buy silk on the local market, but with limited success. He even came into contact with the King, who among other matters promised him to punish those guilty of the earlier massacre. For various reasons, eventually very little came of the trade. The local Chinese merchants sabotaged all local commerce with the Dutch, interpreters proved untrustworthy, and the assistance from the King was of little value. When Van Groesbergen finally discovered that an attack on his ships was being planned, he speedily broke off the whole undertaking and, before beating a retreat to Patani and Bantam, had a neighbouring village plundered and set alight for revenge.

It was to be more than thirty years before Batavia tried once more to establish commercial contacts with Quinam. In the first years after 1633, the VOC on several occasions explored the possibilities, following which in 1637 at last a small trading-post was set up in Faifo, lead by the Merchant – later Chief Merchant – Abraham Duijker. Besides the Chief Factor, this establishment was manned by two Dutch assistants and seven Japanese servants. In 1651 the Company negotiated with the King of Quinam for a new commercial treaty. This was never signed, after the Dutch envoys taking part in the discussions had been temporarily imprisoned. The VOC closed the trading office in 1652 and left the Kingdom of Quinam for good.

Geografische namen en overige kaartinschriften/
Geographical names and other inscriptions on the map:

Naam op de kaart/ Name on map	*Huidige naam/ Present name*	*Positie/ Position*
QUINAM	Annam (landstreek/region)	17N/107E
R. Cantaon	Song Tra Khuc (rivier/river)	15-08N/108-53E
Kaap batang of Cantaon	Cap Batangan/Mui Batangan (kaap/cape)	15-15N/108-56E
Po. Cantaon	Culao Ré/Canton/Kulao R.a (eiland/island)	15-23N/109-07E
R. quinam	Song Cua Dai (rivier/river)	15-52N/108-23E
De Stad Faifos	Hoi An (plaats/settlement)	15-53N/108-20E
De Stad Poeifoe	–	–
Champello Falsa	Hon Ong (eiland/island)	15-49N/108-41E
Champello	Culao Cham/Kulao Cham (eiland/island)	15-57N/108-31E
T. dorp Touron	Tourane/Da Nang (plaats/settlement)	16-04N/108-12E
Baja Touron	Baie de Tourane/Vung Da Nang (baai/bay)	16-08N/108-10E
Punta Todo	Hon Son Cha (kaap/cape)	16-13N/108-11E
Deze 2 hoeken vertoonen sig als Eilanden	Mui Chon May Dong (kaap/cape) + Nui Tron (berg/mountain)	16-20N/108-01E
Lapbay	Vun Chon May (baai/bay)	16-20N/107-59E
waasige grond	–	–
Torrissima of Tijgers Eiland	Ile de Tigre/Hon Co (eiland/island)	17-10N/107-20E
vier Ruige hoeken	Cap Lay (kaap/cape)	17-05N/107-07E
Hooghland (2x)	–	–
R. van Poesien, Frontiere van Tonquin tegen Quinam	Song Giang (rivier/river)	17-42N/106-29E
TONQUIN	Tonkin (landstreek/region)	21-30N/105-20E
Laagland	–	–
Hooghland	–	–
Laaghland	–	–
Zuiderwachter	Hon Gio (eiland/island)	17-55N/106-40E
R. Geiang 16 voet waater	Cua Hoi (rivier/river)	18-45N/105-45E
I. Frakak	Hon Nieu (eiland/island)	18-48N/105-46E
Ia. Sauwel	Hon Mat, Hon Matt (eiland/island)	18-48N/105-57E
isla Boansima of het Boers Eilt.	Bien Son (eiland/island)	19-20N/105-49E
Ookonissima of vissers Eilandt	Hon Mé (eiland/island)	19-22N/105-55E
R. van Tsinefai, komt 13 voet waater	Lach Yapp (rivier, inham/river, inlet)	19-35N/105-49E
oud kema of Tsinefai	Lach Chao (rivier/river)	19-46N/105-55E
Nooekangri of saagberg	–	–
Kon Rogbok	–	–
Kon Lak, 9 a 10 voet waater	Cua Lach Truong (rivier/river)	19-53N/105-57E
Kon Maen, 10 a 11 voet	Song Dai (rivier/river)	19-54N/106-05E
Koa Aldon	Cua Ha Lan? (rivier/river)	20-10N/106-21E
R. van Toncquin	Rode Rivier/Red River/Song Hong	20-16N/106-33E
kleine Rogba	–	–
Groote rogba	–	–
Princen Eil.	–	–
keisers Eil.	–	–
Noorwegen	–	–
hollantze Logie	<Hanoi/Ha Noi> (plaats/settlement)	21-02N/105-50E
T Peerl Eiland	Hon Dau (eiland/island)	20-40N/106-49E
Tygershoek	Grand Mirador (kaap/cape)	20-42N/106-47E
De bocht van Nova Macoao	Grande Baie des Fai-Tsi-Long (baai/bay)	20-54N/107-13E
Noorwegen	Iles Norway (eilanden/islands)	20-37N/107-09E
Hier is het al hoog of dubbel gehackelt Landt		–
het Gevonden Eiland	–	–
Noorwegen	–	–
Nagtegaal of Meerman	Bach-long vi/Nightingale Island (eiland)	20-08N/107-43E
ENCEADA DE COUCHINCHINA	Golf van/Gulf of Tonkin	20N/108E
Begin van t Hooglandt	–	–
Alhier geen Land gesien	–	–
Dese hoek Siet men van Bredams Eilt.	Kuan-tou Chiao (kaap/cape)	21-26N/109-02E
Bredams Eil.	Wei-Chou Tao (eiland/island)	21-02N/109-06E
Noorderwachter	Hsieh-yang Tao (eiland/island)	20-54N/109-13E
Alhier geen Land gesien	–	–
Laagland met boomen	–	–
Punta Keerweer	Shuiwei Jiao (kaap/cape)	20-24N/109-52E
vissers hoek	Denglou Jiao (kaap/cape)	20-13N/109-55E
waterplaats	–	–
kenbaar gebergte	–	–
AYNAM	Hainan (eiland/island)	19N/110E
I. het boerenhuis om de gelykenis	<Cape Pillar/Shen-chien-Chiao?> (kaap)	19-47N/109-09E
Zandig Eilt.	–	–
Rond klein hoog Eilt.	–	–
Laag duinig Land	–	–
Gesusters	Xi Dao + Dong Dao (eilanden/islands)	18-14N/109-22E
heel hoog Land	–	–
vergifters Bay	Longpo Gang (baai/bay)	18-13N/109-41E
gebroeders	Hsi Chou + Tung Chou (eilanden/islands)	18-10N/109-40E
Barrovent	Wu-ch'i Chou (eiland/island)	18-18N/109-45E
I. Tinhosa	Tinhosa/Taichau/Tachou Tao (eiland/island)	18-40N/110-29E
Stekgrond	–	–
Stekgrond met Schulpiens	–	–
Stekgrond	–	–
Stekgrond met Schulp en steentiens	–	–
wasige Grondt	–	–
Dese drie bergen worden voor een Eilt Pulo Gom aangesien	–	–
Berg monapein	Baohu Shan? (berg/mountain)	19-57N/110-52E
Po. Tajo, Syn hooge en Dorre Eilandekens	Taya Islands/Chichou Tao/Qizhou Lidao (eilanden)	19-55N/111-15E
Een witte Toorn op het hooge Land	Pu-chien Shan Pagoda (gebouw/building)	20-06N/110-36E
Kenbaar gebergte	–	–
Een stadt met een hooge toorn versiert met veele rontgaande Galderij	Haikou (plaats/settlement)	20-02N/110-20E
Punta de Waart	Hainan Head/Mulan Tou (kaap/cape)	20-09N/110-41E
Zuidergronden	Nanfang Qiantan (ondiepte/shoals)	20-12N/110-50E
Middeldroogten	Xifang Qiantan + Beifang Qiantan (ondiepte/shoals)	20-19N/110-44E
De Noorderdroogtens Leggen meest gelyks het waater	Xibei Qiantan (ondiepte/shoals)	20-23N/110-47E
komt niet nader als 8 vademen	–	–
boven (4x)	–	–
Cabo Mandaar	Naozhou Dao (eiland/island)	20-53N/110-36E
Hopeloose Bay	Zhanjiang Gang (baai/bay)	21-07N/110-27E
QUANCY	Kwangsi/Guangxi? (landstreek/region)	25N/108E
R. Sonne	–	–
Punta Brincorna	Shuangyu Zui (kaap/cape)	21-31N/111-38E
I. Branco	Hailing Dao/Hailingshan Dao (eiland/island)	21-37N/111-50E
Joghkan Pakami of Packshon	–	–
Punta Lampackao	–	–
I. Mandorein	Mandarin's Cap/Xiachuan Dao (eiland/island)	21-39N/112-36E
St. Joan	St. John's Island/Shangchuan Dao (eiland)	21-42N/111-47E
Isla Tampakao of kiamxan	–	–
Rio Tampackao	–	–
Samson	Xiaojin/Hebao Dao (eiland/island)	21-51N/113-09E
hen met de kiekens	–	–
Colang	Gaolan Dao/Kao-lan (eiland/island)	21-54N/113-15E
Montama	Montanha/Dahengqin Dao (eiland/island)	22-06N/113-30E
Isla de Maccao	Aomen Tao (eiland/island)	22-15N/113-30E
De Stadt Macao	Macao/Macau/Aomen (plaats/settlement)	22-12N/113-33E
Padre	–	–
Punta Lamtaon	Tathong Point/Lam Tong Mei (kaap/cape)	22-14-30N/114-17E
Noorder Limes	Dangan Liedao (eilanden/islands), <Lema Channel> (zeestraat/strait)	22-06N/114-12E
haas ooren	Ass's Ears/Beijian Dao (eiland/island)	21-54N/114-03E
Isla de Pracel	Paracel-eilanden/Paracel Islands	16-30N/112E
De Pruisdroogten	Macclesfield Bank (ondiepte/shoals)	15-50N/114-20E

33.6

DE RIVIER TONCQUIN.

Duytsche mylen 15 voor een Graade

II-33b (NA 4.VEL-270).

De Rivier Toncquin.

The River Toncquin.

Schaalstok van 5 Duytsche mijlen 15 voor een graadt = [ca. 1 : 332.000].
Scale-bar of 5 Duytsche mijlen 15 voor een graadt = [approx. 1 : 332,000].

1 kaart: ingekleurd; 52,5 x 74 cm.
1 map: coloured; 52.5 x 74 cm.

Nummer: [rechtsboven]: 33b.
Number: [top right]: 33b.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

Tekst op verso: De rivier van Tonquin.
Text on verso: De rivier van Tonquin.

Blad II-33b is een kaart met enige peilgegevens, ondiepten en beschrijvende aantekeningen van de 'Rivier van Toncquin', de (noordelijke arm van de) Song Hong of Rode Rivier in het noorden van het huidige Vietnam (inhoudsopgave 1806: 'No. 33b. De Rivier van Tonquin.').

Het koninkrijk Tonkin was in de zeventiende eeuw schatplichtig aan China, terwijl Quinam op zijn beurt in naam onderhorig was aan Tonkin, maar met dit rijk voortdurend op voet van oorlog verkeerde. De VOC vestigde in 1637 met toestemming van de vorst een loge op de westoever van de Rode Rivier nabij de hoofdstad Tonkin (nu Hanoi). Het eerste opperhoofd, Carel Hartsinck (1637-1641), werd hier allervriendelijkst ontvangen door de koning en, blijkens een akte die door Valentijn in zijn geheel in diens *Oud en Nieuw Oost-Indiën* is opgenomen, zelfs als een aangenomen zoon behandeld. De factorij was vooral belangrijk voor de uitvoer van Tonkinse zijde naar Japan. Onder de opvolger van Hartsinck, Anthonys van Brouckhorst (1642-1647), was de latere stichter van de Kaapkolonie Jan van Riebeeck hier enige tijd werkzaam in de zijdehandel; in 1646 verving hij Van Brouckhorst voor een jaar als opperhoofd van Tonkin. In die jaren rond het midden van de zeventiende eeuw was deze handel op zijn hoogtepunt, maar daarna liep de zijde-uitvoer zo snel terug dat het kantoor al in 1662-1663 tijdelijk moest worden gesloten. De definitieve opheffing vond plaats in 1700. Jacob van Loo, in de jaren 1691-1700 het laatste opperhoofd van Tonkin, werd tegen het einde van zijn ambtsperiode een aantal malen gevangen gezet, omdat de geschenken van de Compagnie te gering waren in de ogen van de koning.

Het origineel van De Graafs kaart werd vervaardigd door de stuurman François Jacobsz. Visscher op basis van diens verkenning en opmeting van de Rode Rivier in 1639. In de titel op die oorspronkelijke kaart, die zich nu bevindt in de collectie van de Bibliothèque nationale de France te Parijs, vermeldt Visscher, met kennelijke voldoening over het resultaat van zijn werk: '*Het Coonincrijck van Tonquyn met all syn tusschen rivieren, inhammen, bayen, sanden, clippen, dieppen ende droochten is alhier int plat met groote vlijt seer neerstich ontworpen ende buytenkantten en incoomen van de principaelste rivieren seer perfect door den Angulum Positionnem afgemeten, beneffens haer distantien tot op roeden ende voeten bereeckent, alles door Franchoys Jacobs, stierman, anders Visscher, ontdeckt en besocht met de boot vant fluytschip de Ryp anno 1639 inde maent van appril*'. De locatie van de compagniesloge lijkt op Isaak de Graafs versie overigens te ver landinwaarts aangegeven, ter hoogte van het huidige Viet Tri in plaats van bij Hanoi.

Sheet II-33b is a river chart with a few depth soundings, shallows, and descriptive annotations of the *Rivier van Tonquin*, the (northern branch of the) Song Hong or Red River in the north of present-day Vietnam (index of 1806: 'No. 33b. The River of Tonquin.').

In the seventeenth century, the Kingdom of Tonkin was a tributary state of China. In its turn Quinam was nominally a vassal of Tonkin, with which it was in a constant state of war. In 1637, with the consent of the ruler, the VOC established a trading-post on the western bank of the Red River, close to the capital Tonkin (now Hanoi). Initially, the first Chief Factor, Carel Hartsinck (1637-1641), was warmly welcomed by the King and, according to a contract which is included in its entirety in his *Oud en Nieuw Oost-Indiën* by Valentijn, even treated as an adopted son. The great importance of the factory lay in the export of Tonkin silk to Japan. Under Hartsinck's successor, Anthonys van Brouckhorst (1642-1647), the later founder of the Cape Colony, Jan van Riebeeck, was employed here for a while in the silk trade; in 1646 he replaced Van Brouckhorst as Chief Factor of Tonkin for a year. The heyday of this trade was around the middle of the seventeenth century, but within a few years afterwards the Tonkin silk exports declined drastically, even to the extent that in 1662 and 1663 the office had to be temporarily closed. It was actually only finally disbanded in 1700. Jacob van Loo, the last Chief Factor of Tonkin in the years 1691-1700, was taken prisoner on various occasions towards the end of his term of office because the Company's gifts were deemed too paltry in the eyes of the King.

The original for De Graaf's map was made by First Mate François Jacobsz. Visscher using data obtained during his exploration and survey of the Red River in 1639. In the title of this original map, which is now in the Bibliothèque nationale de France in Paris, Visscher, with apparent satisfaction over the result of his work, mentions: *Het Coonincrijck van Tonquyn met all syn tusschen rivieren, inhammen, bayen, sanden, clippen, dieppen ende droochten is alhier int plat met groote vlijt seer neerstich ontworpen ende buytenkantten en incoomen van de principaelste rivieren seer perfect door den Angulum Positionnem afgemeten, beneffens haer distantien tot op roeden ende voeten bereeckent, alles door Franchoys Jacobs, stierman, anders Visscher, ontdeckt en besocht met de boot vant fluytschip de Ryp anno 1639 inde maent van appril* (...The Kingdom of Tonkin with all its branch rivers, inlets, bays, sandbanks, rocks, depths and shallows has been recorded here assiduously and with great industry, with the banks and the mouths of the principal rivers very perfectly measured with the *Angulum Positionnem*, plus its distances measured in *roeden* and feet, all explored and visited by Franchoys Jacobs, first mate, surnamed Visscher, in the launch of the flute *de Ryp* in the year 1639 in the month of April). On Isaak de Graaf's version, however, the location of the Company *loge* seems to be marked too far inland, at present Viet Tri instead of near Hanoi.

Geografische namen en overige kaartinschriften/
Geographical names and other inscriptions on the map:

Naam op de kaart/ Name on map	*Huidige naam/ Present name*	*Positie/ Position*
DE RIVIER TONCQUIN	Rode Rivier/Red River/Song Hong	20-16N/106-33E
hollantsche logie	<Hanoi/Ha Noi> (plaats/settlement)	21-02N/105-50E
t' dorp Noorwegen	–	–
Noorwegen	–	–
koninx eylanden hout men in t'varen aan bacboort	–	–
keysers eylandt	–	–
Dorp Bough	–	–
Princen eylanden waar men de twe grootste in t opvaren aan Bacboort laat, en dit bij de selve heen moet	–	–
t' dorp Mey	–	–
Groote Rochba laet men in 't afkomen aan stuerboort men moet sich wel wagten met na te komen om de stroom die er in loopt	–	–
pottebackers droogte	–	–
Kleyne Rochboo laat men int afkomen aan stuerboort, men moet sig wagten om reden als voren	–	–
Pisang Eylant in 't opvaren aan Backboort	–	–
Deze Riv. als voren	–	–
Groote Passer	–	–
Boompiens Eylant	–	–
groote wacht	–	–
heers Eylant	–	–
dese Riv. hout men int opvaren aan stierboort, men moet sich wagten om met de vloet niet ingetrocken te werden	–	–
Dese R. als voren	–	–
Cromme omslagh	–	–
dese hoec vlac modder	–	–
Dese Riv. Hout men int opvaren aan Stuerboort, wacht u van de vloet	–	–
In t' afvaren Laet men dese Riv. aan stierboort, wacht uw dat gij van de eb daarniet ingehaalt wert	–	–
R. o de Arckanan	–	–
R. o Tonquin	Rode Rivier/Red River/Song Hong	20-16N/106-33E
Teigers hoec	Grand Mirador (kaap/cape)	20-42N/106-47E
Perel eylandt	Hon Dau (eiland/island)	20-40N/106-49E

34.a.
30
29
28
27
26
25
24
23
22
A
N
I
H
C
Canton
Canton
Canton

II-34a (NA 4.VEL-272).

[Kaart van een deel van de Chinese Zee en kust van Punta Lampacao tot de Overveens eilanden, het eiland Formosa].

[Chart of a part of the China Sea and coast from Punta Lampacao to the Overveens islands, the island of Formosa].

Schaalstok van 30 Duytsche mijlen 15 voor een graadt = [ca. 1:1.895.000].
Scale-bar of 30 Duytsche mijlen 15 voor een graadt = [approx. 1:1,895,000].

1 kaart: ingekleurd; 53 x 74,5 cm.
1 map: coloured; 53 x 74,5 cm.

Nummer: [rechtsboven]: 34a.
Number: [top right]: 34a.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

De kaart van blad II-34a (inhoudsopgave 1806: 'No. 34a. De kust van China en 't Eiland Formosa.') bedekt het zuidoostelijke kustgebied van China van 'Maccao' (Macao, Macau) en 'Canton' (Kanton, Guangzhou) in het zuiden tot de Sanmenbaai in het noorden, de Pescadores-eilanden ('Piscadores') in Straat Formosa en Formosa (Taiwan) met nabijgelegen eilanden. Naast peilgegevens en ondiepten zijn ook talrijke geografische namen vermeld. Een aantal eilandjes voor het noordoostelijke vasteland draagt Nederlandse namen, terwijl aan de westkust van Formosa onder 'Tajowan' de 'Stad Zelandia' wordt aangegeven. Landinwaarts zijn de loop van de 'Rivier van Canton' (Bei Jiang, Parelrivier) en de Gan Jiang ingetekend.

In de periode 1603-1609 ondernam de VOC verscheidene pogingen om rechtstreekse handelscontacten met China te vestigen, die echter door wisselende oorzaken alle op mislukkingen uitliepen. Gedurende de volgende jaren nam de Compagnie noodgedwongen alleen via Chinese en andere Aziatische tussenhandelaren aan de China-vaart deel, maar na de stichting van Batavia besloot gouverneur-generaal Jan Pietersz. Coen in 1621 alsnog tot de vestiging van een kantoor in China zelf, dat desnoods met militaire middelen afgedwongen diende te worden. Voor dit doel werd in april 1622 vanuit Batavia een speciale expeditie uitgezonden, bestaande uit een vloot van acht schepen en 1024 manschappen. De instructie die bevelhebber Cornelis Reijersz. (ook: Reijersen) meekreeg, loog er niet om. Hij moest in Kanton de vrije handel met China tot stand brengen en tegelijkertijd afbreuk doen aan de Spaanse en Portugese vaart op het keizerrijk. Daartoe diende hij allereerst Macao in te nemen, om zo de Portugese China-handel met Japan en Malakka te breken, en vervolgens met een deel van zijn troepen op de Pescadores of Formosa een fort te bouwen, teneinde daarmee de Spaanse handel tussen Amoy (Xiamen) en Manilla te blokkeren.

De grote aanval op de Portugese vesting Macao in juni 1622 eindigde in een zware nederlaag, mede door een welgericht kanonschot van de jonge jezuïet Adam Schall op de kruitvoorraad van de aanvallers. Reijersz. zette nadien koers naar de Pescadores-archipel, waar op het hoofdeiland 'Pehoe' (Penghu) in augustus 1622 zonder toestemming van de Chinese autoriteiten werd begonnen met de aanleg van een versterking. Twee jaar later echter dwong een groot Chinees landingsleger de Nederlanders het nog onvoltooide fort weer af te breken en Pehoe te ontruimen. Meer succes had de VOC tijdelijk op Formosa, dat toen door het Chinese keizerrijk niet als deel van zijn grondgebied werd aangemerkt en waar ook geen inheems centraal gezag bestond. Met behulp van de bouwmaterialen van de vestiging op Pehoe kwam daar nog in 1624 onder de eerste gouverneur Maarten Sonck (1624-1625) op 'Tajowan' ter plaatse van het huidige Anping Tainan het fort Oranje tot stand, dat in 1627 werd herdoopt tot Zeelandia. Voor de Compagnie werd het eiland van groot belang vanwege zijn strategische positie tussen China, Siam, Cambodja, Japan, Batavia en Manilla, maar in de eerste plaats als voorpost voor de handel op China, waar men uiteindelijk geen factorijen had mogen vestigen. Deze handel verliep via Chinese kooplieden die hun waren te Zeelandia aanboden. Naast ruwe zijde en zijden garens kocht de Compagnie hier ook veel porselein in; andere Chinese producten waren goud, gember, opium, sappanhout en aluinaarde. In ruil verlangden de Chinezen vooral peper en andere specerijen, sandelhout, katoenen stoffen, tin, ivoor en hertevellen (een product van Formosa zelf) voor het maken van harnassen.

In de loop der jaren ontwikkelde Formosa zich niet alleen tot een winstgevende handelspost, maar ook tot een landbouwkolonie van betekenis, die op termijn een aanzienlijke productie van suiker en indigo leverde. Hans Putmans, de vierde gouverneur (1629-1636), bracht een groot deel van het eiland onder compagniesgezag. Met de verovering van het Spaanse fort San Salvador, dat in 1626 was gevestigd bij Kelang aan de noordkust, kon Formosa vanaf 1642 zelfs als geheel Nederlands bezit worden beschouwd. Zoals iets later ook op Ceylon, voerde de Compagnie hier een gericht beleid – overigens niet met onverdeeld succes – om de inheemse bevolking door middel van kerstening en scholing aan zich te binden. Tegen 1660 had zich bij Fort Zeelandia al een stad van ca. 6000 inwoners gevormd, van wie zo'n 5000 Chinezen van het vasteland. Het totale aantal Europeanen op Formosa werd toen geschat op 1800. Na het midden van de zeventiende eeuw werd de toestand op het eiland evenwel toenemend instabiel, als gevolg van de grote burgeroorlog op het Chinese vasteland tussen de aanhangers van de Ming-dynastie in het zuiden en de nieuwe Mantsjoe-heersers in het noorden. Na in de voorgaande jaren steeds meer in het defensief gedrongen te zijn, besloot in 1661 de Ming-generaal Guo Xingye ('Coxinga' in de oudere Nederlandse bronnen) zich met zijn resterende troepenmacht op Formosa te vestigen om van daaruit de oorlog voort te zetten. Eind april van dat jaar verscheen hij met een vloot van meer dan 300 jonken en 25.000 man aan troepen voor 'Tajowan', waar na de weigering van gouverneur Frederick Coyett (1656-1662) om Zeelandia over te dragen, aansluitend het beleg van de Nederlandse hoofdplaats begon. Nadat in september 1661 een ontzettingspoging door een compagniesvloot uit Batavia was mislukt, moest Coyett begin februari 1662 ten slotte capituleren en de vesting ontruimen.

In latere jaren zijn van compagnieswege geen werkelijke pogingen ondernomen om Formosa te heroveren. In Isaak de Graafs atlas worden de vroegere Nederlandse vestigingen op het eiland dan ook niet met speciale aandacht behandeld, maar alleen als deel van de serie kaarten van de Chinese kusten onder de nummers II-34a t/m II-39, pag. 352-366.

The map on Sheet II-34a (index of 1806: 'No. 34a. The coast of China and the Island of Formosa.') covers the south-eastern coast of China from *Maccao* (Macao, Macau) and *Canton* (Kanton, Guangzhou) in the south to Sanmen Bay in the north, the Pescadores Islands (*Piscadores*) in Formosa Strait, and Formosa (Taiwan) and its neighbouring islands. In addition to depth soundings and shallows, a large number of toponyms are given. Some of the islands off the north-eastern mainland have Dutch names, and on the west coast of Formosa under *Tajowan*, the *Stad Zelandia* (the Town of Zeelandia) is marked. In mainland China the courses of the *Rivier van Canton* (Bei Jiang, Pearl River) and the Gan Jiang have been drawn in.

In the period 1603-1609, the VOC made several attempts to establish direct trading links with China, but for various reasons these were all unsuccessful. In the years thereafter, the Company had no option but to participate in the China trade through the mediation of Chinese and other Asian middlemen. After the founding of Batavia, in 1621 Governor-General Jan Pietersz. Coen decided to try once again to set up an office in China, an ambition which should if necessary be accomplished by military means. A special expeditionary force consisting of a fleet of eight ships and 1024 men under the command of Cornelis Reijersz. (also Reijersen) was dispatched for this purpose from Batavia in April 1622. The High Government's orders were quite explicit. Reijersz. had to establish free trade with China in Canton, but before doing so he had to capture Macao, in order to destroy the Portuguese China trade with Japan and Malacca, and then with part of his force establish a fort in the Pescadores Islands or in Formosa, for the purpose of blocking the Spanish trade between Amoy (Xiamen) and Manila.

The great attack on the Portuguese fortress of Macao was an awful disaster, partly because a well-aimed cannon shot fired by the young Jesuit Adam Schall landed in the powder magazine of the attackers. After this, Reijersz. set course for the Pescadores, where, without the permission of the Chinese authorities, in August 1622 the construction of a fort was commenced on the main island Penghu (*Pehoe* on the map). Two years later a large Chinese army forced the Dutch to dismantle the as yet uncompleted fort and to vacate the island. For a while the VOC was more successful in Formosa, which was then not considered part of its territory by the Chinese Empire and where there was no central indigenous authority. Using building materials from the unfinished stronghold on Penghu, in 1624 under the the first Governor Maarten Sonck (1624-1625), Fort Oranje was built on *Tajowan* at the site of present-day Anping Tainan. In 1627 this was renamed Zeelandia. The island acquired great importance for the Company because of its strategic position between China, Siam, Cambodia, Japan, Batavia, and Manila, but first and foremost as an outpost for trade with China, where it had eventually proved impossible to establish factories. This trade was conducted through the agency of Chinese merchants who offered their wares at Zeelandia. Besides raw silk and silk yarns, the Company bought great quantities of porcelain; other Chinese products were gold, ginger, opium, sappanwood, and alum. In exchange, the Chinese were eager to acquire above all pepper and other spices, as well as sandalwood, cotton textiles, tin, ivory, and deerskins (a product of Formosa itself) for the making of armour.

In time Formosa not only developed into a lucrative trading-post, but also into a significant agricultural colony, which was eventually to yield considerable quantities of sugar and indigo. Hans Putmans, the fourth Governor (1629-1636), brought most of the island under Company rule. With the capture of the Spanish fort of San Salvador, which had been built on Kelang off the north coast in 1626, from 1642 Formosa could even be said to have become a complete Dutch possession. As was later to be the case in Ceylon, the Company here followed a policy – not always with complete success – aimed at winning the local population's loyalty by means of Christianization and education. Around 1660, a town with some 6000 inhabitants, of whom 5000 were Chinese from the mainland, had grown up around Fort Zeelandia. The total number of Europeans in Formosa at the time was estimated at 1800. Nevertheless, after the middle of the century, conditions on the island grew increasingly unstable, in the wake of the great civil war raging on the mainland between the adherents of the Ming dynasty in the south and the new Manchu rulers in the north. Having been forced ever more on the defensive in the years before, in 1661 the Ming General Guo Xingye (*Coxinga* in the older Dutch sources) decided to settle in Formosa with his remaining troops and to carry on the struggle from there. At the end of April of that year, he appeared with a fleet of more than 300 junks and 25,000 men before *Tajowan* where, after Governor Frederick Coyett (1656-1662) refused to surrender Zeelandia, he laid siege to the Dutch settlement. An attempt in September 1661 to expel the Chinese forces by a Company fleet from Batavia failed, as a consequence of which Coyett in early February 1662 was forced to capitulate and evacuate the fortress.

In later years the Company made no real attempts to reconquer Formosa, and in De Graaf's atlas, the former Dutch settlements on the island are not paid special attention. They are treated only as part of the series of maps of the Chinese coasts numbered II-34a to II-39, pp. 352-366.

Geografische namen en overige kaartinschriften/
Geographical names and other inscriptions on the map:

Naam op de kaart/ Name on map	*Huidige naam/ Present name*	*Positie/ Position*
CHINA	China (landstreek/region)	30N/115E
Punta Lampacao	–	–
Isla Tampaccao of Kiamaxan	–	–
R. Lampacao	–	–
Isla de Macao	Aomen Tao (eiland/island)	22-15N/113-30E
Lampadan	–	–
Samvau	Xiaojin/Hebao Dao (eiland/island)	21-51N/113-09E
Montame	Montanha/Dahengqin Dao (eiland/island)	22-06N/113-30E
De Stad Maccao	Macao/Macau/Aomen (plaats/settlement)	22-12N/113-33E
R. van Canton	Parelrivier/Pearl River/Canton River/ Zhu Jiang/Bei Jiang	22-45N/113-37E
Sampsoe	Sanshui (plaats/settlement)	23-10N/112-51E
Een hooge Toorn	–	–
Canton	Kanton/Canton/Guangzhou (plaats/settlement)	23-09N/113-21E
Singuin	Qingyuan/Qingcheng (plaats/settlement)	23-42N/113-01E
ingtak	Yingde (plaats/settlement)	24-10N/113-24
CANTON	Kwangtoeng/Kwangtung/Guangdong (landstreek/region)	23-20N/113E
Suchou	Shaoguan? (plaats/settlement)	24-48N/113-35E
Namhun	Nanxiong (plaats/settlement)	25-07N/114-18E
Nangan	–	–
Nankan	Nankang ? (plaats/settlement)	25-39N/114-44E
kancheu	Ganzhou (plaats/settlement)	25-51N/114-55E
KIANSI	Jiangxi (landstreek/region)	28N/116E
Vannungam	Wan'an (plaats/settlement)	26-27N/114-46E
Taikoeien	Taike (plaats/settlement)	26-46N/114-53E
kinningam	Ji'an/Dunhou (plaats/settlement)	27-06N/114-58E
kissingen	–	–
Stakianjon	–	–
Linkian	Qingjiang ? (plaats/settlement)	28-03N/115-31E
Juncham	Jinchuan/Xingan? (plaats/settlement)	27-45N/115-23E
Sinkanjen	–	–
Kiansi	Nanchang (plaats/settlement)	28-39N/115-52E
Namkun	Nanchang (plaats/settlement)	28-39N/115-52E
Tangsueis	–	–
Sutju	–	–
veel rivieren	–	–
Isla haitimon	Humen (plaats/settlement)	22-48N/113-38E
onbekende imbocht	Shenzhen Wan (baai/bay)	22-29N/113-58E
Manderiks muts	–	–
Padjou	Pok Liu Chau/Lamma (eiland/island)	22-12N/114-08E
T Grootste van de Ladrons	Wanshan Qundao (eiland/island)	22N/113-45E
P. Lamtaon	Tathong Point/Lam Tong Mei (kaap/cape)	22-14-30N/114-17E
Noorder Lumes	Dangan Liedao (eilanden/islands), <Lema Channel> (zeestraat/straits)	22-06N/114-12E
haasen ooren	Ass's Ears/Beijian Dao (eiland/island)	21-54N/114-03E
Pedra branca	Pedro Blanco/Zhenyantou (eiland/island)	22-21N/115-15E
Haarlemsbai of Pengaidou	Mirs Bay/Tai Pan Wan (baai/bay)	22-30N/114-25E
Branders bay of Kampotsen	–	–
Kramersbay	Yaling Wan (baai/bay)	22-40N/114-33E
Pesaau de Schaar of Groote Imbocht	Daya Wan (baai/bay)	22-45N/114-33E
Ouchan	Wu Shan (berg/mountain)	22-44N/115E
Reiersens bai of Cathoi	Jiazi Gang (inham/inlet)	22-50N/116-05E
Trinsing	–	–
Nassouen bai of onbekende imbocht	Shenquan Gang (baai/bay)	22-57N/116-17E
Sandduynen	–	–
Weiringens bai of Zenhaiten	Jinghai Wan/Cheng-hai thau (baai/bay)	22-59N/116-31E
oranjebai Zoatoupou	Guangao Wan (baai/bay)	23-13N/116-43E
I. Zoatoupou	Dahao Dao (eiland/island)	23-17N/116-44E
C. de goede hoop of Pheio	Cape Good Hope/Haimen Jiao (kaap)	23-09N/116-38E
I. Lamophea of Z. Eiland van Lanmen	Nanpeng Liedao (eiland/island)	23-16N/117-18E
I. Lama of Lamen	<Lemen Liedao> Nanao Dao (eiland/island)	23-27N/117-03E
Rede voor Z. Wind	Niang Jiao (baai/bay)	23-22N/116-50E
goede Rhede	Zhelin Wan (baai/bay)	23-32N/117E
Hansiong vertoont sig als veele Eilanden	–	–
Tangsou of Victorie bay	Dongshan Wan (baai/bay)	23-49N/117-33E
kloxbay	Sujian Qiantan (baai/bay)	23-37N/117-27E
Tangsea	The Brothers/Xiongdi Yu (eilanden/islands)	23-31N/117-41E
Eil. van Lieghe	Lishi Liedao (eiland/island)	23-46N/117-41E
walvis baai	Futou Wan (baai/bay)	23-51N/117-40E
Tesselsbay	Jiangjun Ao (baai/bay)	24-01N/117-50E
Timbaij	Daisong Wan (baai/bay)	24-11N/117-57E
Berg van Cinchieu	Taiwu Shan (berg/mountain)	24-20N/118-04E
haiting	Haicheng (plaats/settlement)	24-24N/117-50E
R. Cinchieu	Xi Xi/Jiulong Jiang (rivier/river)	24-28N/117-54E
Quemoi	Quemoy/Jinmen Dao (eiland/island)	24-27N/118-22E
Aemoi	Amoy/Xiamen Dao (eiland/island)	24-30N/118-08E
Dehoek Pathai	Weitou Jiao (kaap/cape)	24-30N/118-34E
Bay van Coanchieu	Quanzhou Wan (baai/bay)	24-50N/118-40E
R. van Coanchieu	Jin Jiang (rivier/river)	24-52N/118-36E
R. Somban	Luoyang Jiang (rivier/river)	24-53N/118-41E
waterplaats	Da Gang (baai/bay)	24-56N/118-55E
Stormbay	–	–
vuyle bay	Meizhou Wan (baai/bay)	25N/119-04E
I. Onkoe	Ockseu/Wuqiu Yu + Xia Yu (eilanden/islands)	24-59N/119-26E
onbevaren Cust	Xinghua Wan (baai/bay)	25-22N/119-21E
Vlaardinger doortocht	South East Entrance <Haitan Haixia, baai/bay> (zeestraat/strait)	25-23N/119-41E
Caap dos Cavalles	Xiaoxiong Shan (berg/mountrain)	25-28N/119-51E
T Eil. Heitan	Haitan (eiland/island)	25-30N/119-47E
Nootebooms Canaal	North East Entrance <Haitan Haixia, baai/bay> (zeestraat/strait)	25-40N/119-44E
Plo Cocodril	Dongquan Dao (eiland/island)	25-57N/119-58E
T Laag Eiland	Dongsha Dao (eiland/island)	26-09N/120-24E
De Stad Hockzieu	Foetsjou/Foochow/Fuzhou (plaats/settlement)	26-03N/119-18E
Zierikzee	Beigantang Dao (eiland/island)	26-13N/119-59E
hoek Jan Paha	Bejiao Zui (kaap/cape)	26-23N/119-57E
overveen	Goadeng Dao (eiland/island)	26-16N/120E
R. Linkan	Ao Jiang (rivier/river)	26-15N/119-38E
groote imboesem van Kita	Luoyuan Wan (baai/bay)	26-24N/119-42E
De Stad kita	Luoyuan (plaats/settlement)	26-29N/119-32E
Groote Imbocht	Santu Ao (baai/bay)	26-30N/119-55E
van Campens hoek	Shi Jiao (kaap/cape)	26-39N/120-07E
Durkerdam	Fuying Dao (eiland/island)	26-35N/120-08E
Oude Sajer	Xiyang Dao (eiland/island)	26-30N/120-03E
R. Fucheo	Lishan Wan (baai/bay)	26-58N/120-17E
Duisendbeen	Qixing Liedao (eiland/island)	26-58N/120-28E
Middelburgh	Taishan Liedao (eiland/island)	27-00N/120-37E
R. Swadia	Shacheng Gang (inham/inlet)	27-09N/120-25E
Harders Baai	–	–
Middelburgh	Beilongshan (eiland/island)	27-40N/120-49E
Zuiderwachter	Luo Yan (eiland/island)	27-21N/120-58E
Enckhuisen	Dongtoushan (eiland/island)	27-50N/121-07E
Hoorn	Zhuangyuanao (eiland/island)	27-53N/121-07E
Delft	Niyushan (eiland/island)	27-52N/121-02E
Vlissingen	Damen Dao (eiland/island)	27-58N/121-05E
Haarlem	Luxi Dao (eiland/island)	27-59N/121-11E
Rotterdam	–	–
Caap Sumber	Dayan Tou (kaap/cape)	28-02-30N/121-09E
Kameelenbergh	Huangmao Shan? (berg/mountain)	28-38N/121-18E
Amsterdam	–	–
Goesie	Gui Yu (eiland/island)	28-24N/121-43E
Avarelle hoek	Nantian Dao/Niuntou Shan (kaap/cape)	29-08N/121-56E
De Bocht is seer vlak en wynig bevaaren	Sanmen Bay (baai)	29N/121-45E
Munnix kap	Zhu Shan? (berg/mountain)	29-13N/121-55E
Walvis	Banchao Jiao (kaap/cape)	29-16N/122-09E
Hooibergh	Jigushan (eiland/island)	29-26N/122-22E
FORMOSA	Formosa/Taiwan (eiland/island)	23-35N/120-50E
Duyvelshoek	Yeh-lei Pant-tao (kaap/cape)	25-13N/121-41E
Kelang	Keelung/Chilung (plaats/settlement)	25-08N/121-43E
St. Jago	San-tiao Chiao (kaap/cape)	25N/122E
Tragidan	–	–
Steile klip	Kuei-Shan Tao (eiland/island)	24-50N/121-56E
Togidan	Tung-Kang K'ou (rivier/river)	24-43N/121-49E
Kavalang	–	–
Bay St. Laurens	Su-Ao Kang (baai/bay)	24-36N/121-51E
Goude Riv.	Ta-tzu-li Hsi (rivier/river)	24-09N/121-39E
Witte Santhoek	Mei-lun Pi (kaap/cape)	24-01N/121-38E
Indebank	–	–
Harps Eilandt	Yonaguni Shima (eiland/island)	24-27N/122-59-39E
Dos Reios Magos	Yaeyama-retto/Sakishima-retto (eilanden/islands)	24-20N/124E
Commo	Shih-t'i Pi (kaap/cape)	23-30N/121-30E
Sapiat	San-hsien-li (kaap/cape)	23-07N/121-24E
kleene demau	–	–
Sansana	Huoshao Tao/Lü Tao (eiland/island)	22-40N/121-29E
Pimaha	Pei-nan-ta Hsi (rivier/river)	22-46N/121-10E
Hoek van Pimaha	T'ai tung Kang (rede/roadstead)	22-45N/121-10E
Lowan	Li-chia Hsi (rivier/river)	22-42N/121-06E
Tamobaly	Tai-ma-li Hsi (rivier/river)	22-35N/121E
Patzybal	Ta-wu Hsi (rivier/river)	22-22N/120-54E
Matsar	Mu-tan Wan (baai/bay)	22-12N/120-53E
Koavadij	Pa-yao Wan (baai/bay)	22-07N/120-53E
Tollewak	Kang K'ou Wan (baai/bay)	21-58N/120-50E
Bottol	Lan Hsü/Lan Yü (eiland/island)	22-04N/121-30E
Bai Lonkion	Lingkian Bay (baai)	22-05N/120-42E
Pangsoja	Donggang Xi (rivier/river)	22-28N/120-26E
Tollontok	Gaoping Xi (rivier/river)	22-28N/120-25E
Lamai	Liu-chiu Hsü (eiland/island)	22-21N/120-21E
Tamsine	Tung-kang Po-ti (baai/bay)	22-28N/120-24E
Apenbergh	Feng Shan (berg/mountain)	22-32N/120-23E
Tanky	Kao-hsiung Harbour (baai/bay)	22-37N/120-16E
Brouwershave	Zuoying Gang (baai/bay)	22-41N/120-15E
Wantam	Wen-an (plaats/settlement)	22-47N/120-14E
Joekan	Xingda Gang (baai/bay)	22-51N/120-12E
Varse Riv.	Erren Xi (rivier/river)	22-54N/120-10E
Stad Zelandia	Anping Tainan (plaats/settlement)	23-00N/120-08E
Tajowan	Tainan (plaats/settlement)	23-00N/120-11E
R. Singhan	–	–
Wankan	Wang-yeh Kang (rivier/river)	23-17N/120-06E
Wankan	Wang-yeh Kang (rivier/river)	23-17N/120-06E
Vissers Eil.	–	–
Dorre Eil.	–	–
Harten eil	–	–
Santplaat	–	–
Wankans Rif	–	–
R. Ronkan	Pai-kang Hsi (rivier/river)	23-31N/120-08E
R. Faverlang	Hsin-hu-wei Hsi (rivier/river)	23-45N/120-11E
Germ of Santhoek	Hsia-hai ch'ien ts'o (kaap/cape)	23-50N/120-15E
vissers Rif	Lu-kang Po-ti? (rif/reef)	24-06N/120-24E
groenehoek	Hutou Shan (kaap/cape)	24-29N/120-41E
hier kan met hoogh water een jonk in	Ta-chia Hsi/Ta-an Hsi (inham/inlet)	24-20N/120-33E
Leguanehoek	Wai-pu Yü-kang (kaap/cape)	24-40N/120-46E
kleine duintiens	–	–
Tansory	Tan-shui (plaats/settlement)	25-10N/121-27E
Piscadores	Pescadores/Peng-hu Chun-Tao (eilanden/islands)	23-43N/119-31E
T vuile Eilt.	Chi-pe Yü/Chi-pei Tao (eiland/island)	23-45N/119-36E
Wit Eylt	Pai-sha Tao (eiland/island)	23-39N/119-34E
T'Vissers Eilt	Hsi Yü (eiland/island)	23-36N/119-30E
Groote tafel	Hu-ching Yü (eiland/island)	23-29N/119-31E
Rovers Eil.	Pachao Tao/Wang-an Tao (eiland/island)	23-22N/119-22E
Zwarte klippen	Liu-ch'i Chiao (rotspunt/rock)	23-30N/119-45E
Pehoe	Penghu Tao (eiland/island)	23-34N/119-35E
T Zuider Eil.	Ch'i-mei Yü (eiland/island)	23-12N/119-25E
T Noorder Rif	Ting-tou-o-shan? (rif/reef)	23-05N/120-01E
Vuyl ei	–	–

34.6.

DE EYLANDEN VAN MACAÚ.

II-34b (NA 4.VEL-276).

De eilanden van Macau.

The islands of Macau.

Schaalstok van 8 Duytsche mijlen = [ca. 1 : 600.000].
Scale-bar of 8 Duytsche mijlen = [approx. 1 : 600,000].

1 kaart: ingekleurd; 53 x 74,5 cm.
1 map: coloured; 53 x 74.5 cm.

Nummer: [rechtsboven]: 34b.
Number: [top right]: 34b.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

Op blad II-34b (inhoudsopgave 1806: 'No. 34b. De Eilanden van Macao.') zijn de monding van de Parelrivier met de stad 'Cantaon' (Kanton), de eilanden van Macao (Macau) en de gelijknamige stad op het vasteland, en de locatie van het latere Hongkong (op de meest oostelijk gelegen kaap van het vasteland en de voorliggende eilanden) aangegeven, deels met peilgegevens, ondiepten en kustprofielen. De namen van de eilanden in de kleine archipel van Macao zijn in het Portugees, elders vindt men voornamelijk Chinese en Nederlandse benamingen.

In 1513 bezochten de eerste Portugezen aan boord van een Chinese jonk vanuit Malakka de kust van China. Gedurende de volgende decennia vonden geleidelijk aan meer contacten plaats en ontstond na enige tijd ook de behoefte aan een blijvende vestiging. Het jaar 1553 geldt tegenwoordig als het begin van de permanente Portugese aanwezigheid in Macao, volgend op enkele eerdere, mislukte pogingen om op andere eilanden langs de zuidelijke kust van China handelsposten te stichten. De plaats kreeg aanvankelijk de naam Porto do Nome de Deos of Cidade do Nomo de Deos, maar werd later bekend als Amacao of Macao. In 1557 volgde een overeenkomst met de Chinese keizer, waarbij Portugal zich verplichtte tot de betaling van een jaarlijks tribuut voor het gebruik van Macao; in hetzelfde jaar werd de vestiging omwald. De stad ontwikkelde zich spoedig tot een handelscentrum van grote betekenis, vooral voor de uitvoer van Chinese zijde en de vaart op Japan onder het monopolie van de Portugese Kroon. Daarnaast diende Macao, dat in 1580 bisschopszetel werd, als centrum van de jezuïetische missie in Oost-Azië. Zes jaar later kreeg de stad een vorm van zelfbestuur.

In het eerste kwart van de zeventiende eeuw ondernam de VOC verscheidene vergeefse pogingen om Macao in te nemen of de Portugese handel ter plaatse teniet te doen, buiten de hiervoor genoemde grote aanval van 1622 onder meer ook in 1603 en 1607. Nadat echter de Compagnie in 1639 het alleenrecht van de Europese handel op Japan had verworven en twee jaar later ook de Portugese vestiging te Malakka was veroverd, verloor Macao goeddeels zijn betekenis als rivaal van de compagnieshandel in de regio. Portugal betaalde nog tot 1849 de jaarlijkse belasting aan China; daarna werd de stad tot vrijhaven uitgeroepen, die zich echter nooit tot een concurrent van de Britse kroonkolonie Hongkong heeft kunnen ontwikkelen. Op 20 december 1999, na bijna viereneenhalve eeuw Portugeees bestuur, werd Macao per verdrag een speciale administratieve regio onder Chinese soevereiniteit.

Sheet II-34b (index of 1806: 'No. 34b. The Islands of Macao.') covers the estuary of the Pearl River with the city of *Cantaon* (Canton), the islands of Macao (Macau) and the eponymous city on the mainland, and the location of later Hongkong (the easternmost cape of the mainland and the islands off this part of the coast). Some depth soundings, shallows, and coastal profiles are indicated as well. The names of the islands in the small archipelago of Macao are noted in Portuguese; most of the other names are either Chinese or Dutch.

In 1513, the first Portuguese visited the coast of China on board a Chinese junk from Malacca. During the decades thereafter, gradually more incidental contacts took place and eventually the need was felt to acquire a permanent settlement. At present the year 1553 is accepted as the beginning of Portugal's permanent presence in Macao, after a number of unsuccessful attempts to establish trading-posts on some of the other islands along the southern coast of China. Originally the place was called Porto do Nome de Deos or Cidade do Nomo de Deos, but later it became known as Amacao or simply Macao. In 1557 an agreement was made with the Chinese Emperor, under the terms of which Portugal consented to pay an annual tribute for the use of Macao; in that same year a wall was built around the settlement. The city rapidly developed into an important commercial centre, in particular for exports of Chinese silk and for the trade with Japan under the monopoly of the Portuguese Crown. Besides this, as the seat of a Bishop from 1580, Macao served as the centre of the Jesuit mission in East Asia. In 1586 the city was granted a degree of self-government.

In the first quarter of the seventeenth century, the VOC made various vain attempts to capture Macao from the Portuguese or to destroy the local Portuguese trade, as in the large attack mounted in 1622; the first expeditions to that effect had been dispatched as early as 1603 and 1607. After the Company had obtained the monopoly on the trade with Japan in 1639 and two years later the Portuguese settlement in Malacca was conquered, Macao lost most of its significance as a rival for the Company trade in the region. Portugal continued to pay the annual taxation to China until 1849; after that year the city was declared a free port, but one which was never able to compete with the British Crown Colony of Hong Kong. On 20 December 1999, after nearly four and a half centuries of Portuguese rule, by treaty Macao became a special administrative region under Chinese sovereignty.

Geografische namen en overige kaartinschriften/
Geographical names and other inscriptions on the map:

Naam op de kaart/ Name on map	*Huidige naam/ Present name*	*Positie/ Position*
DE EYLANDEN VAN MACAU	<Macao/Macau/Aomen> (plaats/settlement)	22-12N/113-33E
St. Joan	St. John's Island/Shangchuan Dao (eiland)	21-42N/112-47E
I. Mandorijn	-	-
Pascado Padua	-	-
Seyl klip	-	-
Sannetsou	-	-
Sansou	Hebao Dao (eiland/island)	21-51N/113-09E
Hen met de kiekens	-	-
Colangh	Gaolan Dao/Kao-lan (eiland/island)	21-54N/113-15E
Munnia Eylt.	-	-
Samsou	Sanzao Dao (eiland/island)	22-02N/ 113-20-40E
Boefru	Dalin Dao (eiland/island)	22-04N/113-17E
Lampcau	Nanshuyi Dao (eiland/island)	22-01N/113-14E
Wetsieen	-	-
Houthackers Eylt.	-	-
I. de Padre	-	-
I. Sastro	<Xincun> (plaats/settlement)	22-10N/113-26E
Masilicano	Xiahengqin Dao (eiland/island)	22-08N/113-31E
Montangje	Montanha/Dahengqin Dao (eiland/island)	22-06N/113-30E
Boele	-	-
Pedre Areecq	Taipa Pequena (eiland/island)	22-09-30N/113-33E
De stad Macau	Macao/Macau/Aomen (plaats/settlement)	22-12N/113-33E
I. Nove	Jiu Zhou (eiland/island)	22-14N/113-36E
T grootste van de Ladrones of Thaij Houssouw	Wanshan Qundao (eiland/island)	22N/113-45E
Alhier nog verscheyde Eylanden	-	-
Van der Heydens Eylt.	-	-
Lampacou	-	-
Keysers hoek	-	-
Alhier veel Eylanden	-	-
Haasen ooren	Ass's Ears/Beijian Dao (eiland/island)	21-54N/114-03E
Noorder Leemes of Thinkonij	Dangan Liedao (eilanden/islands), <Lema Channel> (zeestraat/strait)	22-06N/114-12E
Petra branca	Pedro Blanco/Zhenyantou (eiland/island)	22-21N/115-15E
Hoek van Lamton, het is hier langs dese cust al gebrooken landt	Tathong Point/Lam Tong Mei (kaap/cape)	22-14-30N/114-17E
Lamton binnen of Thoij	Kowloon? (plaats/settlement)	22-17N/114-09E
Koukerkens Toorn	Nanshan? (berg/mountain)	22-29N/113-53E
Haijtimon	Humen (plaats/settlement)	22-48N/113-38E
Rovers Eyl.en	-	-
Lamme	-	-
Kroonenburg	-	-
Waterplaats	-	-
Toelishoek	-	-
Majon Gat	-	-
Potbackers gat	-	-
Paothooy	-	-
Sinca	-	-
Sincio	-	-
Tang Tang	-	-
Cantaon	Kanton/Canton/Guangzhou (plaats/settlement)	23-09N/113-21E
Pontongh	-	-

De Eylanden van Maccao

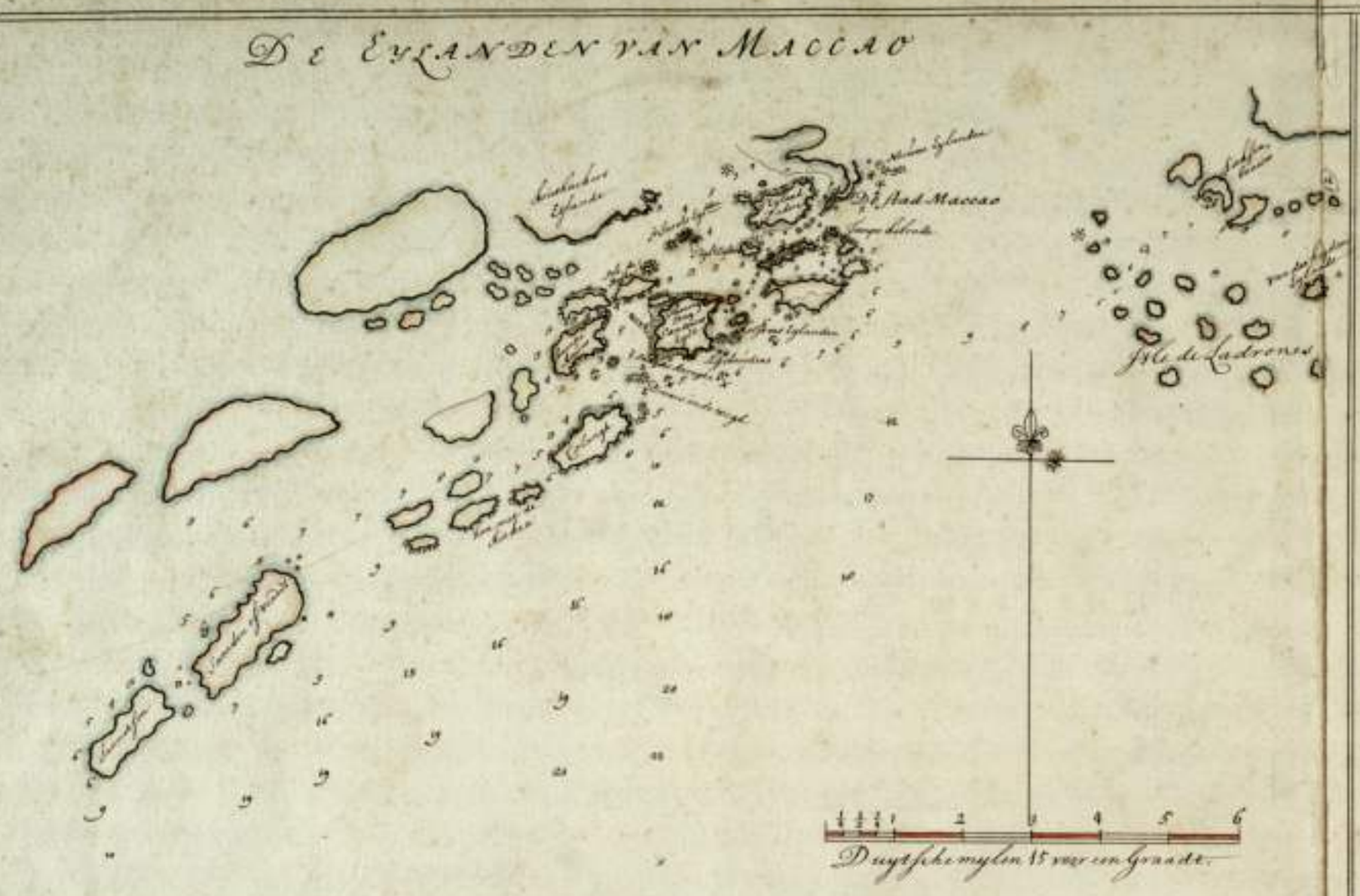

Afbeeldinge vande Eylanden in Zuid Maccao,
Zijnde t'zelver tijt het ander jaer op 22 graden
mid dagreet. Zynde t'zuyden de Stadt en Rij-
e jan op 22 graden 30 min.

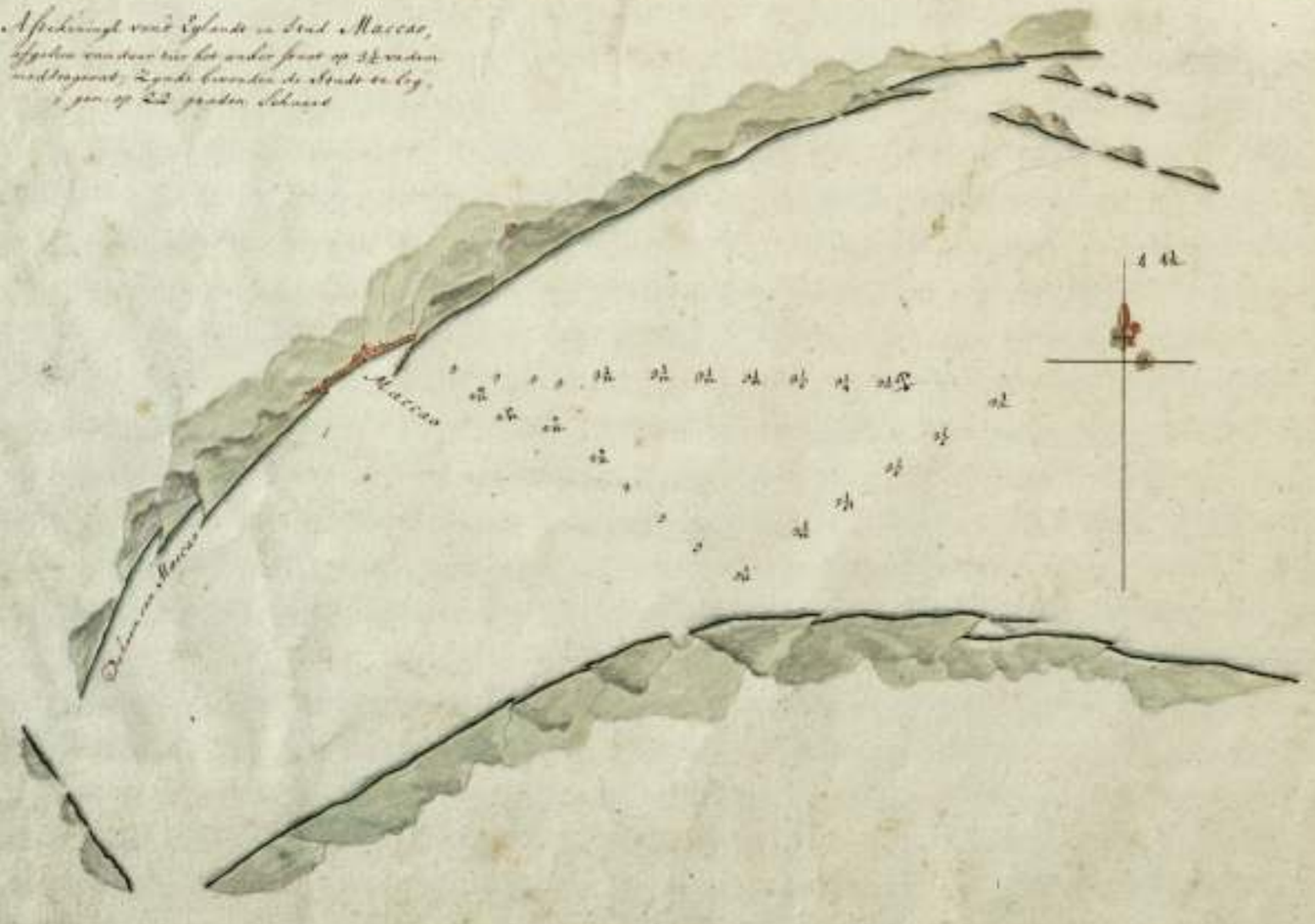

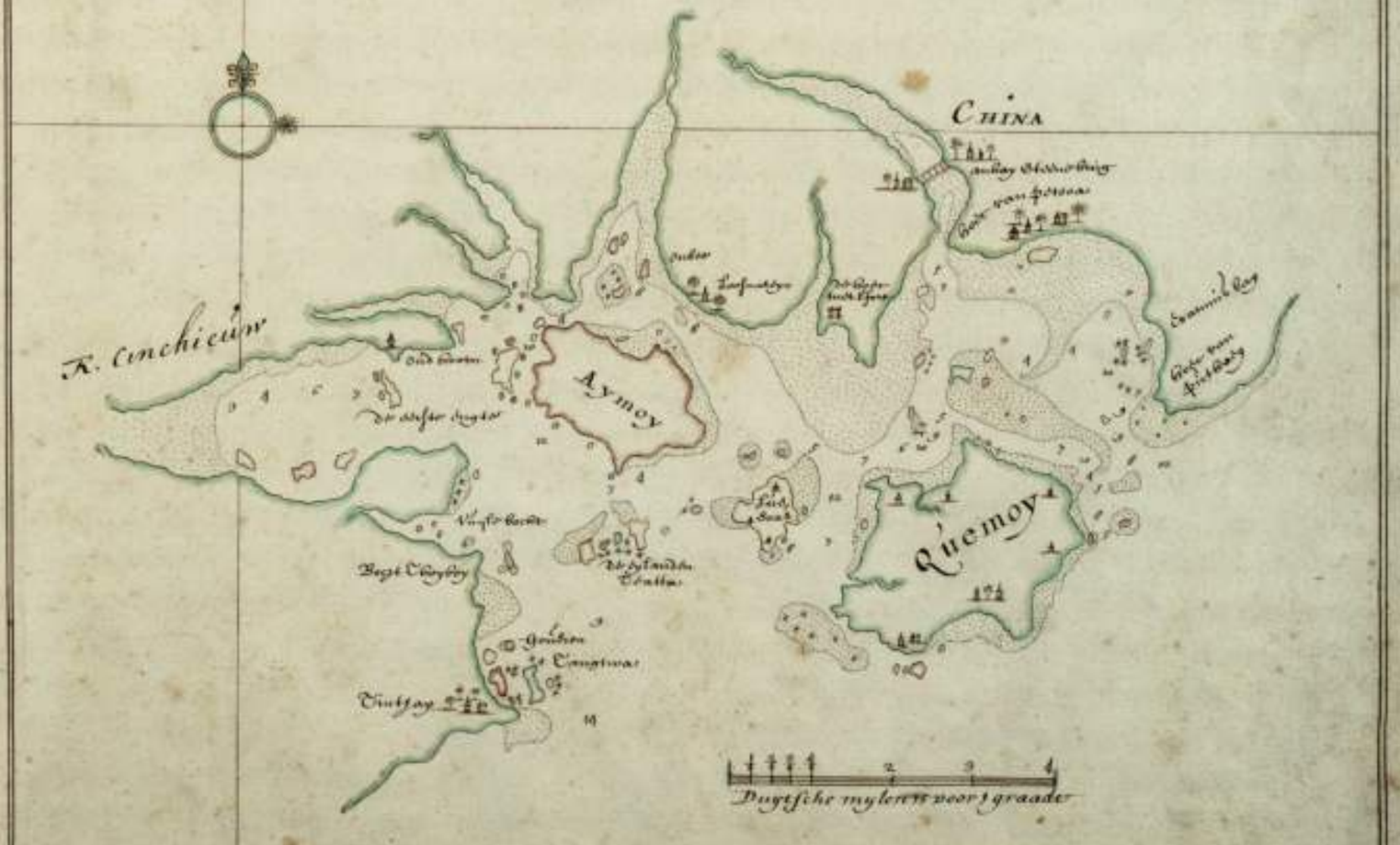

II-34c I, II, III, IV (NA 4.VEL-277).

[1] De eylanden van Maccao [2] Rivier Cinchieuw [3] Aftekeningh van 't eylandt en stad Maccao, afgesien van daar hier het anker staat op 3½ vadem moddergront; Zijnde bevonden de stadt te leggen op 22 graden schaars. [4] [Aymoy en Quemoy].

[1] The islands of Maccao [2] The Cinchieuw River [3] Representation of the island and the town of Maccao, as seen from where the anchor holds at 3½ fathoms on muddy ground; With the town found to be situated at a bearing of just under 22 degrees. [4] [Aymoy and Quemoy].

[1] Schaalstok van 6 Duytsche mijlen 15 voor een graadt = [ca. 1 : 450.000].
[1] Scale-bar of 6 Duytsche mijlen 15 voor een graadt = [approx. 1 : 450,000].

[2] Schaalstok van 2 Duytsche mijlen 15 voor een graadt = [ca. 1 : 135.000].
[2] Scale-bar of 2 Duytsche mijlen 15 voor een graadt = [approx. 1 : 135,000].

[4] Schaalstok van 4 Duytsche mijlen voor 1 graadt = [ca. 1 : 385.000].
[4] Scale-bar of 4 Duytsche mijlen voor 1 graadt = [approx. 1 : 385,000].

4 kaarten: ingekleurd; 52,5 x 74,5 cm.
4 maps: coloured; 52.5 x 74,5 cm.

Nummer: [rechtsboven]: 34c.
Number: [top right]: 34c.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

Blad II-34c (inhoudsopgave 1806: 'No. 34c. Dezelfde, gezigt der Stad Macao, de Rivier Chinchieuw, en de Eilanden voor dezellve gelegen.') toont linksboven 'De Eylanden van Maccao' op een deelkaart goeddeels identiek aan die van het vorige blad, maar nu merendeels van Nederlandse namen voorzien, daaronder een aanzicht van het eiland en de stad Macao, en rechts tweemaal de monding van de 'Rivier Cinchieuw' (Xi Xi/Jiulong Jiang), waarvan de onderste op kleinere schaal met de eilanden 'Aymoy' (Xiamen) en 'Quemoy' (Chinmen). In alle kaartjes zijn peilgegevens aangegeven en, met uitzondering van het gezicht op Macao linksonder, ook de ondiepten.

Hoewel de VOC in de zeventiende eeuw officieel geen rechtstreekse handel dreef met China, waren compagniesschepen veelvuldig actief langs de zuidelijke Chinese kusten. In de eerste decennia belemmerden de Nederlanders voor de kust van China geregeld de scheepvaart op Macao, Manilla en Japan, en werden meerdere malen Portugese, Spaanse en Chinese schepen gekaapt. Incidenteel waren er directe contacten met de Kantonese eilanden. Pieter van Dam noemt omstreeks 1700 het 'Ilha de Leinas', een van de oostelijkste van de eilanden van Macao, als een ideaal verzamelpunt voor de Nederlandse schepen in deze wateren. Commandeur Jan van der Laan had hier in 1652 geschikte ankergrond en goed drinkwater gevonden. Bovendien lagen de schepen hier beschut voor alle winden.

Daarnaast ging ook na het verlies van Formosa de verkenning en kartering van de Chinese kustgebieden door, mede met het oog op een mogelijke toekomstige vestiging. De vermelding 'In t' Jacht de Samson 1677' op het kaartje rechtsboven verwijst in dit verband naar een nauwkeurige opmeting in dat jaar van de monding van de Jiulong-rivier bij Amoy. Ruim een halve eeuw eerder, tijdens de expeditie onder Cornelis Reijersz. in 1622, had in deze baai een compagnieseskader gedurende enkele weken aanvallen op Chinese schepen en kustplaatsen uitgevoerd. Tijdens de drie vlootexpedities onder admiraal Balthasar Bort die in de jaren 1662-1664 door de Hoge Regering werden uitgezonden tegen de resterende steunpunten van 'Coxinga' op het vasteland, waren de eilanden met de gelijknamige hoofdplaatsen 'Aymoy' en 'Quemoy' enige tijd bezet door compagniestroepen. Een blijvende vestiging ter plaatse is toen echter niet in ernst overwogen.

Above left Sheet II-34c (index of 1806: 'No. 34c. The same, view of the City of Macao, the River Chinchieuw, and the Islands situated opposite the same.') shows the islands of *Maccao* on a section map which is largely identical to that on the one on the previous sheet, but now for the most part provided with Dutch names. Below left is a view of the island and the city of Macao, and on the right the mouth of the *Rivier Cinchieuw* ((Xi Xi/Jiulong Jiang) is shown twice, of which the chart below, on a smaller scale, also shows the islands of *Aymoy* (Xiamen) and *Quemoy* (Chinmen). Depth soundings are given on all these coastal charts and, with the exception of the view of Macao below left, the shallows are also indicated.

Although the VOC officially conducted no direct trade with China in the seventeenth century, Company ships frequently operated along China's southern coasts. In the first decades, the Dutch regularly hindered shipping to and from Macao, Manila, and Japan, and on a number of occasions Portuguese, Spanish, and Chinese ships were taken as prizes. In addition, there were incidental direct contacts with the Cantonese islands. Around 1700, Pieter van Dam mentioned *Ilha de Leinas*, one of the easternmost islands of Macao, as an ideal assembly point for Dutch ships sailing in these waters. Commander Jan van der Laan had found a suitable anchorage and drinking water on the island in 1652 and, importantly, the ships could lie there sheltered from all the winds.

Besides this, even after the loss of Formosa the exploration and charting of the Chinese coastal areas continued unabated, in part because the idea of establishing a future permanent settlement was still under consideration. The annotation *In t' Jacht de Samson 1677* (In the yacht *de Samson*, 1677) on the map above right is an indication in this context of an accurate survey of the mouth of the Jiulong River at Amoy in that year. More than half a century before, during the 1622 expedition under the command of Cornelis Reijersz., a Company squadron had spent several weeks in this bay carrying out attacks on Chinese ships and coastal towns. At the time of the three fleet expeditions under Admiral Balthasar Bort, which were sent out by the High Government in the years 1662-1664 to assault the remaining outposts of *Coxinga* on the mainland, the islands with the eponymous capitals of *Aymoy* and *Quemoy* were occupied briefly by Company troops. The idea of establishing a permanent settlement locally was however never seriously considered.

Verklaring: [2] onder de schaalstok: In t' Jacht de Samson 1677.
Explanations: [2] below the scale-bar: In t' Jacht de Samson 1677.

Geografische namen en overige kaartinschriften/
Geographical names and other inscriptions on the map:

Naam op de kaart/ Name on map	*Huidige naam/ Present name*	*Positie/ Position*
Kaart linksboven/map on upper left		
DE EYLANDEN VAN MACCAO	<Macao/Macau/Aomen> (plaats/settlement)	22-12N/113-33E
houthackers Eylandt	–	–
lampekauw	–	–
Colangh	Gaolan Dao/Kao-lan (eiland/island)	21-54N/113-15E
Hen met de kieken	–	–
Somson ofViadis	Xiaojin/Hebao Dao (eiland/island)	21-51N/113-09E
Sannetson	–	–
Dwars in de wegh	–	–
Oodijks droogte	–	–
Isla de Basre	Hengqin Dao (eiland/island)	22-06N/113-18E
St. Jacobs Eylden.	–	–
2 gebroeders	–	–
Vlaming Bay	–	–
Sansouw Eylt	Sanzao Dao (eiland/island)	22-03N/113-21E
kolsters Eijlanden?	–	–
T'Eylt Sastre	<Xincun> (plaats/settlement)	22-10N/113-26E
T'Eyland Padre	–	–
Tempe kibrade	Taipa Pequena (eiland/island)	22-09-30N/ 113-33E
De Stad Maccao	Macao/Macau/Aomen (plaats/settlement)	22-12N/113-33E
Nieuwe Eylande	Jiu Zhou (eiland/island)	22-14N/113-36E
Isle de Ladrones	Wanshan Qundao (eilanden/islands)	22N/113-45E
Van der Heijdens Eylandt	–	–
Laksenbaauw	–	–
Maselekan	–	–
Kaart linksonder/map on lower left		
Maccao	Macao/Macau/Aomen (plaats/settlement)	22-12N/113-33E
De haven van Maccao	<Macao/Macau/Aomen> (plaats/settlement)	22-12N/113-33E
Kaart rechtsboven/map on upper right		
RIVIER CINCHIEUW	Xi Xi/Jiulong Jiang (rivier/river)	24-28N/117-54E
hoec van de Vuyle bay	–	–
Slapers Eilanden	Haimen Dao (eiland/island)	24-28N/117-57E
plaat boven water	–	–
Hayting	Haicheng (plaats/settlement)	24-24N/117-50E
waterlandt (2x)	–	–
Berg in 't Laage Land	–	–
Vervallen Stadt	Haicang (plaats/settlement)	24-27N/117-57E
Vervallen Casteel	<Haicang> (plaats/settlement)	24-27N/117-57E
Leeuwenberg	–	–
Waterplaats	–	–
Bruurmans Prieeltje	–	–
Mars goede Rede	–	–
Salenberg	–	–
quesoa of Hoorn	Ji Yu (eiland/island)	24-26N/118-00E
gehackelde berg	–	–
rode hoec	–	–
de hoec met t fort	–	–
Colongsoa	Gulang Yu (eiland/island)	24-26N/118-03E
Gedeelte van Aymoy	Amoy/Xiamen Dao (eiland/island)	24-30N/118-08E
Joosiens Corse	–	–
Vervallen speelhuys	–	–
hollt. reede	–	–
Waterplaats	–	–
Kaart rechtsonder/map on lower right		
Quemoy	Quemoy/Jinmen Dao (eiland/island)	24-27N/118-22E
Aymoy	Amoy/Xiamen Dao (eiland/island)	24-30N/118-08E
CHINA	China (landstreek/region)	30N/115E
Anhay Steene brug	Anhai (plaats/settlement)	24-43N/118-27E
hoec van petsoa	–	–
Erasmus bay	Weitou Ao (baai/bay)	24-33N/118-33E
hoec van puthaey	Weitou Jiao (kaap/cape)	24-30N/118-34E
Lussoa	Lieh Hsu/Xiaojinmen Dao (eiland/island)	24-25N/118-14E
de hoec met 't fort	–	–
Loofnateyn	–	–
Onbee	Xiahoubinh (plaats/settlement)	24-35N/118-11E
Oud hoorn	Ji Yu (eiland/island)	24-26N/118-00E
de eerste engte	–	–
Vuyle bocht	–	–
Bocht Thoyboy	–	–
De Eylanden Teatta	Sandandao (eiland/island)	24-22N/118-08E
Gousion	–	–
Tangswa	Wu Yu (eiland/island)	24-19N/118-08E
Tinthay	Zhenhai (plaats/settlement)	24-15N/118-04E
R. Cinchieuw	Xi Xi/Jiulong Jiang (rivier/rivier)	24-28N/117-58E

305

Schaal van 600 Roeden, of een half uur Gaans.

305

FORMOSA

Schaal van 600 Roeden, of een half uur Gaans.

305

II-35 I, II, III (NA 4.VEL-305).

[1] [Kelangh] [2] [Formosa] [3] [Kaart van de reven voor de stad Zeelandia].

[1] [Kelangh] [2] [Formosa] [3] [Chart of the reefs off the town of Zeelandia].

[1] Schaalstok van 100 Rhynl: roeden, 12 vooeten [voeten] voor een roe = [ca. 1 : 5.300].
[1] Scale-bar of 100 Rhynl: roeden, 12 vooeten [voeten] voor een roe = [approx. 1 : 5,300].

[2] Schaalstok van een halve Duytsche mijl van 15 in een graadt = [ca. 1 : 56.000].
[2] Scale-bar of een halve Duytsche mijl van 15 in een graadt = [approx. 1 : 56,000].

[3] Schale van 800 roeden, of een half uur gaans = [ca. 1 : 33.000].
[3] Scale-bar of 800 roeden, of een half uur gaans = [approx. 1 : 33,000].

3 kaarten: ingekleurd; 52,5 x 72 cm.
3 maps: coloured; 52.5 x 72 cm.

Nummer: [rechtsboven]: 35.
Number: [top right]: 35.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

De twee deelkaarten links op blad II-35 (inhoudsopgave 1806: 'No. 35. Platte grond van 't Fort Noordholland op Kelang, van de Stad Zeelandia, en omstreken, en 't Eiland Kelang.') geven boven de situatie van het compagniesfort met omgeving op 'Kelangh' aan de noordkust van Formosa, onder een overzicht van het eiland Kelang (Keelung, Chilung) en het aangrenzende kustgebied met peilgegevens en ondiepten. De rechter kaart toont 'De Stad Zelandia' en omgeving, de hoofdvestiging van de VOC op Formosa aan de zuidwestkust van het eiland, met peilgegevens en ondiepten op de rede. De originelen van alle drie de kaarten dateerden vermoedelijk van omstreeks 1650 of iets later.

Fort Noordholland op Kelang ontstond in 1626 als de Spaanse versterking San Salvador, die in 1642 door de Compagnie werd veroverd. In 1661, tijdens de campagne van 'Coxinga' op Formosa, was de bezetting al enkele maanden voor de val van Zeelandia naar Japan uitgeweken. Kelang werd in 1664 herbezet tijdens de derde expeditie onder Balthasar Bort en aansluitend opnieuw versterkt, in de hoop van hieruit de handel met het Chinese vasteland weer op gang te brengen. Na aanhoudende verliezen in de volgende jaren werd in 1667 beslote de vestiging definitief op te heffen. De legenda vermeldt onder a t/m d de drie puntbastions en 'De kat', een afzonderlijk bolwerk binnen de wal, en verder onder meer de land- en de waterpoort (e, f), de compagniestuin (h) en de ruïne van een vroeger Spaans klooster (i).

Fort Zeelandia in zijn latere, meest uitgebreide vorm met een groot hoornwerk aan de zeekant kwam in hoofdzaak tot stand in de jaren 1628-1652. Direct westelijk van de vesting lag sinds 1635 op een duin de redoute Utrecht (niet op de kaart), terwijl in 1627 op een droogte ten noordwesten van de plaats ter bescherming van de rede de redoute Zeeburgh werd gebouwd, die wel als zodanig is aangegeven. In 1652 volgde aan de overzijde van de lagune tussen het zandige schiereiland op de punt waarvan Zeelandia was gelegen en de vaste wal het fortje Provintia, pal tegenover de stad. Dit is in deze kaart nog niet ingetekend, maar wel wordt ter plaatse al melding gemaakt van 'het Vlekje Provintia'.

De stad Zeelandia, oostelijk van het fort, werd vanaf het eerste begin in 1628 opgezet volgens een rechthoekig, rationeel stratenpatroon. Voor vestiging, bebouwing en bewoning golden strikte bepalingen, onder meer ten aanzien van wettelijke registratie, sanitaire voorzieningen, afvoer van regenwater en brandpreventie, terwijl de bevolking was onderworpen aan diverse heffingen voor het onderhoud van openbare werken. In 1634 werd voorgeschreven dat alle bamboehuizen binnen een jaar vervangen moesten worden door stenen bebouwing. De zandige vlakte tussen het kasteel en de stad werd na 1644 bedekt met klei en ingezaaid met gras om verstuiving tegen te gaan; een verharde weg verbond de stad met het kasteel. Anders dan bijvoorbeeld Batavia, Ambon of Colombo is de stad Zeelandia zelf echter tot het laatst van de compagniestijd onversterkt gebleven. Tijdens het beleg door 'Coxinga' in 1661-1662 moesten de verdedigers deze al na enkele weken prijsgeven en zich binnen het fort terugtrekken. Na een belegering van negen maanden volgde op 1 februari 1662 de overgave van het kasteel Zeelandia; zo'n 1100 Nederlandse mannen en vrouwen werden tijdens en na het beleg gevangengenomen of gedood.

The two small maps on the left of Sheet II-35 (index of 1806: 'No. 35. Ground-plan of the Fort Noordholland at Kelang, of the Town of Zeelandia, and environs, and the Island of Kelang.') show above the situation of the Company fort and its immediate environs on *Kelangh* off the north coast of Formosa, and below an overview of the island of Kelang (Keelung, Chilung) and the adjacent coastal area with depth soundings and shoals. The map on the right is of *De Stad Zelandia* (the Town of Zeelandia) and its surroundings, the headquarters of the VOC on Formosa situated on the south-west coast of the island, with depth soundings and shallows in the roads indicated. The originals for all three maps probably dated from around 1650 or a few years after.

Fort Noordholland on Kelang had originally been built in 1626 as the Spanish stronghold San Salvador, which was conquered by the Company in 1642. In 1661, during the campaign waged by *Coxinga* in Formosa, the garrison had already evacuated to Japan a few months before the fall of Zeelandia. Kelang was recaptured in 1664 during the third expedition under Balthasar Bort, after which the place was fortified once more in the hopes of reviving the Company's trade to the Chinese mainland from here. However, after persistent losses in the years thereafter, in 1667 it was decided to abandon the fortification altogether. Under a to d the explanation mentions the three corner bastions and *De kat* (The Cat), a separate bulwark inside the wall, and also a land and a water gate (e, f), the Company gardens (h), and the ruins of a former Spanish monastery (i).

In its later, more extended form with a large hornwork on the sea side, Fort Zeelandia was constructed in the years 1628-1652. Due west of the stronghold, since 1635 the redoubt of Utrecht (not on the map) had stood on a dune, and in 1627 on a shoal to the north-west of this place the redoubt of Zeeburgh, which is marked as such, was built in 1627 to protect the roads. On the other side of the lagoon between the sandy spit on the point on which Zeelandia was located and the island proper, Fort Provintia was erected in 1652, directly opposite the town. This has not been drawn in on this map, but the site itself is mentioned as *het Vlekje Provintia* (the Spot of Provintia).

Right from its inception in 1628, the town of Zeelandia to the east of the fort was laid out in a rectangular, rational grid pattern. There were strict building regulations governing settlement, building work, and habitation, including legal registration, sanitary provisions, rainwater drainage, and the prevention of fires. Moreover the population was subject to a number of taxes for the maintenance of public works. In 1634 it was decreed that all bamboo houses had to be replaced within the year by brick buildings. The sandy plain between the Castle and the town was covered with clay after 1644 and sown with grass to combat the drifting of sand; a surfaced road connected the town to the Castle. In contrast to Batavia, Ambon, or Colombo, the town of Zeelandia itself was to remain unfortified until the end of the Company period. As a consequence, during the siege by *Coxinga* in 1661-1662, the defenders had to surrender it after a few weeks and withdraw inside the fort. After a siege of nine months, Zeelandia Castle was surrendered on 1 February 1662; during and after the siege more than 1100 Dutch men and women were killed or taken prisoner.

Verklaring: [1] [rechtsonder] een legenda bij de letters a-i, A:
Explanations: [1] [bottom right] a key to the letters a-i, A:

a. De punt Noortholland.
b. De punt Zeeburg.
c. De batarij.
d. De kat.
e. De landpoort.
f. De waterpoort.
g. Houmy.
h. Comps. thuyn.
i. Gedemolieert klooster.
A. T Fort Noordholland.

Geografische namen en overige kaartinschriften/
Geographical names and other inscriptions on the map:

Naam op de kaart/ Name on map	*Huidige naam/ Present name*	*Positie/ Position*
Kaart linksboven/map on upper left		
KELANGH	Keelung/Chilung (plaats/settlement)	25-08N/121-43E
a. De Punt Noortholland	-	-
b. De Punt Zeeburg	-	-
c. De Batarij	-	-
d. De kat	-	-
e. De Landpoort	-	-
f. De waterpoort	-	-
g. Koumy	-	-
h. Comps. Thuyn	-	-
i. Gedemolieert klooster	-	-
A. T Fort Noordholland	<Keelung/Chilung> (fort/fortress)	25-08N/121-43E
Bockenbergh	-	-
Rustenburgh	-	-
Victoria	-	-
Chineese batary	-	-
Nobelenburgh	-	-
KELANGH	<Keelung/Chilung> (plaats/settlement)	25-08N/121-43E
Kaart linksonder/map on lower left		
Caap Diable	Yeh-lei Pant-Tao (kaap/cape)	25-12N/121-41E
T' Dorp Quemory	-	-
N. holland	<Keelung/Chilung> (fort/fortress)	25-08N/121-43E
Kelangh	Keelung/Chilung (plaats/settlement)	25-08N/121-43E
FORMOSA	Formosa/Taiwan (eiland/island)	23-35N/120-50E
Rechter kaart/map on the right-hand side		
FORMOSA	Formosa/Taiwan (eiland/island)	23-35N/120-50E
De Soulangse Jaag-velden	-	-
De Sincans Riv.	Ts'eng-wen Hsi (rivier/river)	23-03N/120-04E
Groendal	-	-
Het Vlekje Provintie	-	-
T' Hagenaars Bosch	-	-
Saccamse Bou Landen	-	-
Het Naauw	-	-
Soute Riv.	-	-
Verse Rivier	-	-
De Stad Zelandia	Anping Tainan (plaats/settlement)	23-00N/120-08E
T' Fort	<Anping Tainan> (fort/fortress)	23-00N/120-08E
T' Suider Canaal	-	-
T' Noorder Canaal	-	-
Reduit Zeeburgh	-	-
Plaat van Barsonboy	-	-
De Noorder Rheede	-	-
T' Gat van Laergemue	-	-
T' Noorder Riff	-	-

CHINA
FORMOSA
Japan
Corea
Tartary
Canton
Macao
Ladrones
Philippines
Moluccas
Celebes
Java
Sumatra
Borneo
Gilolo
Banda
Timor
Ceram
Papua
New Guinea
Solomon Islands
New Britain
New Ireland
Admiralty Islands
Carolines
Marianne Islands
Pelew Islands
Mindanao
Luconia
Magindanao
Palawan
Celebes
Gilolo
Ceram
Banda
Timor
Java
Sumatra
Borneo
Papua
New Guinea
New Britain
New Ireland
Solomon Islands
Carolines
Marianne Islands
Pelew Islands
Admiralty Islands
Philippines
Moluccas
Japan
Corea
Tartary
Canton
Macao
Ladrones
Formosa
China
Duitsche mylen van 15 tot een graad
0 5 10 15 30
120 125 130 135 140 145 150 155 160 165 170 175 180 185 190 195 200 205 210 215 220 225 230 235 240 245 250 255 260 265 270 275 280 285 290 295 300 305 310 315

II-36 (NA 4.VEL-273).

[Kaart van een deel van de Chinese Zee en kust, van het eiland Heitan tot de provintie Nankin, een deel van het eiland Formosa en de Japanse eilanden].

[Chart of a part of the Sea and coast of China, from the island of Heitan to Nankin Province, a part of the island of Formosa and the islands of Japan].

Schaalstok van 30 Duytsche mijlen 15 voor een graadt = [ca. 1 : 1.895.000].
Scale-bar of 30 Duytsche mijlen 15 voor een graadt = [approx. 1 : 1,895,000].

1 kaart: ingekleurd; 53 x 74,5 cm.
1 map: coloured; 53 x 74.5 cm.

Nummer: [rechtsboven]: 36.
Number: [top right]: 36.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

De kaart van blad II-36 (inhoudsopgave 1806: 'No. 36. De kusten van China benoorden Formosa.') bedekt de noordpunt van Formosa, de kust van China tussen 'T Eiland Heitan' (Haitan) en een punt iets noordelijk van het tegenwoordige Shanghai (waarvan het noordelijkse deel geheel onjuist is weergegeven), de Ryukyu-eilanden en de zuidpunt van het Japanse eiland Kyushu (verwarrenderwijs aangegeven als 'Cikoko' op de kaart). Langs de Chinese kusten en in de Oost-Chinese Zee zijn peilgegevens en ondiepten aangegeven, terwijl hier ook veel eilanden weer Nederlandse namen dragen. Daaronder zijn de 'Overveens Eylanden' voor de baai van Hangzhou, genoemd naar een schip uit de vloot van Balthasar Bort, het jacht *Overveen*, dat in 1661 voor de Kamer Amsterdam naar Batavia was uitgevaren. Ook de namen van enkele andere eilanden verwijzen naar schepen van deze vloot.

Na de val van Formosa werden vanuit Batavia gedurende drie opeenvolgende jaren (1662-1664) vlootexpedities naar China uitgezonden onder admiraal Balthasar Bort, die aanvankelijk mede tot doel hadden de gunst van het nieuwe Mantsjoe-bewind te winnen door aanvallen uit te voeren op Amoy (Xiamen) en andere resterende steunpunten van 'Coxinga' op het vasteland. Langs deze weg hoopte de Hoge Regering alsnog toestemming te krijgen voor rechtstreekse handel op China. Borts expedities liepen echter op niets uit en ook twee latere gezantschappen naar Peking, in 1667 en 1685, leverden uiteindelijk geen resultaat op. In 1689 legden de Heren Zeventien zich erbij neer dat de Compagnie voor haar handelscontacten met China verder aangewezen zou blijven op de aanvoer naar Batavia door Chinese kooplieden. Jaarlijks brachten tientallen jonken hier de begeerde Chinese waren als porselein, zijde en later ook thee, die vervolgens met compagniesschepen verder vervoerd werd naar de Republiek en diverse bestemmingen in Azië.

Pas in 1727 zag de VOC zich door de sterk opkomende concurrentie van Europese mededingers in de theehandel genoodzaakt opnieuw haar koers te wijzigen, nadat in de voorgaande jaren op beperkte schaal en onder strikte voorwaarden alsnog de rechtstreekse vaart op China mogelijk was geworden. In 1728 besloten de Heren Zeventien als experiment het schip *Coxhorn* naar Kanton te sturen om thee in te kopen. De reis werd zakelijk een groot succes, waarna tot 1734 zes rechtstreekse vaarten volgden met in totaal twaalf schepen. Nadien koos de Compagnie aanvankelijk toch weer voor de theevaart op China vanuit Batavia, waartoe jaarlijks twee schepen werden uitgerust; één daarvan diende na het innemen van de lading direct naar Europa door te gaan, het andere keerde eerst terug naar Batavia. De redenen voor de invoering van dit systeem, dat tot 1756 van kracht bleef, lagen onder meer daarin dat de rechtstreekse theehandel vanuit de Republiek in hoofdzaak met zilver gefinancieerd moest worden, terwijl bij de vaart vanuit Batavia betaald kon worden met Aziatische producten als peper en Bangka-tin. Na 1756 vond de eigen China-vaart van de Compagnie opnieuw voornamelijk vanuit de Republiek plaats. Tot 1795 voeren jaarlijks vier of vijf schepen naar Kanton, die ieder naast grote hoeveelheden porselein ook nog zo'n 500.000 tot 600.000 pond thee in Amsterdam afleverden.

Met de introductie van de directe vaart op China kwam het in 1728 ten slotte toch nog tot de vestiging van een permanente VOC-factorij in Kanton, nadat daar eerder al kantoren van de EIC en de Oostendse Compagnie waren gesticht. De Europese kooplieden leefden hier geïsoleerd in hun pakhuizen en kantoren aan de kade buiten de stadsmuren en mochten Kanton zelf nooit in. Via aangewezen tussenpersonen oefende de Chinese overheid strenge controle uit over de handel en het gedrag van de vreemdelingen. Alle transacties vonden plaats via een officieel bevoegde koopman, die tevens was aangesteld om namens de keizer heffingen te innen en toe te zien op de naleving van de regels. Met de Chinese autoriteiten zelf kwamen de Europeanen nauwelijks in aanraking. Tussen 1735 en 1747 bedroegen de winsten van de Compagnie op de Kanton-vaart gemiddeld ca. 115%; daarna liepen ze als gevolg van het grote aanbod van thee elders in Europa snel terug. In de *Atlas Isaak de Graaf* zijn van Kanton zelf en van de VOC-loge uit die latere periode geen kaarten meer toegevoegd.

The chart on Sheet II-36 (index of 1806: 'No. 36. The coasts of China north of Formosa.') covers the northern point of Formosa, the coast of China between *T Eiland Heitan* (Haitan) and a point slightly to the north of present-day Shanghai (of which the northern section is reproduced very inaccurately), the Ryukyu Islands, and the southern point of the Japanese island Kyushu (rather confusingly marked as *Cikoko* on the map). Along the coasts of China and in the East China Sea depth soundings and shallows are noted, and many of the islands here bear Dutch names. Among them are the *Overveens Eylanden* off Hangzhou Bay named after a ship in the fleet of Balthasar Bort, the yacht *Overveen* which had sailed to Batavia for the Amsterdam Chamber in 1661. The names of several other islands are also derived from the names of ships in this fleet.

After the fall of Formosa, for three consecutive years (1662-1664) expeditionary fleets were sent to China under the command of Admiral Balthasar Bort. One of the reasons for this exercise was to try to win the favour of the new Manchu Government by mounting attacks on Amoy (Xiamen) and other remaining outposts of *Coxinga* on the mainland. In adopting this course the High Government still fostered hopes of gaining permission to trade directly with China. Eventually Bort's expeditions and two later embassies to Peking in 1667 and 1685 were to bear no fruit, and in 1689 the *Heren Zeventien* had to accept that for trading contacts with China the Company would have to remain dependent on supplies brought to Batavia by Chinese merchants. Every year, large numbers of junks arrived there carrying such highly sought-after Chinese commodities as porcelain, silk, and later also tea, which were then transported to the Republic and various destinations in Asia in Company ships.

It was only in 1727 that the VOC felt itself compelled by the rising competition from European rivals in the tea trade, to try once again to alter course. In the years immediately prior, direct trade to China had become a possibility after all, albeit on a small scale and under strict conditions. In 1728, as an experiment, the *Heren Zeventien* decided to send the ship *Coxhorn* to Canton to purchase tea. From a commercial point of view, the voyage was a great success, and in the next years until 1734 six more direct sailings in which a total of twelve ships took part followed. After that date, for a while the Company chose to revert to the tea trade via Batavia, for which two ships were fitted out every year. One of these had orders to sail directly back to Europe after having taken on her cargo; the other first returned to Batavia. Among the reasons for the introduction of this system, which was to remain in force until 1756, was that the bulk of the direct tea trade from the Republic had to be financed with silver, whereas the trade from Batavia could be paid for with such Asian products as pepper and Bangka tin. After 1756, the greater part of the Company's own trade in tea once more took place directly from the Republic. Until 1795 four or five ships a year would sail to Canton, each of which, besides a large quantity of porcelain, would deliver around 500,000 to 600,000 pounds of tea to Amsterdam.

When the direct trade link to China was established in 1728, a permanent VOC factory was finally set up in Canton, as the EIC and the Ostende Company had already done well before the Dutch. The European merchants lived isolated in their warehouses and offices on the quay outside the city walls and were not allowed to enter Canton itself. Through the mediation of agents appointed for this purpose, the Chinese Government exercised a strict control over the trade and the foreigners' behaviour. All transactions were carried out through an officially appointed merchant, who was also authorized by the Emperor to collect duties and to supervise to ensure that the rules were being obeyed. The Europeans had scarcely any contact with the Chinese authorities. Between 1735 and 1747, the profits made by the Company on the Canton trade averaged around 115 per cent. In later years, as a result of the ever-larger imports of tea elsewhere in Europe, the earnings fell sharply. In the *Atlas Isaak de Graaf* no maps of Canton or plans of the VOC *loge* there from a later date have been added.

Geografische namen en overige kaartinschriften/
Geographical names and other inscriptions on the map:

Naam op de kaart/ Name on map	*Huidige naam/ Present name*	*Positie/ Position*
FORMOSA	Formosa/Taiwan (eiland/island)	23-35N/120-50E
Witte Sandhoek	Mei-lun Pi (kaap/cape)	24-01N/121-38E
Goude Riv.	Ta-tzu-li Hsi (rivier/river)	24-09N/121-39E
Baai St. Laurens	Su-Ao Kang (baai/bay)	24-36N/121-51E
Steile klip	Kuei-Shan Tao (eiland/island)	24-50N/121-56E
St. Iago	San-tiao Chiao (kaap/cape)	25N/122E
Kelang	Keelung/Chilung (plaats/settelement)	25-08N/121-43E
Tanswei	Tan-shui Ho (rivier/river)	25-10N/121-24E
kleine Duinties	–	–
Leguaans hoek	Wai-pü Yü-kang (kaap/cape)	24-40N/120-46E
groene hoek	–	–
CHINA	China (landstreek/region)	30N/115E
onbevaren Cust	Xinghua Wan (baai/bay)	25-22N/119-21E
Vlaardinger doortocht	South East Entrance <Haitan Haixia, baai/bay> (zeestraat/strait)	25-23N/119-41E
Caap dos Cavalles	Xiaoxiong Shan (berg/mountain)	25-28N/119-51E
T vogels Eylt.	Niushan Dao (eiland/island)	25-26N/119-56E
T Eil. Heitan	Haitan (eiland/island)	25-30N/119-44E
Nootebooms Canaal	North East Entrance <Haitan Haixia, baai/bay) (zeestraat/strait)	25-40N/119-44E
Plo Crocodil	Dongquan Dao (eiland/island)	25-57N/119-58E
kalfs drooghte	Qixing Jiao (ondiepte/shoals)	26-05N/119-55E
T Laag Eiland	Dongsha Dao (eiland/island)	26-09N/120-24E
De Stad Hokzieu	Foetsjou/Foochow/Fuzhou (plaats/settlement)	26-03N/119-18E
Zirikzee	Beigantang Dao (eiland/island)	26-13N/119-59E
Caap Jan Paka	Bejiao Zui (kaap/cape)	26-23N/119-57E
overveen	Goadeng Dao (eiland/island)	26-16N/120E
R. Linkan	Ao Jiang (rivier/river)	26-15N/119-38E
Groote imboesem van Kita	Luoyuan Wan (baai/bay)	26-24N/119-42E
Stad kita	Luoyuan (plaats/settlement)	26-29N/119-32E
groote Imbocht	Santu Ao (baai/bay)	26-30N/119-55E
van Campens hoek	Shi Jiao (kaap/cape)	26-39N/120-07E
Durkerdam	Fuying Dao (eiland/island)	26-35N/120-08E
Ter boedens Eyl.	Xiyang Dao (eiland/island)	26-30N/120-03E
Oude Sajer	Xiyang Dao (eiland/island)	26-30N/120-03E
drie gebroed.	–	–
R. Fucheo	Lishan Wan (baai/bay)	26-58N/120-17E
De Leeuw	Dayushan (eiland/island)	26-56N/120-21E
Duisendbeen	Qixing Liedao (eilanden/island)	26-58N/120-28E
Middelburgh	Taishan Liedao (eilanden/island)	27-00N/130-27E
Brandaris	Beiguan Dao (eiland/island)	27-10N/120-31E
R. Swadia	Shacheng Gang (inham/inlet)	27-09N/120-25E
Harders Baai	–	–
Middelburgh	Beilongshan (eiland/island)	27-40N/120-49E
Veere	Beilongshan (eiland/island)	27-40N/120-58E
Zuiderwachter	Luo Yan (eiland/island)	27-21N/120-58E
Den Oliphant	Nanjishan (eiland/island)	27-28N/121-04E
Riv. Buho	Feiyun Jiang? (rivier/river)	27-42N/120-40E
syfsepacoje	Beijishan Liedao (eilanden/islands)	27-37N/121-12E
Enckhuisen	Dongtoushan (eiland/island)	27-50N/121-07E
Hoorn	Zhuangyuanao (eiland/island)	27-53N/121-07E
Delft	Niyushan (eiland/island)	27-52N/121-02E
Vlissingen	Damen Dao (eiland/island)	27-58N/121-05E
Haarlem	Luxi Dao (eiland/island)	27-59N/121-11E
Rotterdam	–	–
Caab Sumber	Dayan Tou (kaap/cape)	28-02-30N/ 121-09E
Caap Somer	–	–
kameelenbergh	Hungmao Shan? (berg/mountain)	28-38N121-18E
Amsterdam	–	–
Sythame	Xialangtang (eiland/island)	28-04-30N/ 121-32E
Goesie	Gui Yu (eiland/island)	28-24N/121-43E
Thaaysoeken	Taizhou Liedao (eilanden/islands)	28-28N/121-53E
Deulanghs	Dongji Liedao (eilanden/islands)	28-46N/121-49E
Avarellas hoek	Nantian Dao/Niutou Shan (kaap/cape)	29-08N/121-56E
De Bocht is seer vlak en weinig bevaren	Sanmen Bay (baai)	29N/121-45E
Munnicks kap	Zhu Shan? (berg/mountain)	29-13N/121-55E
De Piek	Taohua Dao (eiland/island)	29-49N/122-16E
Plomphoek	Tantousian (eiland/island)	29-10N/122-02E
Walvis	Banchao Jiao (klip/cliff)	29-16N/122-09E
Zwaluw	–	–
Hooibergh	Jigushan (eiland/island)	29-26N/122-22E
kroon Eiland	Zhujiajian (eiland/island)	29-54N/122-23E
Vogels Eylt.	Beitingshan (eiland/island)	29-53N/122-31E
Overveens Eylden.	Zhoushan Qundao (eilanden/islands)	30N/122-15E
Papen Eiland	Putuoshan (eiland/island)	29-59N/122-23E
Avarella	–	–
Liampo	Ningbo (plaats/settlement)	29-52N/121-33E
CIKOKO	Kioesjoe/Kyushu (eiland/island)	33N/131E
Cocique	Shimo Koshiki Shima (eiland/island)	31-40N/129-42E
St. Clara	Uji Shima (eiland/island)	31-10N/129-28E
Oena	Kusakaki Shima (eiland/island)	30-50N/129-26E
Tanaxima	Tanega Shima (eiland/island)	30-35N/131E
Vulcanus	Io Shima (eiland/island)	30-46N/130-18E
Z.W. hoek	Noma Misaki (kaap/cape)	31-24N/130-06E
Scherpeheuvel	Kaimon Take (berg/mountain)	31-10N/130-32E
Diepe Imbogt	Shibushi Wan (baai/bay)	31-22N/131-10E
Straat van Diemen	Van Diemen Straat/Osumi Kaikyo (strait)	31N/131E
I. de Fugo	Suwanose Shima (eiland/island)	29-38N/129-43E
Ins. Quejo Peque	Okinawa Gunto (eilanden/islands)	26-30N/128E
Amsterdam	Kita-Daito Shima (eiland/island)	25-56N/131-20E
Dos Reios Magos	Yaeyama-retto/Sakishima-retto (eilanden/islands)	24-20N/124E
Harps Eiland	Yonaguni Shima (eiland/island)	24-27N/ 122-59-30E

CHINÆ PARS ORIENTALIS.

II-37 (NA 4.VEL-274).

[Kaart van een deel van de Chinese Zee en kust, van Van Kampenshoek tot de Overveens eilanden].

[Chart of a part of the Sea and coast of China, from Van Kampenshoek to the Overveens islands].

Schaalstok van 15 Duytsche mijlen voor 1 graadt = [ca. 1 : 870.000].
Scale-bar of 15 Duytsche mijlen voor 1 graadt = [approx. 1 : 870,000].

1 kaart: ingekleurd; 53 x 74,5 cm.
1 map: coloured; 53 x 74.5 cm.

Nummer: [rechtsboven]: 37.
Number: [top right]: 37.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

Tekst op verso: De Cust van China van 26½ tot 30 graden.
Text on verso: De Cust van China van 26½ tot 30 graden.

Op blad II-37 (inhoudsopgave 1806: 'No. 37. Een gedeelte dier kusten, groot bestek.') is opnieuw een gedeelte van de Chinese kust ten noorden van Formosa weergegeven, maar nu op een ruim tweemaal zo grote schaal als in de kaart van blad II-36. Het betreft de strook tussen 'Van Kampens Hoec' (de kaap Shi Jiao, die in de kaarten II-34a en II-36 aangegeven is als 'van Campens hoek') in het zuiden tot 'Overveen' en omringende eilanden (Zhoushan-eilanden) in het noorden, met peilgegevens en enkele ondiepten en kustprofielen. De geografische benamingen zijn overwegend in het Nederlands; een opvallende naam is de 'Kamelen Bergh' (Huangmao Shan?), die volgens het getekende profiel inderdaad de vorm heeft van de rugbulten van een kameel.

Veel van de kaarten in de *Atlas Isaak de Graaf* met betrekking tot Achter-Indië en China zijn afgeleid van originelen uit de periode 1640-1670. Zo zijn deze en de voorgaande kaart van de oostkust van China, evenals de bladen II-8 (de bocht van Siam, pag. 288) en II-33a (de bocht van Tonkin, pag. 348), goeddeels terug te voeren op de serie navigatiekaarten voor het zeegebied tussen Batavia en Japan, die halverwege de jaren veertig van de zeventiende eeuw in Batavia werd samengesteld door de schipper en kaartenmaker Maerten Gerritsz. de Vries. De Vries had in 1643 naam gemaakt door zijn ontdekkingsreis naar het noorden van Japan (II-40a en II-41, pag. 368 en 374), zoals Abel Tasman in dezelfde periode met zijn verkenningen van Australië en Nieuw-Zeeland. Hij gold voor de Raad van Justitie in Batavia als een expert op het gebied van de navigatie in het algemeen, de zeilroutes in de Oost en de cartografie. Aanvullende gegevens kwamen nadien vooral van de vlootexpedities in de Chinese wateren onder admiraal Balthasar Bort in de jaren 1662-1664. Ook uit deze bron zijn in enkele van De Graafs China-kaarten elementen te traceren. De hiervoor aangehaalde 'Van Kampens hoek' bijvoorbeeld was genoemd naar Borts onderbevelhebber Jan van Kampen.

Sheet II-37 (index of 1806: 'No. 37. A part of these coasts, to a large scale.') once again shows part of the Chinese coast north of Formosa, but now the scale is just over twice as large as that on Sheet II-36. The said area covers the waters from *Van Kampens Hoec* (the cape of Shi Jiao, referred to as *van Campens hoek* on Sheets II-34a and II-36) in the south to *Overveen* and surrounding islands (Zhoushan Islands) in the north, with depth soundings and a few shoals and coastal profiles. Most of the toponyms are Dutch; one striking name is the *Kamelen Bergh* (Camels Mountain, Huangmao Shan?), which according to the accompanying profile does indeed resemble the shape of a camel's humps.

Many of the maps and charts covering mainland South-East Asia and China in the *Atlas Isaak de Graaf* have been derived from originals dating from the period 1640-1670. This particular chart and the preceeding one of the east coast of China, just as Sheets II-8 (the Gulf of Siam, p. 288) and II-33a (the Gulf of Tonkin, p. 348), can be traced back to a series of navigation charts for the sea areas between Batavia and Japan compiled in the mid-1640s in Batavia by the skipper and map-maker Maerten Gerritsz. de Vries. In 1643, De Vries had won fame on account of his exploratory expedition to the north of Japan (II-40 and II-41a, pp. 368 and 374), as in the same period had Abel Tasman with his voyages to New Zealand and Australia. He enjoyed a high reputation with the *Raad van Justitie* (Legal Council) in Batavia as an expert in the area of navigation in general, sailing routes in the East, and in cartography. Later supplementary data were provided mainly by the expeditionary fleets to the Chinese coasts under Admiral Balthasar Bort in the years 1662-1664. Elements deriving from this source can also be traced in several of De Graaf's China maps. *Van Kampens hoek*, mentioned above, was for example named after Bort's second-in-command, Jan van Kampen.

Geografische namen en overige kaartinschriften/
Geographical names and other inscriptions on the map:

Naam op de kaart/ Name on map	*Huidige naam/ Present name*	*Positie/ Position*
CHINAE PARS ORIENTALIS	China (landstreek/region)	30N/115E
t hooge Eylt. of Durkerdam	Fuying Dao (eiland/island)	26-35N/120-08E
Van Campens Eyl.	–	–
Van Kampens hoec	Shi Jiao (kaap/cape)	26-39N/120-07E
R. Fuyho	Funing Wan (baai/bay)	26-51N/120-08E
Oude Sajer	Xiyang Dao (eiland/island)	26-30N/120-03E
Leeuw	Dayushan (eiland/island)	26-56N/120-21E
Rondenholm	Riyue Yu (eiland/island)	27-01N/120-25E
Duysendbeen	Qixing Liedao (eiland/island)	26-58N/120-28E
Middelburg	Taishan Liedao (eiland/island)	27-00N/120-27E
vuyle Rutz	Lie Yan (eiland/island)	27-05-30N/120-48E
R. Swadia	Shacheng Gang (inham/inlet)	27-09N/120-25E
Spitsbergen	–	–
harders baij	–	–
Brandaris	Beiguan Dao (eiland/island)	27-10N/120-31E
Zuyder waghter	Luo Yan (eiland/island)	27-21N/120-58E
poel snip	–	–
den Oliphant	Nanjishan (eiland/island)	27-28N/120-52E
Ramekens en Everveens doortocht	<passage westelijk van/to the west of Nanjishan Liedao> (zeestraat/strait)	27-28N/120-52E
Ramekens	–	–
Eveveen [Veere]	Beilongshan (eiland/island)	27-40N/120-58E
Middelburg	Beilongshan (eiland/island)	27-40N/120-49E
sijsepaccie	Beijishan Liedao (eilanden/islands)	27-37N/121-12E
Delft	Niyushan (eiland/island)	27-52N/121-02E
Enchuysen	Dongtoushan (eiland/island)	27-50N/121-07E
Vlissingen	Damen Dao (eiland/island)	27-58N/121-05E
keyzers haven	–	–
Lang	–	–
hoorn	Zhuangyuanao (eiland/island)	27-53N/121-07E
Haerlem	Luxi Dao (eiland)	27-59N/121-11E
Rotterdam	–	–
Clip met gat	–	–
C. Somber	Dayan Tou (kaap/cape)	28-02-30N/121-09E
Amsterdam	–	–
Vijfhand	Xialangtang (eiland/island)	–
hier onder de wal is't nog niet. volcomentlijk ondersogt	–	–
Goesie	Gui Yu (eiland/island)	28-24N/121-43E
Drielingh	Dongji Liedao (eilanden/islands)	28-46N/121-49E
Thaijocke	Taizhou Liedao (eilanden/islands)	28-28N/121-53E
Kamelen Bergh	Huangmao Shan? (berg/mountain)	28-38N/121-18E
Munnix Kap	Zhu Shan? (berg/mountain)	29-13N/121-55E
Avarelle hoek	Nantian Dao/Niutou Shan (kaap/cape)	29-08N/121-56E
plomp hoec	Tantousian (eiland/island)	29-10N/122-02E
walvisch	Banchao Jiao (klip/cliff)	29-16N/122-09E
hoybergh	Jigushan (eiland/island)	29-26N/122-22E
d'pyke	Taohua Dao? (eiland/island)	29-49N/122-16E
Overveen	Zhoushan Dao (eiland/island)	30N/122-15E
papen Eylt. of t houtzo	Putuoshan (eiland/island)	29-59N/122-23E
zeesop	Shangpan Jiao/Shangpanshan (eiland/island)	29-50-30N/121-26-30E
vogels Eylt	Beitingshan (eiland/island)	29-53N/122-31E
dergoes	Dongtingshan (eiland/island)	29-52N/122-36E
t' Munnickeneylt.	Chaishan (eilanden/islands)	30-03N/122-27E

Scotch miles 15 to one degree
Carlonti
Namkansu
Kankansu
Lunchansu
Lunchansu
Lunchansu
Namkansu
Jinchansu
Jinchansu
Jinch

II-38 I, II (NA 4.VEL-275).

[Kaart van de rivier van Canton, van de mond tot Anhingsu en Nekinsu].

[Map of the river of Canton, from the mouth to Anhingsu and Nekinsu].

Schaalstok van 30 Duytsche mijlen 15 voor een graadt = [ca. 1 : 2.295.000].
Scale-bar of 30 Duytsche mijlen 15 voor een graadt = [approx. 1 : 2,295,000].

1 kaart in 2 delen : ingekleurd; 53 x 74 cm.
1 map in 2 parts : coloured; 53 x 74 cm.

Nummer: [rechtsboven]: 38.
Number: [top right]: 38.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

De kaarten van blad II-38 (inhoudsopgave 1806: 'No. 38. De Rivier van Canton in twee deelen.') geven de route langs diverse rivieren door het binnenland van China aan, die buitenlandse gezanten in de zeventiende en achttiende eeuw vanuit de zuidelijke havenstad Kanton (Guangzhou) volgden op hun hofreizen naar Peking. In de zuidelijke helft van de linker kaart is de loop van de zuidwaarts stromende Bei Jiang in de provincie 'Kanton' (Guandong) ingetekend, die bij Kanton ('Cantonsu') in zee uitmondt. Deze wordt door het Dayu Ling- of Meiling-gebergte gescheiden van de noordwaarts stromende Gan Jiang in de provincie 'Kiansi' (Jiangxi); in de linker kaart is deze scheiding aangegeven door een groene lijn. De rechter kaart is het noordelijke vervolg van de route door de provincies 'Nankin' en 'Honan' (tegenwoordig Jiangsu en Henan/Anhui), 'Pantum' (Shandong) en 'Pekin' (Hebei), via de Chang Jiang (Jangtsekiang) en het Da Yunhe, het Grote Kanaal of Keizerskanaal.

Zoals de voorgaande bladen in De Graafs atlas duidelijk maken, was het westerse kaartbeeld van China in de zeventiende en achttiende eeuw nog lang niet compleet. De geografische kennis van het binnenland was voor een belangrijk deel afkomstig van diverse Europese gezantschappen naar het keizerlijke hof in Peking. De eerste Nederlandse hofreis vond plaats in de jaren 1655-1657, door een gezantschap uit Batavia onder leiding van de kooplieden Pieter de Goyer en Jacob de Keyzer. Aan deze missie was op voorspraak van de Amsterdamse burgemeester Cornelis Witsen in de kwaliteit van chirurgijn de tekenaar-schrijver en avonturier Johan Nieuhof toegevoegd, om afbeeldingen en beschrijvingen te maken van 'alle steeden, dorpen, paleysen, rivieren, vasticheeden ende andre marckweerdige gebouwen' die men op de 2400 km lange reis door China zou passeren. Vanaf Kanton voer het gezelschap eerst per trekschuit stroomopwaarts langs de Bei-rivier; vervolgens trok men te paard over de Meiling-pas. Daarna scheepte het gezantschap zich opnieuw in en voer, weer per trekschuit, stroomafwaarts over de Gan Jiang en de Chang Jiang naar 'Nakinsu' (Nanking, Nanjing) en 'Jamceusu' (Yangzhou). Van daar voerde de laatste, ruim 1000 km lange etappe over het Grote Kanaal naar Peking ('Nekinsu'), waar men vier maanden na vertrek uit Kanton in juli 1656 aankwam. Het gezantschap verbleef ruim drie maanden in de hoofdstad, maar werd niet tot de keizer toegelaten en moest uiteindelijk eind maart 1657 zonder tastbaar resultaat in Batavia terugkeren.

Nieuhofs reisverslag daarentegen, dat in 1665 in een eerste Nederlandse uitgave met 150 kopergravures naar zijn originele tekeningen verscheen onder de titel *Het Gezandschap der Neêrlandtsche Oost-Indische Compagnie, aan den grooten Tartarischen Cham, den tegenwoordigen Keizer van China*, werd een enorm succes. In de Republiek beleefde het boek tot 1693 nog vijf edities, terwijl er ook vertalingen verschenen in het Frans, Engels, Duits en Latijn. Voor het China-beeld in Europa is deze uitgave gedurende de gehele verdere zeventiende en de achttiende eeuw van beslissende invloed geweest, mede door de talrijke en bijzonder fraai uitgevoerde illustraties. Daaronder is ook een gedetailleerde kaart van de reisroute van het gezantschap, waaruit direct is op te maken dat De Graafs versie van omstreeks 1695 nog altijd in hoofdzaak op Nieuhofs werk van bijna 40 jaar eerder is gebaseerd.

The maps on Sheet II-38 (index of 1806: 'No. 38. The River of Canton in two sections.') give the routes along the various rivers in the interior of China which foreign envoys in the seventeenth and eighteenth centuries used to follow on the court journey to Peking from the southern port city of Canton (Guangzhou). The course of the southward-flowing Bei Jiang in the province *Kanton* (Guangzhou) has been drawn in the lower part of the map on the left-hand side; it debouches into the sea near Canton (*Cantonsu*). This river is divided from the northward-flowing Gan Jiang in the province of *Kiansi* (Jiangxi) by the Dayu Ling or Meiling Mountains; on the map on the left this watershed is indicated by a green line. The map on the right is the northerly continuation of the route through the provinces of *Nankin* and *Honan* (present-day Jiangsu and Henan/Anhui), *Pantum* (Shandong), and *Pekin* (Hebei), via the Chang Jiang (Yangtzekiang) and the Da Yunhe, the Great or Imperial Canal.

As the previous sheets in De Graaf's atlas have revealed, the Western cartographical image of China in the seventeenth and eighteenth centuries was far from complete. A significant proportion of the geographical knowledge about the interior was derived from various European embassies to the imperial court in Peking. The first Dutch court journey was undertaken in the years 1655-1657 by an embassy from Batavia led by Merchants Pieter de Goyer and Jacob de Keyzer. Attached to this mission as a surgeon, through the intercession of the Amsterdam burgomaster Cornelis Witsen, was the draughtsman-writer and adventurer Johan Nieuhof. His commission was to make drawings and descriptions of *alle steeden, dorpen, paleysen, rivieren, vasticheeden ende andre marckweerdige gebouwen* (all the cities, villages, palaces, rivers, fortresses and other remarkable buildings) which would be passed on the 2400 kilometre long journey through China. The company left Canton on a tow barge following the Bei River upstream; then they crossed the Meiling Pass on horseback. After this they once more boarded a tow barge and sailed downstream along the Gan Jiang and the Chang Jiang to *Nakinsu* (Nanking, Nanjing) and *Jamceusu* (Yangzhou). From there the final, almost 1000 kilometre section of the journey to Peking (*Nekinsu*) took place via the Imperial Canal. The embassy arrived in Peking in July 1656, four months after its departure. The envoys remained in the capital for over three months, but were not granted an imperial audience and finally had to return to Batavia at the end of March 1657 without any tangible result.

In contrast Nieuhof's travel account, of which the first Dutch edition containing more than 150 copperplate engravings appeared under the title *Het Gezandschap der Neêrlandtsche Oost-Indische Compagnie, aan den grooten Tartarischen Cham, den tegenwoordigen Keizer van China* (The Embassy of the Dutch East India Company to the Great Cham of Tartary, the present Emperor of China), was a resounding success from its publication in 1665. Five more editions were published in the Republic before 1693, and it was translated into French, English, German, and Latin. For the remainder of the seventeenth century and the whole of the eighteenth century, this book was to have a decisive influence on the European image of China, due in part to Nieuhof's numerous and particularly finely reproduced illustrations. Among the latter was a detailed map of the route followed by the Company's envoys, which nearly forty years after the event was obviously still used by Isaak de Graaf as the principal source for his version of about 1695.

Geografische namen en overige kaartinschriften/ Geographical names and other inscriptions on the map:

Naam op de kaart/ Name on map	*Huidige naam/ Present name*	*Positie/ Position*
Linker kaart/map on the left-hand side		
KANTON	Kwangtoeng/Kwangtung/Guandong (landstreek/region)	23-20N/113E
KIANSI	Jiangxi (landstreek/region)	28N/116E
Anhingfu	Anqing (plaats/settlement)	30-23N/117-02E
Keintfui	-	-
Tonglouheen	Dongliu (plaats/settlement)	30-12N/116-54E
Sanguocien	-	-
Hukunfu	Hukou (plaats/settlement)	29-44N/116-13E
Namkunfu	Nanchang (plaats/settlement)	28-39N/115-52E
Wantasi	-	-
Foekin	-	-
Sikunsiaan	-	-
Sansiom	-	-
Factio	-	-
Sangine	-	-
Haiwongh	-	-
Kiansifu	Jiangxi? (plaats/settlement)	28-33N/115-56E
Sudlen	-	-
Linkianfu	Qingjiang? (plaats/settlement)	28-03N/115-31E
Junchamfu	Jinchuan? (plaats/settlement)	27-45N/115-23E
Pafude	-	-
Xansin	-	-
Sandsina	-	-
Machand	-	-
Suisinkan	-	-
Siakanjen	-	-
Zousau	-	-
Snikan	-	-
Visa	-	-
Sameseen	-	-
Simkanjen	-	-
Hudsau	-	-
Fubian	-	-
Tacheen	-	-
Kinnungsamfu	Ji'an/Dunhou (plaats/settlement)	27-06N/114-58E
Kissinjen	-	-
Sujevan	-	-
Tintangien	-	-
Sekansni	-	-
Taykoeien	-	-
Puhan	-	-
Fanle	-	-
Jusanon	-	-
Knikniwai	-	-
Minsing	-	-
Panmum	-	-
Lioinbro	-	-
Pechiason	-	-
Womkope	-	-
Jusale	-	-
Vannungam	Wan'an (plaats/settlement)	26-27N/114-46E
Junkeen	-	-
Haplu	-	-
Putancien	Chutan? (plaats/settlement)	25-57N/114-56E
Janfu	-	-
Misnani	-	-
Pansei	-	-
Sepien	-	-
Wange	-	-
Nankanfu	Nankang? (plaats/settlement)	25-39N/114-44E
Nanganfu	-	-
Pentutan	-	-
Kancheufu	Ganzhou (plaats/settlement)	25-51N/114-55E
Keitau	-	-
Mutatom	-	-
Feisa	-	-
Fuansin	-	-
Sutsiou	-	-
Kavyta	-	-
Suisinkan	-	-
Pnisa	-	-
Kutaen	-	-
Namhunfu	Nanxiong (plaats/settlement)	25-07N/114-18E
Likunsa	-	-
Grisun	-	-
Klopitan	-	-
Aquiton	-	-
Sampton	-	-
Quapansei	-	-
Montau	-	-
Wantockoen	-	-
Wantonnei	-	-
Sucheufu	Shaoguan? (plaats/settlement)	24-48N/113-35E
Siau	-	-
Meangh	-	-
Licon	-	-
Hangfu	-	-
Suttiene	-	-
Wanku	-	-
Haukusin	-	-
Teiquin	-	-
Keitau	-	-
Lebacen	-	-
Packa	-	-
Kemon	-	-
Ingtak	Yingde (plaats/settlement)	24-10N/113-24E
Ligationgh	-	-
Pakinon	-	-
Xansi -	-	
Sitan -	-	
Mongla	-	-
Kankan	-	-
Semeje	-	-
Sutsausi	-	-
T Geberghte van Sangwonkap	Huohou Shan? (berg/mountain)	23-39N/113-48E
Quomtonhein	-	-
Sinjum	Qingyuan/Qingcheng (plaats/settlement)	23-42N/113-01E
Kaom	-	-
Lesan	-	-
Lokai	-	-
Seenen	-	-
Sampsoe	Sanshui (plaats/settlement)	23-10N/112-49E
Nenktan	-	-
Tailhu	-	-
Nivai	-	-
Cantonfu	Kanton/Canton/Guangzhou (plaats/settlement)	23-09N/113-25E
d'Kroonenberg	-	-
Lamtaon	Tathong Point/Lan Tong Mei (kaap/cape)	22-14-30N/114-17E
Rechter kaart/map on the right-hand side		
HONAN	Henan (landstreek/region)	34N/113E
NANKIN	Jiangsu (landstreek/region)	33N/120E
PANTUM	Shandong (landstreek/region)	36N/118E
PEKIN	Hebei (landstreek/region)	39N/116E
Nekinfu	Peking/Beijing (plaats/settlement)	39-54N/116-21E
Tongsionfu	Tong Xian (plaats/settlement)	39-54N/116-38E
Focheen	-	-
Visui	-	-
Goesiwoe	-	-
Sando	-	-
Meisicon	-	-
Swansz	-	-
Kinkoheen	Qingguang (plaats/settlement)	39-11N/117-01E
Zansieuw	-	-
Uselikon	-	-
Kinkoheen	-	-
Kancei	-	-
Jomon	-	-
Tanjan	-	-
Pontau	-	-
Tonqancien	-	-
Lenoniva	-	-
Kansjim	-	-
Wanteiku	-	-
Tchoechu	-	-
Kocien	-	-
Sinkankolo	-	-
Koango	-	-
Samagin	-	-
Totfan	-	-
Kampo	-	-
Tunchamfu	-	-
Wandfu	-	-
Wankulo	-	-
Xantfiu	Zhangqiu? (plaats/settlement)	36-04N/115-59E
Vanpancien	-	-
Sinkancien	-	-
Sonsanvangenni	-	-
Sinsangan	-	-
Lonkie	-	-
Cinningfiu	Jinning (plaats/settlement)	35-23N/116-34E
Natucien	-	-
Nanjankien	-	-
Sankacien	-	-
Kantusoa	-	-
Wangso	-	-
Knutsumus	-	-
La Machu	-	-
Sangancien	-	-
Pojom	-	-
Tanjenheen	-	-
Jamceufu	Yangzhou (plaats/settlement)	32-23N/119-25E
Sansin	-	-
Senma	-	-
Saukucien	-	-
Inkosa	-	-
Suglas	-	-
Mosaiko	-	-
Hikkancien	-	-
Sinkomto	-	-
Upun	-	-
Kutauw	-	-
Anhingfu	Anqing (plaats/settlement)	30-23N/117-02E
Mohokni	-	-
Tonglingheen	Tongling (plaats/settlement)	30-56N/117-46E
Tiktiangh	-	-
Latian	-	-
Kinkien	-	-
Tansan	-	-
Ufu	Wuhu? (plaats/settlement)	31-20N/118-21E
Teitongfu	-	-
Nytsango	-	-
Sonluo	-	-
Nakinfu	Nanking/Nanjing (plaats/settlement)	32-05N/118-44E
Nankinsien	-	-
Salutei	-	-
Sappa	-	-
Kankucien	Gaoyou (plaats/settlement)	32-46N/119-25E
Koejutfiu	-	-
Zachu	-	-
Fauchu	Fanshui? (plaats/settlement)	33-05N/119-24E
Pauncien	-	-
Kincho	-	-
Kansum	-	-
Hoaynongamfu	Huai'ai (plaats/settlement)	33-30N/119-08E
Sinkocien	-	-
Gakuncien	-	-
Ceisin	-	-
Sinkoen	-	-
Gomsampu	-	-
Sichsingheen	-	-
Sucilli	-	-
Jahucien	-	-
Kamhusa	-	-
Isanku	-	-
Zauwakum	-	-
Janxhumo	-	-
Kamsacien	-	-
Talinxo	-	-
Seideita	-	-
Limsunfu	-	-
Xulancan	-	-
Wankolo	-	-
Lensinkoen	-	-
Inkansun	-	-
Wandsum	-	-
Woodsingo	-	-
Wandfu	-	-
Hinpancien	-	-
Nugancien	-	-
Ujen	-	-
Satin	-	-
Lingcingfiu	Linqing (plaats/settlement)	36-50N/115-41E
Tufan	-	-
Ucien	Wucheng? (plaats/settlement)	37-08N/115-52E
Summuju	-	-
Zimsinan	-	-
Subikan	-	-
Tachufu	Dezhou? (plaats/settlement)	37-26N/116-16E
Nalicien	-	-
Quansey	-	-
Fuquancien	-	-
Tanquancien	Dongguang (plaats/settlement)	37-52N/116-31E
Knilongimao	-	-
Tanwaikan	-	-
Ginwanschufu	-	-
Sanglofiu	-	-
Sinkicien	-	-
Waylo	-	-
Tansien	-	-
Singleicheen	-	-
Tulku	-	-
Simkousim	-	-
Tienchinwey	Tianjin (plaats/settlement)	39-08N/117-11E
Zampucien	-	-
Sudfu	-	-
Sicka	-	-
Hechoen	-	-
Kindfu	-	-
Sinninfui	-	-
Siaseen	-	-
Pacieku	-	-
Kaukeen	-	-

OVERVEENS Eylanden, in China, op 30 gr. N. Br.

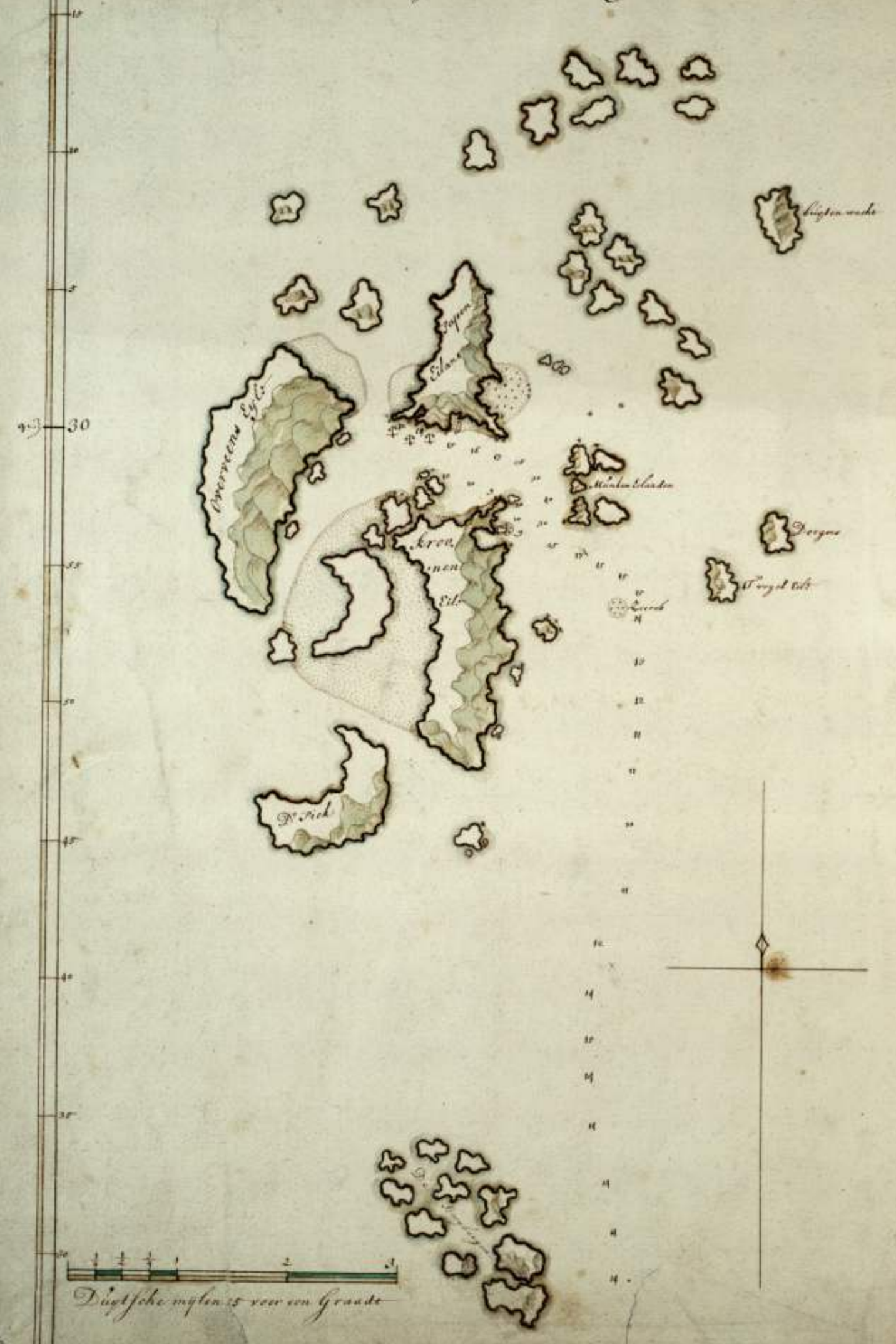

De Rivier SWADJA, in China, op

II-39 I, II, III (NA 4.VEL-279).

[1] Overveens eylanden, in China, op 30 gr: N: Br: [2] De eylanden van Haytan gelegen op de cust van China, op 25½ gr. Noorder Breete [3] De Rivier Swadia in China, op.

[1] Overveens islands, in China, at 30 degrees North [2] The islands of Haytan on the coast of China, at 25½ degrees North [3] The River Swadia in China, at.

[1] Schaalstok van 3 Duytsche mijlen 15 voor een graadt = [ca. 1 : 195.000].
[1] Scale-bar of 3 Duytsche mijlen 15 voor een graadt = [approx. 1 : 195,000].

[2] Schaalstok van 5 Duytsche mijlen = [ca. 1 : 330.000].
[2] Scale-bar of 5 Duytsche mijlen = [approx. 1 : 330,000].

[3] Schaalstok van 2 Duytsche mijlen = [ca. 1 : 268.000].
[3] Scale-bar of 2 Duytsche mijlen = [approx. 1 : 268,000].

3 kaarten: ingekleurd; 53 x 74 cm.
3 maps: coloured; 53 x 74 cm.

Nummer: [rechtsboven]: 39.
Number: [top right]: 39.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

De drie grootschalige deelkaarten van blad II-39 geven in detail enkele delen van het Oost-Chinese kustgebied bedekt door de bladen II-36 en II-37 (pag. 360-362) weer, met peilgegevens, ondiepten en kustprofielen (inhoudsopgave 1806: 'No. 39. Overveens Eilanden, de Eilanden van Haitam en de rivier Swadia.').

De linker kaart toont de 'Overveens Eylanden', de Zhoushan-eilanden voor de baai van Hangzhou. Deze eilanden kregen hun naam tijdens de derde vlootexpeditie naar de Chinese kusten onder Balthasar Bort in 1664-1665, waaraan onder meer het jacht *Overveen* deelnam. De 'Eylanden van Haytan', de Haitan-eilanden zuidelijk van Fuzhou, zijn op blad II-36 aangeduid als 'Heitan'. Interessant op het deelkaartje met deze eilanden rechtsboven, dat vermoedelijk eveneens is getekend naar een origineel vervaardigd tijdens een van Borts expedities in de Chinese wateren, is de vermelding van de 'Swarte klippen' in de zeeëngte tussen Haitam en het Chinese vasteland. Hier verging op 17 december 1667 het jacht *Joncker*, dat in 1662 voor de Kamer Zeeland was gebouwd. Bij deze ramp kwamen 33 bemanningsleden om; 31 overlevenden bereikten met een kleine boot de Chinese stad 'Hockzieu' (Fuzhou, zie blad II-36, pag. 360). Nadat hun hier een langer verblijf was geweigerd, reisden ze door naar Macao, van waar ze uiteindelijk met een Portugees schip naar Batavia werden gebracht.

De 'Rivier Swadia' (Shacheng Gang), waarvan op het kaartje rechtsonder de brede monding benedenstrooms van het tegenwoordige Fuding is weergegeven, werd vermoedelijk eveneens verkend tijdens Borts expedities. De vermelde gegevens duiden erop dat deze locatie voor de compagniesschepen alleen van belang was als verversingsplaats.

The three large-scale coastal charts on Sheet II-39 present several parts of the East Chinese coast which have also been covered on Sheets II-36 and II-37 (pp. 360-362) in greater detail, giving depth soundings, shallows, and coastal profiles (index of 1806: 'No. 39. Overveens Islands, the Islands of Hainan and the river Swadia.').

The section on the left-hand side shows *Overveens Eylanden*, the Zhoushan Islands lying off Hangzhou Bay. These islands were given their name during the third military expedition to the Chinese coasts under Balthasar Bort in 1664-1665, in which among the ships taking part was the yacht *Overveen*. The *Eylanden van Haytan*, the Haitan Islands south of Fuzhou, are marked *Heitan* on Sheet II-36. One interesting point on the small chart covering these islands above right, which was probably also drawn from an original made during one of Bort's expeditions to the Chinese coasts, is the mention of the *Swarte klippen* (Black Rocks) in the narrows between Haitam and the Chinese mainland. The yacht *Joncker*, which was built for the Zeeland Chamber in 1662, was wrecked here on 17 December 1667. Thirty-three crew members died in the disaster; thirty-one reached the Chinese city of *Hockzieu* (Fuzhou, see Sheet II-36, p. 360) in a small boat. After they had been refused permission to remain, they journeyed on to Macao, from where they were finally brought to Batavia on board a Portuguese ship.

The *Rivier Swadia* (Shacheng Gang), of which the small chart bottom right gives the wide estuary downstream of modern Fuding, was probably also explored during Bort's expeditions. The data reported indicate that this part of the coast was important to Company ships only for its supplies of fresh provisions and water.

Geografische namen en overige kaartinschriften/
Geographical names and other inscriptions on the map:

Naam op de kaart/ Name on map	*Huidige naam/ Present name*	*Positie/ Position*
Linker kaart/map on the left-hand side		
OVERVEENS Eylanden in China	Zhoushan Qundao (eilanden/islands)	30N/122-15E
Overveens Eylt.	Zhoushan Dao (eiland/island)	30-03N/122-08E
Papen Eiland	Putuoshan (eiland/island)	29-59N/122-23E
buyten wacht	Dongfushan (eiland/island)	30-07N/122-45E
Munken Eilanden	Chaishan (eilanden/islands)	20-03N/122-27E
Zeerob	Yangjiao Jiao (ondiepte/shoals)	29-55N/122-28E
T'Vogel Eilt.	Beitingshan (eiland/island)	29-53N/122-31E
Dergoes	Dongtingshan (eiland/island)	29-52N/122-36E
Kroonen Eilt.	Zhujiajian (eiland/island)	29-54N/122-23E
De Piek	Taohua Dao (eiland/island)	29-49N/122-16E
De Hooybergen	Jiushan Liedao (eilanden/islands)	29-26N/122-22E
Kaart rechtsboven/map on upper right		
De Eylanden van Haytan gelegen op de Cust van China	Haitan Dao (eilanden/islands)	25-30N/119-44E
T Eylt. Haytam	Haitan (eiland/island)	25-30N/119-44E
onbekende Cust	Xinghua Shuidao (baai/bay)	25-22N/119-20E
Tentolens Eylt	Cao Yu (eiland/island)	25-22N/119-43E
vlaardings doortogt	South East Entrance <Haitan Haixia, baai/bay> (zeestraat/strait)	25-23N/119-41E
Verweyts Bocht	Tanman Wan (baai/bay)	25-26N/119-47E
Zeeklip, met half tij boven water	Nan Jiao (klip/cliff)	25-24N/119-49E
Bay de Behoude Mars	Guanyin Ao (baai/bay)	25-27N/119-49E
'T Ruyge Eylt	Niushan Dao (eiland/island)	25-26N/119-56E
Oosthoek van Caap dos Cavallos	Xiaoxiong Shan (kaap/cape)	25-28N/119-51E
Z. hoek	Haitan Jiao (kaap/cape)	25-24N/119-46E
Z.W. hoek	-	-
Larissen Eylt.	Da Yu (eiland/island)	25-27N/119-39E
W. hoek	Zaiwei Shan (berg/mountain)	25-30N/119-40E
Swarte klippen	-	-
Notebooms ingang	North East Entrance <Haitan Haixia, baai/bay> (zeestraat/strait)	25-40N/119-44E
Bortshaven	-	-
vuyle of Meelis korckens Imbocht	Changjiang Ao (baai/bay)	25-38N/119-47E
Kaart rechtsonder/map on lower right		
De Rivier *SWADIA*, in China	Qingchuan Wan (baai/bay)	27-09N/120-26E
De Riv: Swadia	Shacheng Gang (inham/inlet)	27-09N/120-25E
uijthoven	-	-
T bruyn Eylt.	-	-
T'Woudt	-	-
visschers dorp of hutte	-	-
Tartarize wagt	-	-
Leeuwen Eyln.	Dayushan (eiland/island)	26-56N/120-21E
Ronder holm	Riyue Yu (eiland/island)	27-01N/120-25E
Duysent Been	Qixing Liedao (eiland/island)	26-58N/120-28E
De Walvis	Lie Yan (eiland/island)	27-05-30N/120-49E
Muisen hoek	Shacheng (kaap/cape)	27-09N/120-25E
Laaglandt	-	-
Waterplaats	-	-
Swato	Cao Yu (kaap/cape)	27-15N/120-32E
Visschers dorp	-	-

Oceanus Castrasa

Americæ
Pars

Coray

I A P O N

Chechiam.

C H I :

Fochien.

N A

Eko.

Tokefsa

Cabo Corrientes ala vuelta de Norte
Sueste Oeste

C. de Buena Esperanza visto de Este

C. de Buena Esperanza visto de Oeste

Isla de Gotos

Isla de Goto

Isla de Tanegima

Isla de Firando

Isla de Amacusa

Isla de Xicoco

Isla de Bungo

Isla de Meaco

Isla de Nangasaqui

Isla de Ximo

Isla de Tabaco

Isla de Ximo

Isla de Tabaco

Isla de Ximo

Isla de Tabaco

II-40a (NA 4.VEL-285).

[Kaart van de Japansche eilanden, een deel van de Chinese kust, het schiereiland Corea].

[Map of the islands of Japan, a part of the Chinese coast, the peninsula of Corea].

1 kaart: ingekleurd; 52,5 x 74 cm.
1 map: coloured; 52.5 x 74 cm.

Nummer: [rechtsboven]: 40a.
Number: [top right]: 40a.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

Blad II-40a (inhoudsopgave 1806: 'No. 40a. De Eilanden van Japan.') is een overzichtskaart van het meest noordelijk gelegen deel van Oost-Azië binnen het octrooigebied van de VOC, met onder meer de oostkust van China, het schiereiland 'Coray' (Korea), de Japanse eilanden en het westelijke deel van 'Americae Pars' (Noord-Amerika). Het kaartbeeld is mede gebaseerd op de verkenning in 1643 met de schepen *Breskens* en *Castricum* onder commando van Maerten Gerritsz. de Vries, zoals blijkt uit de specifieke vermelding van diens 'passagies' en van beide scheepsnamen in de wateren rondom Japan. Op blad II-41 (pag. 374) is door Isaak de Graaf nader aandacht besteed aan deze tocht.

De eerste Nederlandse contacten met Japan vonden plaats bij de befaamde landing van het Rotterdamse schip *De Liefde* in 1600. Vanaf 1609 onderhield de Compagnie een loge in 'Firando' (Hirado) op het eiland van die naam voor de westkust van Kyushu, die in 1641, twee jaar na de sluiting van Japan voor alle andere westerlingen dan de Nederlanders, op last van de shogun moest worden verplaatst naar het kunstmatige eilandje Deshima in de baai van Nagasaki. Meer dan twee eeuwen lang, tot de gedwongen 'openstelling' van Japan in 1854, verliepen nadien alle betrekkingen tussen Japan en de buitenwereld via deze kleine Nederlandse enclave. Merkwaardigerwijs komen Nagasaki en Deshima een halve eeuw later in De Graafs atlas nog in het geheel niet aan de orde, afgezien van een algemene vermelding van de stad op de kaart van Japan op blad II-40b (pag. 370), maar wel de vroegere factorij op Hirado (blad II-40c, pag. 372). Ook de opname door De Graaf van deze inleidende overzichtskaart kan men als een cartografisch anachronisme zien. Hoewel het shogunaat er alles aan deed om de topografie van Japan voor de buitenwereld verborgen te houden en de aanmaak en uitvoer van kaarten door vreemdelingen in het land tot ver in de negentiende eeuw streng verboden waren, was omstreeks 1690 over het werkelijke verloop van de kustlijnen van Japan en de omringende landgebieden al veel meer bekend dan hier wordt aangegeven, zoals onder meer blijkt uit de topografisch veel nauwkeuriger kaart van blad II-40b.

Opmerkelijk is wel dat Korea ('Coray') op blad II-40a reeds als schiereiland wordt weergegeven, terwijl in De Vries' tijd en nog geruime tijd daarna algemeen werd aangenomen dat het een eiland was. Na enkele eerdere, incidentele contacten en een mislukte verkenning naar ''t landt Coree' door een expeditie onder bevel van Mathijs Quast in 1636, duurde het tot 1666 voor de VOC voor het eerst over feitelijke gegevens kon beschikken over dit koninkrijk, dat net als Japan gesloten was voor vreemdelingen. Dit gebeurde in de nasleep van de stranding van het schip *Sperwer* onder schipper Reijnier Egbertsz. in 1653 op het eiland Cheju ('Quelpaert' in het latere verslag), ca. 100 km uit de zuidkust van Korea. De 35 overlevenden werden hier eerst ruim een half jaar vastgehouden en vervolgens naar de hofstad Seoul gebracht, waar ze als bannelingen moesten blijven. Pas in de zomer van 1666, dertien jaar later, slaagden acht van hen erin met een scheepje naar Japan uit te wijken. Het verslag van de schipbreuk en het leven in Korea dat een van de opvarenden, Hendrik Hamel, nadien voor de Compagnie schreef, bleef tot na de achttiende eeuw een van de voornaamste bronnen van westerse kennis over dit land. Tot een vestiging van de VOC of een andere Europese handelscompagnie is het in Korea nooit gekomen. Wel bestond er bij Pusan, aan de zuidoostkust van Korea, enige tijd een Japanse handelspost. Hier werden onder meer peper, sappanhout, buffelhoorn en hertevellen verhandeld, producten die in Japan na 1639 alleen nog door de VOC werden aangevoerd.

Sheet II-40a (index of 1806: 'No. 40a. The Islands of Japan.') is a general map of the most northerly part of East Asia within the chartered territory of the VOC, including the east coast of China, the peninsula of *Coray* (Korea), the islands of Japan, and the westerly part of *Americae Pars* (North America). The map is based in part on the explorations undertaken in 1643 in the ships *Breskens* and *Castricum* under the command of Maerten Gerritsz. de Vries, which is made clear by the specific mention of their *passagies* (passages) and of the names of both the ships in the waters around Japan. On Sheet II-41 (p. 374), Isaak de Graaf pays more attention to this voyage.

The first Dutch contacts with Japan occurred during the famous landing of the Rotterdam ship *De Liefde* in 1600. From 1609 the Company maintained an establishment at *Firando* (Hirado) on the eponymous island off the west coast of Kyushu. Two years after Japan was closed to all other Westerners in 1639, by order of the Shogun the Dutch were obliged to move to the tiny artificial island of Deshima in Nagasaki Bay. For more than two centuries after, until the forced 'opening' of Japan in 1854, all relations between Japan and the outside world took place via this tiny Dutch enclave. Remarkably enough, half a century later neither Nagasaki nor Deshima appear in De Graaf's atlas, apart from a general mention of the city on the map of Japan on Sheet II-40b (p. 370), but the earlier factory at Hirado is given a full sheet (II-40c, p. 372). De Graaf's inclusion of the general map reproduced here may also be seen as a cartographic anachronism. Although the Shogunate did everything in its power to keep the topography of Japan hidden from the outside world and until far into the nineteenth century it was strictly forbidden for foreigners to make maps of the country, let alone to take them abroad, by around 1690 much more than is shown on this sheet was known about the proper course of the coastline of Japan and of the adjacent land masses. Evidence of this is provided, for instance, by the topographically far more accurate map on Sheet II-40b.

Notably Korea (*Coray*) is already shown as a peninsula on Sheet II-40a, whereas in De Vries' time and for a good while after that it was generally assumed to be an island. After several earlier incidental contacts and the unsuccesful voyage of exploration to *'t landt Coree* (the land of Korea) by an expedition under the command of Mathijs Quast in 1636, it would be 1666 before the VOC for the first time obtained any actual data about this kingdom, which like Japan was closed to foreigners. This happened in the aftermath of the wreckage in 1653 of the ship *Sperwer* commanded by Skipper Reijnier Egbertsz. on the island of Cheju (*Quelpaert* in the later report), about 100 kilometres off the south coast of Korea. The thirty-five survivors were first held prisoner for more than half a year and then taken to the capital Seoul, where they were forced to remain as exiles. It was only in the summer of 1666, thirteen years later, that eight of them succeeded in escaping to Japan in a small boat. The report of the shipwreck and of life in Korea written later for the Company by one of the crew members, Hendrik Hamel, remained one of the most important sources of Western knowledge about this country until after the end of the eighteenth century. Neither the VOC nor any other European trading company ever made a settlement in Korea, although there was a Japanese trading-post at Pusan on the south coast of Korea for a while. Here such commodities as pepper, sappanwood, buffalo horn, and deerskins were traded, products which were imported into Japan only by the VOC after 1639.

Geografische namen en overige kaartinschriften/

Geographical names and other inscriptions on the map:

Naam op de kaart/ Name on map	*Huidige naam/ Present name*	*Positie/ Position*
AMERICAE PARS	Urup (eiland/island)	45-53N/149-54E
OCEANUS CASHAIA	Zee van Ochotsk/Sea of Okhotsk	53N/149E
Jangio	–	–
Bierna	–	–
Tondue	–	–
EZO	Hokkaido (eiland/island)	43N/143E
hier is 't jacht Breskens go. weest	Proliv Friza/De Vries Straat/Strait	46-20N/15-52E
Comp. .Land	Iturup (eiland/island)	43N/148E
Command.Vries passagie op d'Uytocht	–	–
goede h	–	–
Waterplaets	–	–
Minerale Berg	–	–
Straet de Vries	Proliv Yekateriny (zeestraat/strait)	44-27N/146-40E
Wederomkerende passagie	–	–
Staten Land	Kunashir (eiland/island)	44-08N/145-45E
C. de Tiou	Mys Spiridonova (kaap/cape)	44-05N/145-44E
Rondeberg	Mendeleeva (berg/mountain)	44N/145-43E
Hackelt B.	Zaliv Izmony (baai/bay)	43-43N/145-30E
Canaal de Piek	Notsuke Channel (zeestraat/strait)	43-47N/145-20E
B. Anthonij	–	–
B. Maria	Shiretoko Misaki (kaap/cape)	44-20N/145-20E
Sapoy	Shiretoko Hanto (schiereiland/peninsula)	44-05N/145-10E
't Vossen eyl.	Notsuke Saki (schiereiland/peninsula)	43-35N/145-19E
hooge bergen	–	–
Santduynen	–	–
walvisbogt	Hanasaki Ko (baai/bay)	43-15E145-37E
Walvis Eyl.	Yururi Shima (eiland/island)	43-12N/145-36E
gebrooken Eyl.	–	–
Barbar	–	–
Tamary	Otchisni Hanto (schiereiland/peninsula)	43-09N/145-30E
C. Manbon hooft	Tobutsu Misaki (kaap/cape)	43-03N/145-10E
Bay d'goede hoop	Akkeshi Ko (baai/bay)	43-02N/144-54E
Sier Arca	–	–
Tahapsy	–	–
Cabbeljaauwse hoec	Shiritoko Sho (kaap/cape)	42-57N/144-22E
Croen	–	–
C. Ewoen	Erimo Misaki (kaap/cape)	41-55N/143-15E
Ombus	–	–
Potaties	–	–
Albosany	–	–
Durom	Muroran (plaats/settlement)	42-20N/141E
Octsocyra	<Otorochi Kushi> (kaap/cape)	42-35N/140-30E
Isan	Esan Misaki (kaap/cape)	41-49N/141-10E
Cerazani	Shirakami Misaki (kaap/cape)	41-23N/140-12E
Matzimay	Matsumae (plaats/settlement)	41-25N/140-07E
Blydeberg	–	–
Poortlandt	<zuidelijk deel van Sachalin/southern part of Sakhalin> (eiland/island)	46-20N/142-15E
Salm Bay	Zaliv Aniva (baai/bay)	46-37N/142-45E
Tonari	Mys Tonari (kaap/cape)	46-36N/142-46E
Steenberg	–	–
Bocht van S. Jacob	Zaliv Terpeniya (baai/bay)	49-05N/143-10E
Robben E.	Ostrov Tyuleniy (eiland/island)	48-30N/144-38E
C. Patientie	Mys Terpeniya (kaap/cape)	48-38N/144-44E
IAPON	Honsjoe/Honshu (eiland/island)	36N/138E
N. hoec	Shiriya Saki (kaap/cape)	41-25N/141-27E
Croonbergh	Mendeleeva (berg/mountain)	44N/145-43E
C. goere	Same Kado (kaap/cape)	40-32N/141-35E
t' schep Nabo	Same Kado (kaap/cape)	40-32N/141-35E
hooge tafelberg	–	–
Toorn	–	–
Schilpads Eyl.	–	–
Toy Eyl.	–	–
Laag Eyl.	–	–
Sandt h.	–	–
Roock H.	–	–
C. de Kennis	Unoo Saki (kaap/cape)	37-50N/140-59E
gusima	Kashima (plaats/settlement)	37-42N/141-01E
Boompies H.	–	–
Laege H.	Shioya Saki (kaap/cape)	37-00N/140-59E
Walvis B.	–	–
duyn H.	Inubo Saki (kaap/cape)	35-42N/140-52E
Witte H.	Hachiman Misaki (kaap/cape)	35-09N/140-22E
Bosho	Boso Hanto (schiereiland/peninsula)	35N/139-55E
golf d' Jedo	Baai van Tokio/Bay of Tokyo/Tokyo Wan	35-25N/139-47E
Iedo	Tokio/Tokyo (plaats/settlement)	35-40N/139-45E
gebrooken Eyl.	–	–
Rond holm	–	–
Brandent Eyl	–	–
Princen E.	–	–
T. ongeluckig Eyl.	–	–
Zuyd Eyl	Mikura Shima (eiland/island)	33-52-30N/ 139-36E
C. de Vries passagie om de Oost	–	–
C. de Vries Passagie om de West	–	–
Com. Castricums als mede de Vries Reis uyt Ezo	–	–
C. Inwyc	–	–
santsfry	–	–
C. Camans	Shiono Misaki (kaap/cape)	33-25N/135-45E
Kinokini	Ki Hanto (schiereiland/peninsula)	34-00N/135-45E
Osaka	Osaka (plaats/settlement)	34-40N/135-28E
Meaco	Kioto/Kyoto (plaats/settlement)	35N/135-45E
Tokoesy	Sjikokoe/Shikoku (eiland/island)	33-45N/133-30E
Cikoco	Koesjoe/Kyushu (eiland/island)	33N/131E
Teroera	Tozaki Hana (kaap/cape)	31-47N/131-30E
Menato	Toi Misaki (kaap/cape)	31-22N/131-21E
Brandend Eyl	Io Shima (eiland/island)	30-46N/130-18E
Straet diemen	Van Diemen Straat/Osumi Kaikyo (strait)	31N/131E
Tanaxima	Tanega Shima (eiland/island)	30-30N/131E
Cecacca	Kasakaki Shima (eiland/island)	30-50N/129-26E
S. Clara	Uji Shima (eiland/island)	31-10N/129-28E
Meaxima	Taka Shima (eiland/island)	31-27N/129-44E
Cosijqu	Koshikijima-retto/Koshiki Islands (eilanden)	31-45N/129-48
Zadsuma	Satsuma Hanto (schiereiland/peninsula)	31-30N/135-25E
Bocht van Arima	Tachibana Wan (baai/bay)	32-40N/130E
Nangesaci	Nagasaki (plaats/settlement)	32-44N/129-52E
Gotho	Goto-retto (eilanden/islands)	32-50N/129E
Imbra	–	–
Tabira	Tabira (plaats/settlement)	33-21-45N/ 129-35E
Lagera	–	–
Tocata	Hakata (plaats/settlement)	33-37N/130-25E
Cocoura	Kokura (plaats/settlement)	33-52N/130-53E
Eanura	Aioura (plaats/settlement)	34N/131-26E
Symnateta	Shimonoseki (plaats/settlement)	33-57N/130-55E
I. las Ladronas	Cheju-do (eiland/island)	33-30N/126-40E
Coray	Korea (landstreek/region)	38N/127-30E
Quinsay	Tianjin? (plaats/settlement)	39-08N/117-11E
Chinansa	-	-
CHINA	China (landstreek/region)	30N/115E
Chechiam	Tsjekiang/Chekiang/Zhejiang (landstreek/ region)	29N/120E
Fochien	Fukien/Fujian (landstreek/region)	26N/118E
Nanquin	Nanking/Nanjing (plaats/settlement)	32-05N/118-44E
Macham	-	-
Liampo	Ningpo/Ningbo (plaats/settlement)	29-52N/121-33E
Averilla	–	–
Saposi	Shepanshan (eiland/island)	29-09N/122-01E
Command. de Vries Wederom passagio	–	–
C. Sumber	Dayan Tou (kaap/cape)	28-02-30N/121-09E
I. Lanquym	–	–
Bucheo	–	–
fucho	Foetsjou/Foochow/Fuzhou (plaats/settlement)	26-03N/119-18E
Babuchun	–	–
P. Crocodil	Dongquan Dao (eiland/island)	25-57N/119-58E
I. Loqui	–	–
Duos Vemanos	–	–
Carnaronos:o	–	–
dos Cavalos	Xiaoxiong Shan (berg/mountain)	25-28N/119-51E
Ancan	–	–
Vuyle bay	Meizhou Wan (baai/bay)	25N/119-01E
bay van Somboc	Quanzhou Wan? (baai/bay)	24-50N/118-47E
quemuij	Quemoy/Jinmen Dao (eiland/island)	24-27N/118-22E
bay van Tinhat	Xi Xi (rivier/river)	24-28N/117-54E
I. Lago	–	–
Texels bay	Jiangjun Ao (baai/bay)	24-01N/117-50E
I. Piscadores	Pescadores/Peng-hu Chun-Tao (eilanden/islands)	23-34N/119-31E
Pehou	Penghu/Penghu Tao (eiland/island)	23-34N/119-33E
Z. Eylt.	Ch'i-mei Yü (eiland/island)	23-12N/119-25E
I. Lama	<Lemen Liedao> Nanao Dao (eiland/island)	23-27N/117-03E
Lama	–	–
Pehoja	–	–
Beaw	–	–
Batico	–	–
I. formosa	Formosa/Taiwan (eiland/island)	23-35N/120-50E
quelang	Keelung/Chilung (plaats/settlement)	25-08N/121-43E
S. Iago	San-tiao Chiao (kaap/cape)	25N/122E
S. Lourens	Su-Ao-Kang (baai/bay)	24-36N/121-51E
goud Riv.	Ta-tzu-li-Hsi (rivier/river)	24-09N/121-39E
punambou	Pei-nan-ta Hsi (rivier/river)	22-46N/121-10E
Sanna Sanna	Lyu Dao (eiland/island)	22-40N/121-29E
Matsaer	Mu-tan Wan? (baai/bay)	22-12N/120-53E
Bottol	Lan Hsü/Lan Yü (eiland/island)	22-04N/121-30E
Vuyle Rots	Ch'i-hsing Chiao (riffen/reefs)	21-45N/120-50E
B. Iocjon	Che-Ch'eng Po-ti (baai/bay)	22-04N/120-41E
Lamay	Liuchiu Yü (eiland/island)	22-21N/120-21E
Tanieu	Tung-kang Po-ti (baai/bay)	22-28N/120-24E
Tancksja	–	–
jockam	Yung-an (plaats/settlement)	22-48N/120-12E
Tajovan	Tainan (plaats/settlement)	23N/120-11E
joctum	–	–
Manca	Wang-yeh Kang (rivier/river)	23-17N/120-06E
Toncan	Pai-kang Hsi (rivier/river)	23-31N/120-08E
Vavorlang	Hsin-hu-wei Hsi (rivier/river)	23-45N/120-11E
girim	–	–
groen h.	–	–
Locbay	Ta-chia Hsi (inham/inlet)	24-20N/120-46E
Kleen Tambuy	–	–
Tambuy	Tan-Shui (plaats/settlement)	25-10N/121-27E
Tanaxima	Tanega Shima (eiland/island)	30-35N/131E
I. Los dos hamanos	Kita Daito Shima + Minami Daito Shima (eilanden/islands)	26N/131-15E
Malo Abrigo	Oki Daito Shima (eiland/island)	24-30N/131-15E
Quats Eylanden	–	–
I. decerto	Mukoshima-retto (eilanden/islands)	27-40N/142-09E
dos Colunes	Chichishima-retto (eilanden/islands)	27-05N/142-13E
una coluna	Hahashima-retto (eilanden/islands)	26-40N/142-09E
Amsterdam	–	–
I. Lequio peq.	Okinawa Gunto (eilanden/islands)	26-30N/128E
I. del fugo	Suwanose Shima (eiland/island)	29-38N/129-43E
dos Reis Magos	Yaeyama-retto/Sakishima-retto (eilanden/islands)	24-20N/124-00E

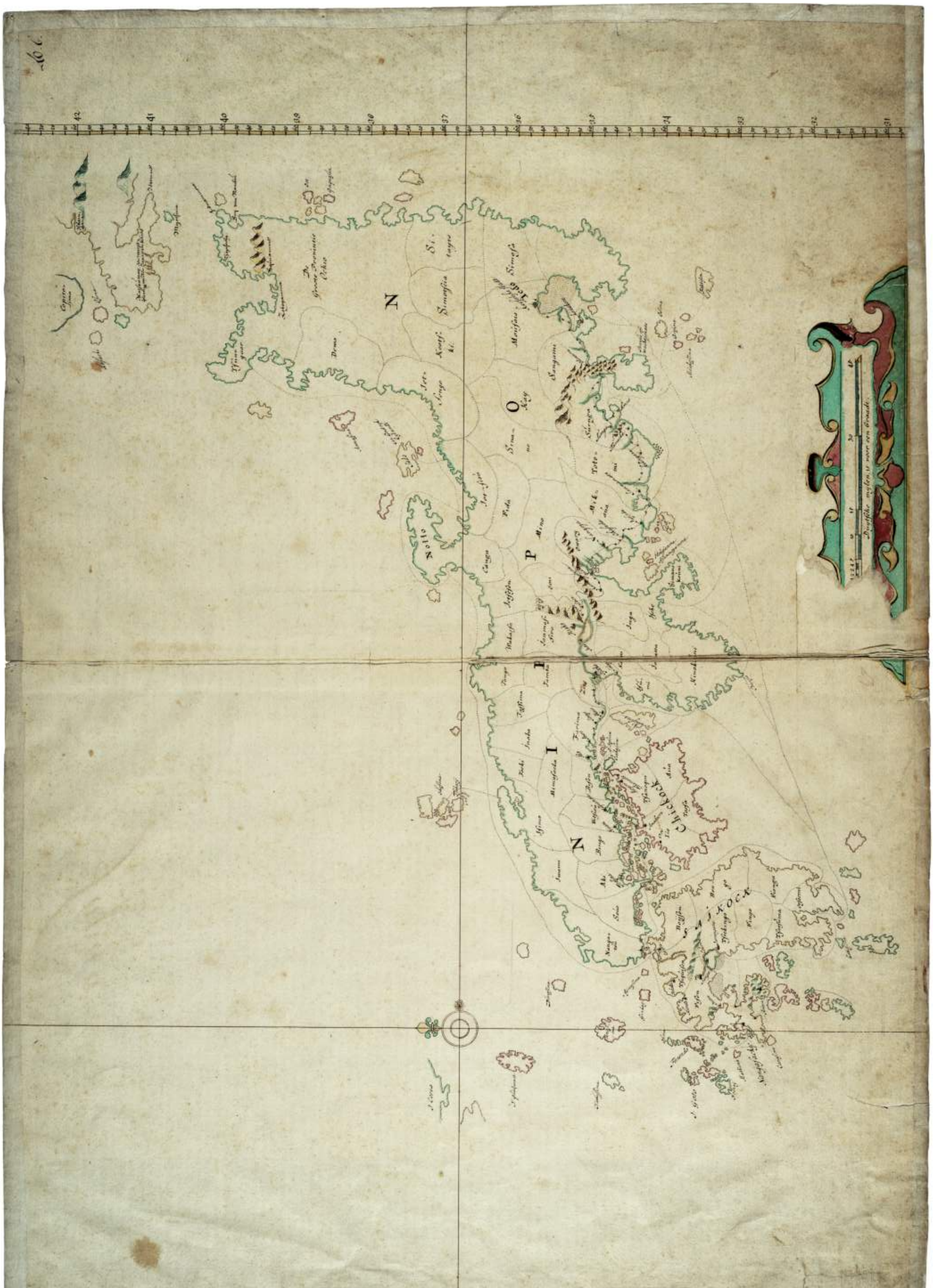
No. 6.
42
41
40
39
38
37
36
35
34
33
32
31
Sumatra
Java
Borneo
Celebes
Gilolo
Ceram
Banda
Timor
Flores
Bali
Lombock
Sumbawa
Java Head
Sunda Str.
Banca Str.
Gaspar Str.
Billiton
Carimon Isles
Karimata Str.
Macassar Str.
Java Sea
Celebes Sea
Molucca Passage
Molucca Sea
Banda Sea
Timor Sea
Arafura Sea
Gilolo Passage
Ceram Sea
Pitcairn
Ducie's I.
Oeno
Henderville I.
Elizabeth I.
Bounty I.
Pylstaart I.
Cape Leeuwin
Cape Chatham
Cape Pasley
Cape Arid
Cape Adieu
Cape Catastrophe
Cape Wilson
Cape Bernier
Cape Borda
Cape Spencer
Cape Gantheaume
Cape Jervis
Cape Northumberland
Cape Nelson
Cape Otway
Cape Schanck
Port Phillip
Western Port
Port Jackson
Botany Bay
Port Stephens
Port Macquarie
Moreton Bay
Sandy Cape
Hervey's Bay
Port Curtis
Keppel Bay
Port Bowen
Broad Sound
Shoalwater Bay
Port Denison
Edgecumbe Bay
Repulse Bay
Whitsunday Passage
Cape Upstart
Cape Bowling Green
Cape Cleveland
Cape Sandwich
Cape Grafton
Cape Tribulation
Cape Melville
Cape Flattery
Cape Direction
Cape Weymouth
Cape York
Torres Str.
Endeavour Str.
Prince of Wales I.
Booby I.
Murray Is.
Coral Sea
Great Barrier Reef
Australia
New Zealand
Tasmania
Van Diemen's Land
Bass Str.
Flinders I.
Kangaroo I.
Investigator Str.
Spencer Gulf
St. Vincent Gulf
Gulf of St. Vincent
Encounter Bay
Lacepede Bay
Guichen Bay
Nuyts Archipelago
Great Australian Bight
Head of the Great Australian Bight
Eyre's Peninsula
Streaky Bay
Denial Bay
Fowler's Bay
Nuyts Land
Nuyts Str.
Nuyts Reefs
Recherche Archipelago
Middle I.
Esperance Bay
Mondrain I.
Point Culver
Point Malcolm
Point Dover
Point Hood
Point Lewin
Point Cloates
Point Murat
Point Maxwell
Point Cuvier
Point Gregory
Point Leveque
Point Torment
Point Coulomb
Point Pearce
Point Hibbs

II-40b (NA 4.VEL-286).

[Kaart van Nippon en omliggende eilanden].

[Map of Nippon and surrounding islands].

Schaalstok van 45 Duytsche mijlen 15 voor een graadt = [ca. 1 : 2.755.000].
Scale-bar of 45 Duytsche mijlen 15 voor een graadt = [approx. 1 : 2,755,000].

1 kaart: ingekleurd; 52 x 74 cm.
1 map: coloured; 52 x 74 cm.

Nummer: [rechtsboven]: 40b.
Number: [top right]: 40b.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

Tekst op verso: Japan.
Text on verso: Japan.

De kaart van blad II-40b (inhoudsopgave 1806: 'No. 40b. Het Eiland Japan en bijgelegen Eilanden.') geeft het Japanse hoofdeiland Honshu ('Nippon'), de zuidelijke eilanden Shikoku ('Chickock') en Kyushu ('Saikock') en de zuidpunt van het noordelijke eiland Hokkaido weer naar de stand van de geografische kennis over deze gebieden omstreeks 1690. Onder de geografische namen zijn die van 'Nangasacky' (Nagasaki, de compagniesvestiging Deshima) en de 'keyserlycke stadt Iedo' (Edo, Tokio, in feite de zetel van het shogunaat) met enige nadruk aangegeven. Verder zijn met stippellijnen ook de grenzen van de bij naam genoemde provincies ingetekend, evenals het gedeelte over land van de jaarlijkse hofreis van Nagasaki naar Edo. De aanduiding van ''T Quelpaert' (zie blad II-40a, pag. 368) bij het eiland ten noordwesten van Honshu is echter onjuist; gezien de ligging kan dit alleen Tsushima betreffen en niet het Koreaanse eiland Cheju, dat veel verder westelijk ligt.

Ook in Japan waren de Portugezen de Nederlanders voorafgegaan; hun eerste contacten dateerden hier al van 1542-1543. In de volgende tientallen jaren verwierven de Portugezen niet alleen een groot aandeel in de buitenlandse handel van Japan, maar verbreidden missionarissen van de jezuïetenorde ook met veel succes het katholieke geloof. De massale kerstening van de Japanse bevolking, speciaal op de zuidelijke eilanden, zou na 1614 onder het Tokugawa-shogunaat leiden tot een periode van felle vervolging van inheemse christenen en uiteindelijk mede bepalend worden voor de politiek van zelfgekozen isolement van Japan na 1637. In 1570 verkregen de Portugezen toestemming voor het regulier gebruik van Nagasaki als handelshaven, waar zij nadien het feitelijke en zeer winstgevende monopolie uitoefenden op de import in Japan van Chinese zijde en specerijen via hun vestiging te Macao.

De eerste Nederlanders in Japan waren de opvarenden van het schip *De Liefde*, dat met nog vier andere schepen in 1598 door een gelegenheidscompagnie uit Rotterdam was uitgezonden om via Straat Magelhães Oost-Azië te bevaren. Na een barre tocht van twee jaar landde dit schip als enig overgeblevene medio april 1600 op de kust van Kyushu, nabij de huidige stad Usuki. Schip en lading werden terstond in beslag genomen, maar de bemanning werd goed behandeld, terwijl de hoogsten in rang na verloop van tijd zelfs bijzondere gunsten kregen toebedeeld. William Adams, de Engelse stuurman van *De Liefde*, werd voor lange jaren adviseur van de shogun. De koopman Jan Joosten van Lodensteijn bleef eveneens als raadgever en handelaar in Japan, terwijl aan schipper Jacob Jansz. Quaeckernaeck een algemeen geldende handelspas werd uitgereikt voor Nederlandse schepen die Japan in de toekomst zouden aandoen. Deze gunstige aanvangscontacten legden de basis voor de goede ontvangst van de compagniesgezanten door shogun Tokugawa Iemitsu in Edo tijdens de eerste hofreis in 1609 en de aansluitende vestiging van de VOC-loge op Hirado ('Firando'), met de latere gouverneur-generaal Jacques Specx (1629-1632) als eerste opperhoofd.

The map on Sheet I-40b (index of 1806: 'No. 40b. The Island of Japan and neighbouring Islands.') shows the main Japanese island of Honshu (*Nippon*), the more southerly islands of Shikoku (*Chickock*) and Kyushu (*Saikock*), and the southern tip of the northernmost island of Hokkaido, all according to the state of geographical knowledge around 1690. Among the toponyms noted *Nangasacky* (Nagasaki, the Company's trading-post of Deshima) and the *keyserlycke stadt Iedo* (the imperial city of Edo, in fact the seat of the Shogunate) have been marked with some emphasis. The provinces are indicated by their names and the borders between them marked by dotted lines, as is the overland part of the annual court journey from Nagasaki to Edo. The annotation *'T Quelpaert* (see Sheet II-40a, p. 368) near the island to the north-west of Honshu is however incorrect; in view of its location it can only be Tsushima and not the Korean island of Cheju, which lies much farther west.

The Portuguese had also preceded the Dutch in Japan; their first contacts there dated from as early as 1542-1543. In the following decades the Portuguese seized not just a major part of the foreign trade of Japan, Jesuit missionaries also propagated the Roman Catholic faith there with great success. The massive Christianization of the Japanese population, especially in the southern islands, was to lead to a period of cruel persecution of indigenous Christians by the Tokugawa Shogunate after 1614, and finally emerged as one of the reasons for the self-appointed isolation of Japan after 1637. The Portuguese had been granted permission to use Nagasaki as a commercial port on a regular basis in 1570. From that time they exercised the actual and extremely lucrative monopoly on the import of Chinese silk and spices into Japan via their trading-post in Macao.

The first Dutch to reach Japan were the crew of the ship *De Liefde*, which had been sent out with four other ships in 1598 to sail to East Asia through the Straits of Magellan on behest of a Rotterdam trading company founded especially for that purpose. After a rigorous two-year voyage this ship, by then the sole survivor, landed on the coast of Kyushu near the present city of Usuki in the middle of April 1600. The ship and its cargo were immediately confiscated, but the crew were well treated, with the highest ranking among them even receiving special privileges. For years William Adams, the English first mate on *De Liefde*, was advisor to the Shogun. Merchant Jan Joosten van Lodensteijn also remained in Japan as counsellor and trader. Skipper Jacob Jansz. Quaeckermaeck was presented with a trading permit which would be valid everywhere for any Dutch ships visiting Japan in the future. These beneficent initial contacts laid the foundations for the auspicious reception of the Company ambassadors by Shogun Tokugawa Iemitsu in Edo during the first court journey in 1609 and for the subsequent establishment of the VOC trading-post at Hirado (*Firando*), with the future Governor-General Jacques Specx (1629-1632) as the first Chief Factor.

Geografische namen en overige kaartinschriften/
Geographical names and other inscriptions on the map:

Naam op de kaart/ Name on map	*Huidige naam/ Present name*	*Positie/ Position*
Copitosima	Okushiri To (eiland/island)	42-09N/139-28E
Kosacki	–	–
Osima	Oshima (eiland/island)	41-30N/139-22E
Khanigana	–	–
Majossima	Muino Shima (eiland/island)	41-43N/141-02E
Ieromme	Esan Misaki (kaap/cape)	41-49N/141-11E
Matsaumay, een wachtplaats van den Japansen keizer	Matsumae (plaats/settlement)	41-25N/140-06E
NIPPON	Honsjoe/Honshu	36N/138E
Tsungaar	Tsugaru (schiereiland/peninsula)	41N/140-30E
Zetogamma	Sotogahama (plaats/settlement)	41-02N/140-37E
Equiammo	Yokohama (plaats/settlement)	41-05N/141-15E
I. Omammora	Benten Shima (eiland/island)	41-33-30N/140-55E
Bay van Nambou	–	–
De Groote Provintie Ochio	Oshu (provincie/province)	39N/141E
Oot	O Shima (eiland/island)	38-51N/141-37E
Qinquasan	Kinkasan (eiland/island)	38-17N/141-34E
Sitayts	Hitachi (provincie/province)	36-30N/140-30E
Simotscia	Shimotsuke (provincie/province)	36-40N/139-50E
Simosa	Shimosa (provincie/province)	35-45N/140-10E
keyserlyke stadt Iedo	Tokio/Tokyo (plaats/settlement)	35-40N/139-45E
Mousais	Musashi (provincie/province)	35-50N/139-30E
Kamakora	Kamakura (plaats/settlement)	35-18N/139-33E
Sangami	Sagami (provincie/province)	35-34N/139-22E
Kay	Kai (provincie/province)	35-40N/138-35E
Sinano	Shinano (provincie/province)	36-15N/138-00E
Bansio of wachtplaats	–	–
Osima	Oshima (eiland/island)	34-44N/139-24E
Odawara	Odawara (plaats/settlement)	35-15N/139-09E
Miakissima	Miyake Shima (eiland/island)	34-05N/139-32E
Fatchision	Hachijo Shima (eiland/island)	33-05N/139-38E
Orisima	To Shima (eiland/island)	34-31N/131-17E
Surriga	Suruga (provincie/province)	35-00N/138-20E
Korno?	–	–
Surriga	Shizuoka (plaats/settlement)	35-00N/138-30E
Tamachi	Yaizu (plaats/settlement)	34-51N/138-20E
Totomi	Totomi (provincie/province)	34-50N/137-50E
Kakingana	Kakegawa (plaats/settlement)	34-46N/138-01E
Sammamato	Hamamatsu (plaats/settlement)	34-43N/137-43E
Funesima	Atsumi Hanto? (schiereiland/peninsula)	34-37N/137-10E
Mikaua	Mikawa (provincie/province)	35-00N/137-15E
Jufinda	–	–
Okasacha	Okazaki (plaats/settlement)	34-57N/137-09E
Nangoya	Nagoya (plaats/settlement)	35-06N/136-53E
Fida	Hida (provincie/province)	36-10N/137-25E
Owary	Owari (provincie/province)	36-10N/136-50E
Mino	Mino (provincie/province)	35-35N/136-50E
Omi	Omi (provincie/province)	35-15N/136-00E
Kammajamme	Kameyama (plaats/settlement)	34-51N/136-27E
quane	Kuwano (plaats/settlement)	35-03N/136-41N
Sese	Kusatsu (plaats/settlement)	35-01N/135-58N
Oots	Otsu (plaats/settlement)	35-01N/135-51E
Janmassiro	Yamashiro (provincie/province)	35-00N/135-45E
Miako	Kioto/Kyoto (plaats/settlement)	34-39N/135-12E
Jodo	–	–
Inga	Iga (provincie/province)	35-45N/136-10E
Ische	Ise (provincie/province)	34-40N/136-30E
Simanokouni	Shima (provincie/province)	34-20N/136-50E
Hehejamme	Toshi Shima (eiland/eiland)	34-31N/136-25E
Asammojamme	Suga Shima (eiland/island)	34-29N/136-53E
Kinokuni	Kiinokuni (provincie/province)	33-30N/136E
Bansio	Shiono Misaki (kaap/cape)	33-25N/135-45E
Jamatta	Yamato (provincie/province)	34-20N/135-52E
Isumi	Izumi (provincie/province)	34-30N/135-25E
Kans	Kawachi (provincie/province)	34-35N/135-35E
sakay	Sakai (plaats/settlement)	34-34N/135-28E
Osaka	Osaka (plaats/settlement)	34-40N/135-28E
Zics	Tsunokuni (provincie/province)	34-40N/135-30E
Tamba	Tanba (provincie/province)	35-15N/135-20E
Farima	Harima (provincie/province)	34-50N/134-40E
Akais	Akashi (plaats/settlement)	34-38N/135-01E
Simeys	Himeji? (plaats/settlement)	34-39N/134-41E
Aoero	Aioi (plaats/settlement)	34-38N/134-26E
Ako	Ako (plaats/settlement)	34-44N/134-23E
I. Iesima	Ieshima Shoto (eiland/island)	34-37N/134-30E
Ciskosima	Shodo Shima (eiland/island)	34-30N/134-15E
Auasima	Awaji Shima (eiland/island)	34-20N/134-50E
Bisen	Bizen (provincie/province)	34-45N/134-10E
Bitsiou	Bitchu (provincie/province)	34-35N/133-35E
Squammi	Tamashima? (plaats/settlement)	34-32N/133-40E
Mivara	Mihara (plaats/settlement)	34-23N/133-04E
Bingo	Bingo (provincie/province)	34-30N/133-10E
Aki	Aki (provincie/province)	34-25N/132-25E
Tirossina	Horosjima/Hiroshima (plaats/settlement)	34-23N/132-28E
Souo	Suo (provincie/province)	34-10N/131-45E
Chickock	Sjikokoe/Shikoku (eiland/island)	33-45N/133-30E
Aua	Awa (provincie/province)	34-00N/134-15E
Tossa	Tosa (provincie/province)	33-30N/133-30E
Tsanoqui	Sanuki (provincie/province)	34-15N/134-00E
Takemasto	Takamatsu (plaats/settlement)	34-20N/134-03E
Margami	Marugame (plaats/settlement)	34-16N/133-47E
Iio	Iyo (provincie/province)	33-50N/132-45E
Oos	Ozu (plaats/settlement)	33-30N/132-32E
Imabarri	Imabari (plaats/settlement)	34-03N/133-00E
SAIKOCK	Kioesjoe/Kyushu (eiland/island)	33N/131E
Boijsen	Buzen (provincie/province)	33-35N/131-06E
Bongo	Bungo (provincie/province)	33-20N/131-20E
Fionga	Hyuga (provincie/province)	32-20N/131-20E
Oesoemi	Osumi (provincie/province)	31-30N/130-50E
Tsatsuma	Satsuma (provincie/province)	31-50N/131-25E
Lakissima	Kuro Shima? (eiland/island)	30-49N/129-56E
Fingo	Higo (provincie/province)	32-40N/131-42E
Tsiekingo	Chikugo (provincie/province)	31-10N/130-30E
Jannengana	Yanagawa (plaats/settlement)	33-09N/130-24E
Courine	Kurume (plaats/settlement)	33-18N/130-30E
Sanga	Saga (plaats/settlement)	33-14N/130-17E
Omura	Omura (plaats/settlement)	32-54N/129-57E
Arima	Arie (plaats/settlement)	32-39N/130-17E
Canasima	Kaba Shima (eiland/settlement)	32-33N/129-46E
Nangasacky	Nagasaki (plaats/settlement)	32-44N/129-52E
Mathima	Matsu Shima (eiland/island)	32-56N/129-36E
Fockaij	Fukue Shima (eiland/island)	32-40N/128-45E
I. Goto	Goto-retto (eilanden/islands)	32-50N/129E
Firando	Hirado Shima (eiland/island)	33-17N/129-28E
Osima	Oshima (eiland/island)	33-30N/129-32E
Fisen	Hizen (provincie/province)	32-50N/129-50E
Karats	Karatsu (plaats/settlement)	33-26N/129-58E
Tsiquisen	Chikuzen (provincie/province)	33-35N/130-25E
Tokata	Hakata (plaats/settlement)	33-37N/130-25E
Cocora	Kokura (plaats/settlement)	33-52N/130-53E
Ginkay	Genkai Shima (eiland/island)	33-41N/130-14E
Aymossima	Aino Shima (eiland/island)	33-46N/130-22E
Takessima	Futagami Shima (eiland/island)	33-35N/129-33E
Ikmasima	Iki Shima (eiland/island)	33-47N/129-42E
Dorossima	Oro Shima (eiland/island)	33-52N/130-02E
I. Quelpaart	Jeju (eiland/island)	33-24N/ 126-32-46E
I. Corea	Korea (landstreel/region)	38N/127-30E
Nangatou	Nagato (provincie/province)	34-21N/131-10E
Iwami	Iwami (provincie/province)	34-50N/132-00E
Isimo	Izumo (provincie/province)	35-21N/132-46E
Tjibarij	Chiburi Shima (eiland/island)	36-01N/133-01E
Okissima	Oki-shoto (eilanden/islands)	36-10N/133-07E
Foeki	Hoki (provincie/province)	35-25N/133-35E
Mimasacka	Mimasaka (provincie/province)	35-00N/134-00E
Inaba	Inaba (provincie/province)	35-30N/134-15E
Tassima	Tajima (provincie/province)	35-30N/134-40E
Tango	Tango (provincie/province)	35-30N/135-10E
Wakassa	Wakasa (provincie/province)	35-30N/135-45E
Ietsesen	Echizen (provincie/province)	36-00N/136-10E
Canga	Kaga (provincie/province)	36-30N/136-40E
Notto	Noto (provincie/province)	37-20N/137-00E
Iet-fiou	Etchu (provincie/province)	36-40N/137-10E
Ietsengo	Echigo (provincie/province)	37-50N/139-00E
Kootski	Kozuke (provincie/province)	36-40N/139-00E
Sado een goutryk Eylandt	Sadoga Shima/Sado Shima (eiland/island)	38-01N/138-20E
Ammassima	Awa Shima (eiland/island)	38-27N/139-15E
Dewa	Dewa (provincie/province)	39-40N/140-20E

372

II-40c (NA 4.VEL-1124).

Firando A.o 1621.

Firando A.o 1621.

Schaalstok van 1/4 mijls = [ca. 1 : 12.300].
Scale-bar of 1/4 mijls = [approx. 1 : 12,300].

1 kaart: ingekleurd; 53 x 74 cm.
1 map: coloured; 53 x 74 cm.

Nummer: [rechtsboven]: 40c.
Number: [top right]: 40c.

Oriëntatie: [onbekend].
Orientation: [unknown].

Blad II-40c (inhoudsopgave 1806: 'No. 40c. Teekening van Firando/1621/') biedt een gezicht op de baai en stad van 'Firando' (Hirado) in 1621; de oriëntatie van dit eenvoudig uitgevoerde perspectiefaanzicht is niet gemarkeerd. Links buiten de plaats is met een Engelse vlag de loge van de EIC aangegeven, die in 1613 met hulp van Wiliam Adams werd gevestigd, maar na aanhoudende verliezen tien jaar later al weer opgeheven zou worden. De compagniesloge is te herkennen aan de roodwitblauwe vlag op de stadswal geheel rechts.

Het eiland Hirado telde in de vroege zeventiende eeuw ca. 7000 inwoners, van wie zo'n 1500 à 2000 in de gelijknamige hoofdplaats. Van 1609 tot 1641 was hier de factorij van de VOC in Japan gevestigd, die als handelspost echter pas tot werkelijke bloei kwam nadat in de jaren twintig van de zeventiende eeuw een reguliere compagnieshandel op China was ontstaan via Fort Zeelandia op Formosa. Het voornaamste invoerproduct was Chinese zijde (deels overigens afkomstig van de kaapvaart op Portugese schepen), waarvoor in Japan onder meer goud, zilver en koper werden verkregen. Verder verkocht de Compagnie hier ijzer, lood, katoenen stoffen, hertevellen en specerijen, vooral peper; op Hirado was zelfs enige tijd een gieterij gevestigd voor de levering van ruw ijzer aan Japanse wapensmeden. Omstreeks 1630 had de VOC reeds een dominant aandeel in de overzeese handel van Japan verworven, ten koste van zowel de Portugezen als van de eigen, Japanse jonkenvaart. Nadat in 1637 het shogunaat definitief besloot tot afsluiting van Japan van westerse invloeden, in het bijzonder van het christendom, en vastgesteld was dat de VOC ook alleen in staat zou zijn alle aanvoer van zijde en andere noodzakelijke importartikelen voor haar rekening te nemen, werden in augustus 1639 de handelsbetrekkingen met Portugees Macao verbroken.

Met de groei van de handel had de factorij op Hirado toen al verscheidene uitbreidingen ondergaan. Het eerste onderkomen in 1609 was nog een gehuurd huis van bamboe en hout geweest, dat in 1612 werd opgevolgd door de gedeeltelijk stenen loge die op deze tekening is aangegeven. In 1637-1639 werd dit gebouw, met afmetingen van ca. 13 bij 19 m, zonder toestemming van de shogun vervangen door twee veel grotere pakhuizen. Het eerste was nog deels in hout opgetrokken, maar het tweede, dat niet minder dan 43 m lang, 13 m breed en 7 m hoog was, werd geheel van steen en droeg in de middelste topgevel aan de voorzijde de VOC-initialen en de tekst 'Anno Domini 1639'. Dit openlijke, ongeoorloofde gebruik van een christelijk element was in 1640 voor het shogunaat aanleiding de algehele afbraak van de loge te gelasten. De werkelijke reden voor de sloop was waarschijnlijk het indrukwekkende gebouw zelf, dat ruim boven de omringende stadsbebouwing van hout en bamboe uitstak en in de Japanse zienswijze daardoor een provocatie voor het aanzien van het shogunaat vormde. In 1641 mocht de Compagnie haar kantoor verhuizen naar de voormalige Portugese post Deshima in de baai van Nagasaki, waar zij voortaan onderworpen was aan de strenge regels en controle van de Japanse overheid.

Meer dan twee eeuwen lang was dit eilandje, dat niet groter was dan de Dam in Amsterdam, het centrum van de handelsbetrekkingen en alle overige contacten tussen Japan en de westerse wereld. Hoe voordelig deze ook op het persoonlijke vlak konden zijn, blijkt uit de verhalen die in de achttiende eeuw bij de Compagnie de ronde deden. Het hoofd van de handelspost, het opperhoofd, zou na twee dienstjaren op Deshima de rest van zijn leven kunnen rentenieren. Tegenover de grote verdiensten stond wel een geïsoleerd en eenzaam bestaan. De bezetting op de factorij bestond uit ca. vijftien personen, naast het opperhoofd een arts, een hofmeester, een timmerman, een boekhouder en een aantal assistenten, die geen van allen van het eilandje af mochten. Afwisseling gaf de jaarlijkse verplichte ceremoniële hofreis naar Edo, om de shogun eer te bewijzen, hem geschenken aan te bieden en het laatste nieuws uit het Westen te vertellen. Vergezeld van een grote stoet Japanse ambtenaren en bedienden trok het Hollandse gezantschap langs een vaste route van Nagasaki naar Edo. De 1500 km lange reis, die gewoonlijk enkele maanden duurde, ging deels over land, deels per boot over de Japanse Binnenzee. Onderweg hield het opperhoofd een dagboek bij voor de rapportage aan de Hoge Regering. De belangrijkste andere gebeurtenis voor de bezetting was in de zomermaanden de aankomst van de VOC-schepen uit Batavia.

Sheet II-40c (index of 1806: 'No. 40c. Drawing of Firando/1621/') offers a view of the bay and town of *Firando* (Hirado) in 1621; the orientation of this simply executed perspective drawing has not been indicated. To the left outside the town the trading-post of the EIC, which was founded in 1613 with the help of William Adams, is marked by an English flag. This would be closed ten years later as a result of persistent losses. The Company trading-post can be recognized by the Dutch flag on the town wall on the far right.

In the early seventeenth century, the island of Hirado had a population of around 7000, of whom between 1500 and 2000 lived in the eponymous main town. Between 1609 and 1641, the VOC's factory in Japan was established here, but as a commercial settlement this only began to flourish after a regular trade with China via Fort Zeelandia in Formosa had been set up in the 1620s. The principal import commodity was Chinese silk (some of which was acquired by taking Portuguese ships prize), for which such metals as gold, silver and copper could be obtained in Japan. The Company also found a market here for iron, lead, cotton textiles, deerskins, and spices, especially pepper; in Hirado the Dutch even maintained a foundry for some time to supply Japanese armourers and sword-smiths with crude iron. By around 1630, the VOC had won a dominant share in the overseas trade of Japan, at the expense of both the Portuguese and the domestic junk trade. In 1637 the Shogunate definitively decided to close Japan to Western influences, Christianity in particular. Having established that the VOC by itself would in fact be able to import enough silk and other indispensable commodities to meet Japanese demand in full, commercial relations with Portuguese Macao were disrupted on the Shogun's orders in August 1639.

The trading-post in Hirado had by then undergone several extensions keeping pace with the growth of trade there. The first accommodation in 1609 had been no more than a rented bamboo and timber house. In 1612 this was succeeded by the trading-post built partly of stone which can be seen in the drawing. Between 1637 and 1639 this building measuring 13 by 19 metres was replaced, without the Shogun's permission, by two much bigger warehouses. The first was still in part a wooden construction, but the second, which was no less than 43 metres long, 13 metres wide, and 7 metres high, was entirely built of stone and brick, and in the centre of the front façade carried the initials of the VOC and the text *Anno Domini 1639*. In 1640 this open and illicit use of a Christian element was the provocation which prompted the Shogunate to order the complete demolition of the trading-post. The probable true reason was rather the imposing building itself, which soared high above the surrounding town edifices of wood and bamboo and therefore in Japanese thought presented a challenge to the prestige of the Shogunate. In 1641 the Company was permitted to move its office to the former Portuguese post of Deshima in Nagasaki Bay, where it was hence subjected to the intransigent rules and control of the Japanese Government.

For over two centuries, this tiny island, no bigger than the Dam Square in Amsterdam, was the centre of commercial relations and all other contacts between Japan and the West. How advantageous this could be at the personal level is revealed by the stories which did the rounds of the Company in the eighteenth century. The Chief Factor of this establishment, it was said, could retire as a man of independent means for the rest of his life after only two years of service on Deshima. These large earnings were offset by an isolated and lonely existence. The trading-post was staffed by about fifteen people. Besides the Chief Factor, there was a physician, a steward, a carpenter, a bookkeeper, and a number of assistants, none of whom was permitted to leave the island. The annual ceremonial court journey to Edo, an official requirement for the purpose of paying homage to the Shogun, offering the Company's regular gifts of friendship, and recounting the latest news from the West, afforded some variety. Escorted by a large retinue of Japanese officials and servants, the Dutch embassy followed a set route from Nagasaki to Edo. The 1500 kilometre long journey, which usually lasted a few months, was partly by land and partly by boat over the Inland Sea of Japan. On the way the Chief Factor kept a diary for his report to the High Government. The most important other event for the staff was the arrival of the VOC ships from Batavia in the summer months.

Geografische namen en overige kaartinschriften/
Geographical names and other inscriptions on the map:

Naam op de kaart/ Name on map	*Huidige naam/ Present name*	*Positie/ Position*
FIRANDO	Hirado (plaats/settlement)	33-21N/129-33E

41.
Compagnies
Land
State
Land
Pick Anthonis
Pick
Iesso
T'LANDT VAN IESO
Noordelyckste Lant
van
JAPAN
Duytsche mylen 15 voor een Graade
284

II-41 (NA 4.VEL-284).

[Kaart van het noord-oostelijk deel van Japan en Jeso, het Statenland, Compagniesland, met de reisroute van de commandeur De Vries met het schip de Castricum in 1643].

[Chart of the north-eastern part of Japan and Jeso, Statenland, Compagniesland, with the route followed by Commander De Vries in the ship Castricum in 1643].

Schaalstok van 30 Duytsche mijlen 15 voor een graadt = [ca. 1 : 2.940.000].
Scale-bar of 30 Duytsche mijlen 15 voor een graadt = [approx. 1 : 2,940,000].

1 kaart: ingekleurd; 51,5 x 73,5 cm.
1 map: coloured; 51.5 x 73.5 cm.

Nummer: [rechtsboven]: 41.
Number: [top right]: 41.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

Tekst op verso: T Land van Jeso en andere benoorden Japan.
Text on verso: T Land van Jeso en andere benoorden Japan.

De paskaart van blad II-41 (inhoudsopgave 1806: 'No. 41. Paskaart van 't Land Jeso.') geeft de resultaten weer van de verkenningsreis naar de vermeende Goud- en Zilvereilanden ten oosten van Japan, die in 1643 werd ondernomen met de compagnieschepen *Breskens* en *Castricum*.

Japan was voor de Compagnie van groot belang als leverancier van goud, zilver en koper, metalen die in haar inter-Aziatische handel benodigd waren voor de aankoop van zijden en katoenen stoffen, specerijen en diverse andere hoogwaardige producten. De steeds toenemende vraag naar edelmetaal leidde onder gouverneur-generaal Anthonie van Diemen (1636-1645) tot de uitzending van twee expedities naar de eilanden ten oosten van Japan, waar op grond van geruchten over Spaanse ontdekkingen in de zestiende eeuw grote voorraden goud en zilver werden vermoed. In juni 1639 vertrokken van Batavia twee fluitschepen onder leiding van commandeur Mathijs Hendricksz. Quast en schipper Abel Jansz. Tasman voor een eerste zoektocht naar de Goud- en Zilvereilanden. De expeditie ontdekte de Bonin-eilanden ten zuidoosten van Japan, maar goud en zilver werden er niet gevonden, zodat Quast begin januari 1640 na zijn voortijdige terugkeer in Batavia – meer dan de helft van de opvarenden was inmiddels overleden – aan de Hoge Regering geen tastbaar resultaat kon melden.

De tweede expeditie, met het fluitschip *Castricum* en het jacht *Breskens* onder commando van Maerten Gerritsz. de Vries en schipper Hendrick Cornelisz. Schaep, vertrok begin april 1643 van Ternate. Voor de kust van Japan verloren beide schepen elkaar eind mei in een storm uit het oog, waarna De Vries met de *Castricum* alleen doorvoer en in de volgende maanden onder meer de zuidelijke Koerilen en Sachalin aandeed en deels in kaart bracht. Deze kaart laat de route zien die daarbij werd gevolgd en geeft ook goed aan hoe De Vries' waarnemingen leidden tot een aantal foutieve interpretaties, die tot laat in de achttiende eeuw een verkeerd beeld hebben gegeven van de geografie van Noord-Japan. Zo werd het noordelijke eiland Hokkaido ('T' Land van Jeso') verbonden met Sachalin en aangezien voor een deel van het vasteland. Latere cartografen gingen nog verder en maakten van dit vergrote 'Jeso' een ver uitstekende punt van Azië. De Vries overdreef ook de grootte van Koenasjir (Kunashir, zijn 'State Land'), het meest westelijke eiland van de Koerilen, terwijl de grote landmassa aan de oostelijke rand van zijn kaart, het zogenaamde 'Compagnies Land', in werkelijkheid niet meer dan het kleine Koerileneiland Itoeroep (Iturup) is. Zoals de stippellijn van de route al enigszins aangeeft, betrof het hier slechts een vluchtige waarneming; vanwege de mist was maar een klein deel van de kust zichtbaar geweest. Op sommige latere kaarten is dit land nog groter ingetekend of zelfs tot een deel van Alaska gemaakt.

Bij al deze omzwervingen werden vanzelfsprekend ook ditmaal de legendarische Goud- en Zilvereilanden niet gevonden. Op de terugreis via Formosa vond men begin november onverwachts de *Breskens* terug, die eveneens een tocht door de Koerilen bleek te hebben gemaakt. Bij een landing op de noordoostkust van Honshu om drinkwater in te nemen was echter de schipper met nog negen andere opvarenden gevangengenomen en naar Edo afgevoerd, in afwachting van hun berechting en terechtstelling volgens de nieuwe wetten met betrekking tot het verblijf van vreemdelingen in Japan. Dankzij de tijdige bemiddeling van het opperhoofd op Deshima liep deze affaire uiteindelijk met een sisser af en kwamen de tien Nederlanders in december 1643 alsnog vrij.

The chart on Sheet II-41 (index of 1806: 'No. 41. Chart of the Land of Jeso.') shows the results of the voyage of exploration to the putative Gold and Silver Islands to the east of Japan. This was undertaken in 1643 in the Company ships *Breskens* and *Castricum*.

Japan was of great importance to the Company as a supplier of gold, silver, and copper, metals which were essential to its inter-Asian trade for the purchase of buy silk and cotton textiles, spices and various other high-quality products. The steadily growing demand for precious metals prompted Governor-General Anthonie van Diemen (1636-1645) to dispatch two expeditions to the islands east of Japan where, on the grounds of rumours about Spanish discoveries in the sixteenth century, it was presumed that there were large quantities of gold and silver. In June 1639, two flutes under Commander Mathijs Hendricksz. Quast and Skipper Abel Jansz. Tasman sailed from Batavia on the first voyage of discovery to the Gold and Silver Islands. The expedition discovered the Bonin Islands to the south-east of Japan, but no gold or silver was found there, so after his premature return to Batavia – more than half the crew had died in the meantime – at the beginning of January 1640 Quast was unable to report any tangible result to the High Government. The second expedition, which sailed from Ternate early in April 1643 in the flute *Castricum* and the yacht *Breskens*, was commanded by Maerten Gerritsz. de Vries and Skipper Hendrick Cornelis Schaep. The two ships lost sight of each other in a storm off the coast of Japan at the end of May, after which De Vries in the *Castricum* sailed on alone and in the following months visited and in part charted the southern Kurile Islands and Sakhalin. This map gives the route followed and also clearly demonstrates how De Vries' observations led to a number of mistaken interpretations, which provided the West with a distorted image of the geography of North Japan until late into the eighteenth century. For instance, the northern island of Hokkaido (*T' Land van Jeso*) was joined to Sakhalin and thought to be a part of the mainland. Later map-makers went even further and made this enlarged *Jeso* a promontory of Asia which jutted far out to sea. De Vries also exaggerated the size of Kunashir (he called it *State Land*, States Land), the most westerly of the Kurile Islands, whereas the large land mass on the eastern edge of his map, what was known as *Compagnies Land* (Company Land), is in reality no more than the small Kurile island of Iturup. As the dotted line indicating the course intimates, these were in fact but a few superficial observations; because of the mist only a small section of the coast had been visible. On some later maps this land is drawn ever larger or is even made part of Alaska.

During all these peregrinations, it goes without saying that this time the legendary Gold and Silver Islands were not found either. During the voyage home via Formosa, at the beginning of November by pure chance they came across the *Breskens* again. It appeared that she too had made a voyage through the Kuriles. Upon landing on the north coast of Honshu to take on drinking water, however, the skipper and nine crew members were taken prisoner and transported to Edo, to await their sentence and execution for their infringement of the new laws affecting the residence of foreigners in Japan. By grace of the mediation of the Chief Factor at Deshima, this affair was eventually allowed to blow over and the ten unlucky Dutchmen were released in December 1643.

Geografische namen en overige kaartinschriften/
Geographical names and other inscriptions on the map:

Naam op de kaart/ Name on map	*Huidige naam/ Present name*	*Positie/ Position*
T' LAND VAN JESO	Hokkaido (eiland/island)	43N/143E
Caap Manshooft	Tobutsu Misaki (kaap/cape)	43-03N/145-10E
Piek Ieso	-	-
Piek Anthonia	Shari Take (berg/mountain)	43-45N/144-43E
Baay daar men voor alle winden bevryt legt	-	-
State Land	Kunashir (eiland/island)	44-08N/145-52E
Croonberg	Mendeleeva (berg/mountain)	44N/145-43E
Caap kou	Mys Donuchaeva (kaap/cape)	44-30N/146-10E
Caap Vries	Mys Lovtsova (kaap/cape)	44-27N/146-35E
Compagnies Land	Iturup (eiland/island)	45N/148E
Noordelijkste Lant van Japan	Honsjoe/Honshu (eiland/island)	36N/138E
Kien	Benten Shima (eiland/island)	41-33N/140-35E
Foy	Hakkoda San? (eiland/island)	40-39N/140-59E
Damamma	Yokohama (plaats/settlement)	41-05N/141-15E
Bay Nanbo	-	-
Schen	-	-
Mojos Sima	Muino Shima (eiland/island)	41-43N/141-02E

Verklarende inschriften/explanatory inscriptions:

[zwart/black]
Alhier ligt sneeuw in de maand augustus nog op de bergen tot op strand toe.

Hier komen haar veel inwoonders aan boort die haar willen beduyden dat hier uit gebergte 't silver in overvloet te bekomen is; ook houden zy t'yser waardiger als t silver.

Alhier komt haar t eerste vaartuig van dat land aan boort waarin syn twe mannen en een jong veel silver om haar hebbende, en wysen na t' gebergte dat daar silver in overvloet is.

A. Baay daar men voor alle winden bevryt legt.

[rood/red]
Juny verlaten sij de cust van Japan, en setten haar reyse voorts om de Noord.

1. augusty.

Alhier [nemen] sy Resolutie om niet [recht om de] Noord te zeylen, maar wederom te keren.

Op 6 augusti zyn sy wederom hier en [...] haar weg weder langs dese cust naar Iapan, van waar se oostwaarts haar coers aanstellen om de goutrycken eylanden op te soeken.